

یه کهمین گوڤاری کارگێری و گهشهپێدانی ههروێی له کوردستاندا

11

ساڵی یهكهم - نیسانی 2009

مێتدی اِقرأ الثقافي
www.iqra.ahlamontada.com

مانگانهیەکى تایبەتە بە کارگێری و گهشهپێدانی ههروێی

بیرکردنەوە، رێگەتە بۆ سەرگردایەتیکردنی داهااتوو!

دەتەوێت بێت بە چی؟
کۆ زەنگۆلەکە هەڵدەواسییت؟!
جگەرەکیشان واتە: مردنیکی لەسەر خو!
چۆن نامۆژگاری مەندالەکت دەکەیت؟

له رۆژانی ۲ - ۱۱/۴/۲۰۰۹ گۆڤاری بریار به‌شداری کرد له پیشانگای چوارهمی نیودولهتی کتیب له شاری ههولیر و جیگایه‌کی دیاری هه‌بوو لهو پیشانگا نیودوله‌تییه‌دا، وه‌ك گۆڤاریکی کارگیر و گه‌شه‌پیدانی مۆدیرن. جیگای سه‌رنجه كه ئەمه یه‌كه‌م جاره گۆڤاریکی كوردی له به‌شیکی تایبته به خۆیدا به‌شداری وه‌ها پیشانگایه‌ك بكات.

لهو ماوه‌یه‌دا ژماره‌یه‌کی یه‌كجار زۆر له دۆستان و خوینه‌رانی بریار و كه‌سایه‌تییه رۆژشنیری و كۆمه‌لایه‌تی و سیاسیه‌كان و به‌رپوه‌به‌رانی دام و ده‌زگاكانی كه‌رتی گشتی و تایبته و چه‌ندین رێكخراوی كۆمه‌لگه‌ی مه‌ده‌نی سه‌ردانی بریاریان كردو خوشحالی خۆیان ده‌ربیری، هاوكات ده‌رچوونی بریاریان به زه‌روره‌تیکی هه‌نووكه‌یی ئەمرۆی كوردستان له قه‌له‌م دا، هه‌روه‌ها جه‌ختیان له‌كاریگه‌ری ئەم گۆڤاره كرده‌وه له‌سه‌ر ره‌وتی پێشكه‌وتن و گه‌شه‌پیدان له كوردستاندا.

بیریار

مانگانهیهکی تایبته به کارگیری و گهشهپیدانی مریوی - سالی پهکهم - ژماره 11 - نیسان 2009

خاوهنی ئیمتیار

هندازیار مهسعود تاهیر رهژبهیانی

سهرنووسهر

عادل محمهد شیخانی

sarnosar@yahoo.com

07705033131

په یوهندییهکان

محمهد هاشم

بهرزان نهبوهر

دیزاین

جهمال دهرویش

ناوینیشانی گوشار

سلیمانی - شهقامی سالم تهلاری سلیمانی مۆل نهومی دووم

بهرامبههر بهریوهبهرایهتی گشتی پهروهده

3193946

E-mail: bryarmagazin@gmail.com

ههولیر - شهقامی گولان

بهرامبههر دهزگای ناراس

07504463230 07507658535

0662559165

بۆ په یوهندیکردن به بیرارهوه

که رکوک: ۰۷۷-۸۵۶۳۷۲۴ - ههله بهجه: ۰۷۷-۱۹۳۳۹۶۷ - ۰۷۵-۱۱۳۲۹۴۲۷

دهریه نیدیخان: ۰۷۷-۱۵۸۱۰۱۸ - کفری: ۰۷۷-۱۵۶۶۸۷۶ - که لار: ۰۷۷-۳۱۰۱۳۸۸

چه مچه مال: ۰۷۷-۸۵۵۰۵۸۶ - کویه: ۰۷۷-۱۵۴۹۷۱۴ - سوران: ۰۷۵-۴۵۰۱۹۳۳

چۆمان: ۰۷۵-۴۵۶۷۹۹۲ - قه لادزی: ۰۷۷-۱۵۸۵۲۰۱ - رانیه: ۰۷۷-۲۲۹۳۶۲۸

تیراژ: ۳۰۰۰ دانه

چاپخانه ی سهردهم

شیخانی

ئەگەر روژانە گوئیگ برۆینین لەم کوردستانە
ولایت یەکیارچە دەبیته باخچەی گول و ریحانە

دَلۋپ

سەنئەتچى

خېرخىزى ۋە ھۆشيارى، سەنئەتچى رۇوناكېرى، رېكخراۋىكى گەشەپىدىنى مۇۋى، ھەرىيەككىيان بىنەمايەكى گۇران ۋە پېشكەۋتەن.

با ھەرىيەككىيە ئىمە بە ئەرەكى خۇي ھەلسىيە، با ئەرە كارە بىكات كە دەتوانىيە، با ھەرىيەككىيە ئىمە شوۋىنى خۇمان ۋە كارى خۇمان بزانين!

با ھەمۇمان بە دىلۋىزى ۋە خۇشەۋىستىيە ھەمۇمان ئەرەم ۋەلا تە كارىكەين!

با لە پېناۋ ئامانچە ھاۋبەشەكانماندا دەست لە ناۋ دەست شەۋ بىخەينە سەر رۇژ بىۋىچان لە ھەۋەلەن نەۋەستىن!

با ئىتەر داۋى ھەمۇ شەۋى لە خۇمان بىكەين، رەخەمان لە ھەرشىك ھەيە خۇمان لەۋە باشتر دروست بىكەين!

با بۇ ھەمۇ شەۋى نىگەتەشەكان ئەلەرناتىقمان ھەبىيە، نەك ھەر لە دوۋرەۋە پلارۋى تۋانچ بگرين!

بەلى بۇ سىستەمى مۇدېرن ۋە ئامانچدار ۋە پېشكەۋتەۋىخۋاز لە ھەمۇ بۋارەكانى خۋىندەن رەگەيانەن ۋە پەرۋەردەۋ پەرەپىدان ۋە ۋەبەرھىناندا!

بەلى بۇ سوۋدەرگرتەن لە سەرۋەت ۋە سامانى مۇۋى، پېش كەنزاۋ پارەۋ سەرمايە مادىيەكان!

بەلى بۇ نەۋەيەكى ھۆشيار ۋە خۋىندەۋار ۋە خاۋەن ئامانچ ۋە بەرھەمەين ۋە خاۋەن تۋانا! بەلى بۇ سەرەبەخۇيى تاكى كورد.

بەلى بۇ ۋەلا تەپەرۋەرى ۋە خەزمەتكرەن. بەلى بۇ راگۇرىنەۋەۋ دايەلۈك ۋە گۈيگرتەن لەيەكتەرى.

بەلى بۇ گۇران ۋە پېشكەۋتەن.

ئەۋە ھەۋى دىيارىكرەننى كېشەكان بىدەين ۋە چارەسەريان بۇ دىيارى بىكەين، ھىچ ناكەين بە ھىچ دەبىنە مايە گالەتەجارى لاي نەۋەكانى ئىستەۋ داۋى خۇمان!!

بىۋىچاۋكرەننى سۈنەتە گۇران ۋە گرتەبەرى رىبازى گەشەپىدان ۋە بەرەۋ پېشكرەننى ئاستى بىركرەنەۋەۋ تىگەشتەن ۋە رۇشنىرى ۋە رۋانىنى خۇمان ۋە دەۋرەۋىر گۇران دەبىيە سەرەپ.

ئەۋە لەسەر ئىمەيە چاۋەرۋانى كەس نەكەين!

خۇمان يارمەتى خۇمان بىدەين، نەك چاۋەرۋانى يارمەتى كەسانى تر بىكەين! خۇمان دەستى يارمەتى بۇ يەكتەر دىرېژ بىكەين نەك چاۋەرۋى دەستى يارمەتى كەسانى تر بىكەين. سەرەتا گۇران لە خۇماندا بەرپا بىكەين، ئەۋسا دەتۋانين ھەمۇ جىھان بگۇرىن.

سەرەتا پىۋىستە بىتۋانين گۇنترۋى خۋى خۇمان بىكەين، پاشان بارودۇخ.

پىۋىستە سەرەتا بىتۋانين سەركرەدەيتى خۋى خۇمان بىكەين! پاشان دەتۋانين، داۋى سەركرەدەيتى بىكەين.

پىۋىستە ھۆلتر بىرەكەينەۋە، گۇرىنى رەنگىك، كەسەك، نابىيە مايە گۇرانى سەرەتاسەرى، پىۋىستە مۇۋەشەكان بىركرەنەۋەۋ رۋانىنيان بگۇرىت.

پىۋىستەمان بە پىۋىزەۋى زۇر ھەن بۇ گۇران، ئەم بارودۇخەي كە ئىستا ئىمە تىدا دەرتين لەدايەكبۋى چەند ساتىكى كورت نىە!

ئەمۇ خراپەكارى زىتر لە چاڭخۋازى بەرنامە سازى بۇ دەكرىت!!

بلاۋكرەنەۋەۋى گۇفارىك، رۇژنامەيەك، كەنالىكى تەلەفرىۋىنى، دەزگايەكى

رۇشنىرىنى لاۋ پۇل پۇل لە دەۋرى بىرپار گۇدەبۋەنەۋەۋ بەتاسەۋە دەھاتنە پېش، دەستى ھەۋەلەن ۋە گەشەپىدان ۋە گۇرانى يەكە بەيەكەي ستافى گۇفارى بىرپارىان دەگۈشى، ئەم دىمەنە لە پېشانگى نىۋەدەۋەلتى كىتېب لە ھەۋەلەر كە لە بەرۋارى ۱۱-۲ / ۴ / ۲۰۰۹ ئەنچام درا، زۇر سەرنجى راكېشام، ۋىپراي سەردان ۋە دەستخۇشى كەسانى ئەكادىمى ۋە پىپۇرۋ بەرھەمەندەۋ ناۋدار ۋە دىلۋىزۋ رېكخراۋ ۋە دەزگاكىنى كۇمەلگەي مەدەنى ئەم ۋەلا تە شىرىنە.

ئەم دىمەنە دىلخۇشكەرە نۋى كەرەۋەۋ ۋە رۇژنىرى رۇخ ۋە وزەۋى لاۋان ۋە دىلۋىزان ۋە چاڭخۋازان بۋە، سەلماندى كە ئەگەر ئىمە كارەكانمان رېكخەين ۋە كارىكەين بۇ گۇران ۋە پەرەپىدان دەتۋانين ھەنگاۋى باش بىنېن ۋە كارى گەۋرە ئەنچام بىدەين، ئەگەر ئامانچە ھاۋبەشەكانمان دىيارى بىكەين ۋە بەھاۋكارى ھەمۇمان كارى بۇ بىكەين، ھەمۇ چىركەيەك كە تىدەپەرپىت لە بەدەيەنيانى ئەۋ ئامانچانە نىزىكر دەبىنەۋە.

خۇ ئەگەر ھەر چاۋەرۋانى كەسانى تر بىن ۋە خۇمان بىۋىچ ھىچ پلان ۋە بەرنامەيەك دەستەۋسان دانىشىن، ئەۋا خۇمان بە دەستى خۇمان ھۆكىم بەرەكەنارخستىنى خۇمان دەردەكەين ۋە دەكەيۋىنە پەرۋىزەۋەۋ كەس گۈى بۇ داۋاكارىيەكانمان راناگرىت.

بەم كارەش ۋەزەۋ تۋاناۋ بەھەرەۋ داھاتى مۇۋى ئەم ۋەلا تە لە سەۋەلبەندەنى بىيەرنامەيى ۋە شەلەلى فېكرىدا لە كار دەخىرت. ئەم كارەش لە قازانچى گەندەلى ۋە داۋاۋەتۋىيە تەۋاۋ دەبىيەۋ دەبىيە گەۋرەترين بەرەبەست لە بەرامبەر گۇران ۋە رىفۇرەدا.

ئىمە بە ھەلەشەيى ۋە تۋەرەبۋەۋ ۋە بىزارى ۋە راكرەن لە ۋاقىع ۋە نەفرەتكرەن لە تارىكى، بىۋىچ

کارگیری به گوشتار

ئەوێ دەتەوێت بە
توندوتیژی بە دەستی
بەینیت، دەتوانیت بە
خەندەپەك بیگەیت.

(جۆرج ستیوارت)

سویند بەخوا ئەگەر
زانیبام خواردنەوێ ناوی
سارد لە مەرداوەتیم کەم
دەگاتەو، بە درێژیی ژانم
نەمدەخواردەو.

(شافیعی)

هیچ کەسێک لەو خواردنە
باشتری نەخواردوو کە
بەرەمەسی کارو هەولدانێ
دەستی خۆیەتی.

(بێغمەبەر محەمەد) (د.خ)

دلی پیاوی دەوڵەت
دەبیّت لە میشکیدا بیّت!

(ناپلیۆن)

جیهان کامیرایە،
تکایە خەندەپەك.

(پەندیکی ئەمریکی).

خواردنەگەت دوا بێخە
بۆ سبە، بەلام
کارمەگەت دوا مەخە!

(پەندیکی کوردی)

کاتیك کاتژمێرێك کات بە
زایە دەدەم، هەست دەکەم
دزیم لە هەموو مەروفاوەتی
کردوو!

(باستور)

یارمەتی خۆت بدە،
خوداش یارمەتیت دەدات!

(سوفوکلێس)

بەرەو كوي؟!

۶- نابېت ھەلەو نەزانى خۇمان بخەينە
ئەستۇي كەسانى تر، چونكە كاتىك چارەنووسى
رەش دەبېت، ئەم قسانە دادمان نادات.
۷- تۆ خۆت بەرپرسىياري لە
كردەوكانت، دەبېت خۆشت ئەنجامەكانى
ھەلگريت، وەكو ھەردى شاعىر دەلېت؛
بەدەستى خۆت كە جامت خستە سەر
لېوت غەشىمانە
ئەگەر ژدەريشى تېدابوو گوناھى
خۆتە بېزانە.
۸- پېويستە ئەو بەزانىن كە ھەموو
كات رېكەوتنى ھەموومان لەسەر كارىك
مەرج نىيە كارىكى باش بېت.

لەم چىرۆكەو ڤىردەبېن كە:

۱- نابېت شوپنى زۆرى و بۆرى بكهوين.
۲- راستى تەنھا لەگەل زۆرىنەدا نىيە،
ھەندىك جار راي كەسىك راستەو راي
ھەزارانىش ھەلەيە.
۳- سەرکردە ئەو كەسە نىيە كە
كۆمەلەك كەس شوپنى كەوتوون، بى
ئەو بەزانىن بەرەو كويان دەبات.
۴- ملهورى و لە خۆبايى بوون و متمانەى
كلۆر نيشانەى سەرکردەى سەرکەوتوو نين.
۵- سەرکردەى بى ئامانچ، سەربازى بى
بەرنامە، ھەر دوولا بەرەو ھەلدېر ھەنگاو
دەنن.

كارگيرى بە چىرۆك

لە كاتىكدا كۆمەلەك سەرباز لە
نمايشىدا بە يەكەك لە شەقامەكانى
شاردا رادەبوردن، دەنگى ھاوارىك لە ناو
جەماوەردا بەرزبوووە: راوەستن، رېگاتان
لئى ونبوو! ئەم رېگايەى ئيوە گرتوتانەتە
بەر تەنھا بەرەو سەرابو چارەنووسىكى
خەتەرناكتان دەبات.

كاروان وەستاو خەلكى ترس داڭگرتن،
وتيان: (بەلام ئەمە چوون روو دەدات؟)
ھەموو تەماشاي پېشەوھيان كرد، بېنيان
سەرۆكەكەيان رېگا دەبېت بەرەو
پېشەو بەوپەرى لوت بەرزى و لە خۆبايى
بوونەو.

كاتىك ئەو ديمەنەيان بىنى ھەموو
گوتيان: بېگومان سەرۆك بە ئاراستەى
تەواو دا دەروات، بۆيە وا بە متمانەيە!
لەبەرئەو بەدوايدا رېگايان گرتە بەر.

بەلام سەرۆكى قەشەنگ ھەلوپستەيەكى
كردو لە رووخسارىدا نيشانەى ترسو
نىگەرانى و دېدۆنگى دەخوینرايەو.
ئاوړىكى بۆ لاى دواو دايەو و لە خۆى
پرسى (ئايامن لە خەودام يا واقع؟).

بېگومان من بە ئاراستەى راستدا
دەرۆم، ئەى نابېن ئەم ژمارە بى شومارە
لە خەلكى شوپنم كەوتوون، ئەگەر نا چوون
شوپنم دەكەوتن.

ئەويش لەگەل سەربازەكانيدا وەكو
سەرکردەيەكى بى وپنە پېشەوايەتى
كردنى بەرەو كەندەلانى تياچوون و
مالویرانى.

بىر كىرگەنە، رېگەتە بۇ سەركىردا يەتلىكردى داھاتوو!

ۋ: دىلشاد مودەمەد

ھەروھە بەھۇى رەوتى سىروشتىيە ۋە چالاكى
زۇرۇ زەۋەندە دەپت.

خاسىيەتەكانى بىر كىرگەنە ۋە سىروشتى بىرىتپە لە:
دووبارە بوۋەنە ۋە، گىشتىگىرى ۋە لايەنگىرى،
بىر كىرگەنە ۋە لە جۈزىيات ۋە بىر كىرگەنە ۋە لە شتە
گىشتىيەكان، خەۋن ۋە ئەندىشە ۋە خەيالىي زىگماكى،
ئەگەرى توۋشېۋىن بە ھەلەى لىدەكرىت.

۲- بىر كىرگەنە ۋە لۇزىكى:

خۇى لەۋ چاكىسازىيەنە دا دەنۇنىت كە بەسەر
رېگەى بىر كىرگەنە ۋە سىروشتىيە داھاتوو، لە
مىيەنە ۋە ۋەلدىنى جىدى بۇ سەپاندىنى ھەزموون
بەسەر زىادە رۇپىيەكانى بىر كىرگەنە ۋە سىروشتى
يان زىگماكى، ئەۋىش لە رېگەى دانانى كۆسپ ۋە
تەگەرە لەبەرەدەم رېزەۋەكانى بىر كىرگەنە ۋە
سىروشتى سەرەتايى.

دانانى ۋەشەى (نا) لەبەرەدەم بىر كىرگەنە ۋە
سىروشتىيە، مۇۋف ناچار دەكات شۇنى رېگەكانى
تەركەۋىت، لەبەرەنە ۋە بىر كىرگەنە ۋە لۇزىكى بە
چەند ۋەنۇغاك دەكەۋىتە پىش بىر كىرگەنە ۋە
سىروشتىيە ۋە، ئەگەرچى كۆمەلىك كۆت ۋە بەند
دەسەپىنىت بەسەر پىرۇسەى كەلك ۋەرگرتن
لە زانىيە لۋاۋو رەخساۋەكان، ھەروەك چۆن
بۋار نادات بە روۋدانى گۇرانى فېكىرى پىۋىست
بۇ گېرانەۋەى بەكارھىنان يان رېكسىتەنەۋەى
زانىيە رەخساۋەكان، پاشانىش ھەلسۈكەۋەت
كردن لەگەل ھەلۋىستەكانى داھاتوو، ئەۋەش
بە لەبەرچاۋگرتنى ئەۋ فۇرۇم شىكلە فېكىرىيە
دىارىكرۋانەى دەستەبەرى دەكات.

۲- بىر كىرگەنە ۋە بىر كاريانە:

ئەم جۇرە بىر كىرگەنە ۋە، بەكارھىنانى
ھاۋكىشە پىشتەر نامادەكرۋەكان ۋە پىشت بەستىن
بە رىساۋ بىنەماۋ ھىماۋ نىشانە ۋە تىۋرۇ
بەلگەكان دەگرىتەۋە، بە جۇرېك خۇى لە
چۈرچىۋەدە بۆتەيەكى فېكىرى وادا دەنۇنىت
كە كۆنترۇلى پەيۋەندى نىۋان شتەكان دەكات...
بە پىچەۋانەۋەى ھەردوۋ رېگەى بىر كىرگەنە ۋە
سىروشتى ۋە لۇزىكىيەۋە، خالى دەستىيك لە
ھاۋكىشە ھىماكاندا مەلەس ۋە ھەشاردراۋە...

بىر يارگەل ۋە ۋە قۇلۇر ۋە فراۋانتر لە ئارادا ھەن،
ۋەك ئەۋەى بازىرگانى بە شەمەك ۋە كەرسەيەكى
دىارىكرۋەدە بىكەن، يان لە بۋارىك لە بۋارەكاندا
پىسۇرىي ۋە شارەزايى پەيدا بىكەن... ھتە.

ئەۋ جۇرە بىر ياردا نانەشمان ۋە ستاۋە لەسەر
ئاستى زانىيەكان، بەلام زانىيەكان بە تەنھا
بەس نىن بۇ بىر ياردان، بۇيە ئىمە پىۋىستمان بە
بىر كىرگەنە ۋە ھەيە بۇ ئەۋەى:

* كەلك ۋە سوۋد لە زانىيەكان ۋە بىرگىرىن.

* بۇلىنى زانىيەكان بىكەن.

* مامەلە ۋە ھەلسۈكەۋەت لەگەل زانىيەكانى
داھاتوۋا بىكەن.

* زانىيەكان بەرەۋ پىش بەرىن ۋە گەشەيان
پىدەن.

كەۋاتە: زانىيەكان بە تەنھا بەس نىن بۇ
رايىكرىنى ئىستەۋ ۋە سىروشتىكى داھاتوو، بۇيە
ئىمە پىۋىستمان بە بىر كىرگەنە ۋە ھەيە.

نايا زىرەكىي ۋە بىر كىرگەنە ۋە يەك شتەن؟

باۋەرىۋىن بەۋەى (زىرەكىي ۋە بىر كىرگەنە ۋە
يەك شتەن) پەلەكشىمان دەكات بەرەۋ ئاكامگەلىكى
ھەلەۋ ناراست ۋەك:

۱- ئەۋ كەسانە ئاستى زىرەكىيان بەرەۋ زۇرە،
پىۋىستىيان بەھىچ جۇرە مەشق ۋە خۇراھىيانىك
نىيە لەسەر بىر كىرگەنە ۋە، چۈنكە بەشۋەيەكى
خۇرەسى (تلقانى) بىر مەند.

۲- ناتۋانرېت ۋە ناكىت ھىچ كاريك بىكرىت
لەگەل ئەۋ كەسانە دا كە ئاستى زىرەكىيان نزم ۋە
كەمە بۇ ئەۋەى بىر كىرگەنە ۋە بەرەۋ پىش
بىرېت ۋە گەشەى پىدەرىت، لەبەرەنەۋەى گۇرىن ۋە
كردنى ئەۋ جۇرە كەسانە بە كەسىكى بىر مەند
شتىكى مەھال ۋە ئەستەمە.

بىر كىرگەنە ۋە چەندىن شىۋازى جۇرۋاۋجۇرى
ھەيە، لەۋانە:

۱- بىر كىرگەنە ۋە ئاسايى:

ھەندىك چارىش پىدەۋىرتىت بىر كىرگەنە ۋە
(بىنەرەتى، سەرەتايى، خاۋ)، بەجۇرېك كە ھىچ
رەۋت ۋە ئاراستەيەكى دەستىك بەدىناكرىت بۇ
دەستۋەردانە شىۋەكانى بىر كىرگەنە ۋە سەرەتايى،

پىناسەكانى بىر كىرگەنە ۋە: جۇرۋاۋجۇرن ۋە
تاكە پىناسىكمان نىيە كە جىي رەزامەندى بىت،
لەبەرەنەۋەى زۇرەى پىناسەكان لايەنىك لە لايەنەكانى
بىر كىرگەنە ۋە دەگرەنە خۇۋ باسى لىۋە دەكەن.

ھەندىك بىر كىرگەنە ۋە بە چالاكىيەكى عەقلى
ۋەسەف دەكەن ۋە دەلىن: «بەشۋەيەكى گىشتى،
بىر كىرگەنە ۋە بىرىتپە لە ھەر پىرۇسەيەكى
عەقلى بەبى لەبەرچاۋگرتنى بە ئاكام گەشتەن»
ئەۋەش پىناسىكى راست ۋە درۋستە، لەبەرەنەۋەى
ھەموۋ شىك دەگرىتەۋە، بەلام لەگەل ئەۋەشدا
پىناسىكى تەۋاۋ ۋە كامىل نىيە.

لەلەيەكى تەرەۋە ھەندىك پىناسىكى تر،
بىر كىرگەنە ۋە ۋەسەف دەكات بەۋەى «رەچاۋگرتنى
ژىرى ۋە زالىكرىنى عەقلى ۋە دەلىت: «بىر كىرگەنە ۋە
پىرۇسەيەكى زىنىيە لەپىناۋ ملكەچكرىنى
ھەلۋىستەكان بۇ بىنەماۋ پىرەنسىيە عەقلىيەكان ۋە
ھەلۋەلەن بۇ گەشتەن بە ئاكامىكى پەيۋەست ۋە
پەيۋەندىدار بە كۆمەلىك شتى دىارىكرۋاۋو
تايەتەۋە»، بەلام ئەم پىناسەيەش ھەر
كەمۋكۋرەتە تەنھا دىاردەيك دەگرىتەۋە.

بەلام ئىمە ئەم پىناسەيە ھەلدەبۇرېن
بۇتان كە دەلىت: «بىر كىرگەنە ۋە بىرىتپە: لە
بەۋاداجۋونىكى لىكۋەلەرەۋە بۇ ئەزموون ۋە
پىسۇرىي ۋە تۋانستەكان لەپىناۋ مەبەست ۋە
ئامانچىكدا... چا دەكرىت ئەۋ مەبەستە،
تىگەشتەن بىت يان بىر ياردان، يا نەخشەكىشان ۋە
پلاندانان يا چارەسەرىي گىرەشەكان بىت،
چوكمەدان لەسەر شتەكان يا ئەنجامدانى كاريك
بىت، ھەستىكرىن بە خۇشى شادىي يان ئەندىشە ۋە
خەيالى سەرشتانە يا رۇچوون ۋە نغۇبۋوون بىت
لە زىندەخەۋندا... ھتە.

بۇجى پىۋىستە بىرىكى نوئى لە (بىر كىرگەنە ۋە)
بىكەنەۋە؟

ژيانى ئىمە بىرىتپە لە بىر ياردان، بىر ياردەندىن
بىرۋىن بۇ ھالانە شۋىن، تا ھالان جۇرى خۋاردن
بىخۇين يان ھالانە جۇرى خۋاردنەۋە بىخۇينەۋە...
بۇ ئەۋەى ھالانە شت بىكرىن يا ئەۋ پۇشاك يان
ئەمىيان لەبەرەكىن.

روودو ناراسته‌یه‌کی فیکری نوی.

ئیمه ددتوانین رووپه رووی هه موو نهو هه لهو

بیرکردنه وهی داهینه رانه بوچی؟ هەر شیوازیك له شیوازهگانی تری بیرکردنه وه،

چەند مەرجىك بۇسەركەوتتى فەرمانبەر لە وەزىفەكەيدا

وەرگىرانى / مەمەد مېرگەيى

با كۆتايىيەكەش برىتى بىت لە سەردانكردى شويىن و مەيدانى كار، ئەگەر دەزانىت كارەكەت پىويستى بەمە ھەيە.

دەكرىت مرۇف بۆردىك لەسەر دەرگای ژوورەكەى ھەلبواسىت و تىيدا بەرنامەى كارى رۇژانەى خۆى بە گۆيرەى كاتژمىر و خولەك ديارى بكات (لە لاى ئىمەدا دەكرىت و گونجاو بەرپووبەركەن زياتر پەيرەوى لەمە بكەن)، بەشپووبەركەى كە كەسانى پەيوەندىدار بزانن كەى دەتوانن و بۆيان ھەيە بچنە لاى، چ كاتكىش ناتوانن، ئەم نموونەيەش مەرج نىيە سەپىراو بىت، چونكە دەكرىت ئەمە لە كارىكەو بە كارىكى تر جياوازی ھەبىت و بگۆرپ.

۷- پىسپۆرانى زانىستى كارگىرى و ئىدارە دەللىن، رىكۆپىكى و توندوتولى لە كاردا بايەخدان بە وردەكارىيەكانى، ھەروەھا چاودىركردنى تا دەگاتە كۆتايىيەكەى، ئەمانە برىتىن لە سىيانەى پوختى و باشى (ئىتقان) لە كارى فەرمانبەرى و وەزىفەدا، ئەمە ئەگەر بەشپووبەركەى ھاوسەنگ وەربگىرىن، واتە بەيى درىغىكردن لە يەككىيان يان زىادەرپويىكردن تىاياندا.

۸- تۆ خۆت پىشەنگەى بۆ ئەوانەى لەگەلدا كارەكەن لە دەستپاكى و راستگويى و دادوەرى و پاينەندبوون بە دەوامى فەرمى و جىيەجىكردى ياساكانى دەزگاكە و كارلىككردى بۆزەتيفانە لەگەلياندا.

بە بەرپرسەكەت بكە، رادەى پىشەكەوتنت لە كاردا بخەرە بەردەمى و بە باشى گوى لە نامۆزگارىيەكانى رابگرە، ھەروەھا بەردەوام چەند مەوعىدىكى ديارىكرات لەگەلدا ھەبىت.

۵- با پەيوەندى رىكۆپىكت ھەبىت لەگەل ئەو كارمەندانەى كارت لەگەلدا دەكەن، ئەمەش بۆ چاودىركردنى كاروبارى كارو ناشىنابوون بە گىروگرفتەكان و ھاوكارىكردىيان لە چارەسەركردى كىشەكاندا، ھانىيانىدەو بىروراى بنىاتنەر بخەرە بەردەمىيان و يارمەتيان بدە لە جىيەجىكردىيان.

۶- رۆژى كاركردنەكەت دابەش بكە بەسەر ئەو ئەركانەى كە پىويستە ئەنجاميان بدەيت، با ئەم دابەشكردنە بەشپووبەركەى چەسپا و بىت تاوەكو ئەوانەى مامەلەت لەگەلدا دەكەن سوودى لىوەرگرن، بۆ نموونە دەكرىت رۆژى كاركردنە لە نۆيان ئەم كارانەدا دابەش بكەيت:

كاتىك بۆ خستەنەر و و دىراسەكردى مامەلە و راپۆرتەكان، با ئەمەش لە سەرمەتاي دەستپىكردى كاردا بىت. پاشان چاوپىكەوتنى ھاوتيان و مراحەكانى بەدوادابىت، ئەمە ئەگەر ھاوتو شىوەى كارەكەت ئەمە بخوازىت. ئىنجا مەوعىدى كۆبوونەوكان لەگەل فەرمانبەران يان كارمەندان يان پىشوازيىكردىيان ياخود چاوپىكەوتنى بەرپرسەكانت لە كاردا، ئىنجا وەلامدانەو دەى پەيوەندىيە تەلەفۇنىيەكان،

وەزىفە يەككە لە گىرنگىرەن شىوەكانى كاركردن كە زۆربەى خەلك لە ژياناندا مومارەسەى دەكەن، ئىنجا چ لە فەرمانگە حكومىيەكان بىت، چ لە كۆمپانىا گشتى و دەزگا تايبەتییەكان بىت. چەند مەرج و ھۆكارىك ھەن كە پىويستى بۆ سەركەوتنى تۆى فەرمانبەر لە وەزىفەكەيدا، ئەوانىش برىتىن لەمانەى خواروە:

۱- دلنابە لە گونجان و سازبوونت لەگەل كارى فەرمانبەرىيەكەدا كە پىي ھەلدەستىت، ھەروەھا ئارموزووبوونت لىي، چونكە ئەگەر كاركردن لە ھەر وەزىفەيەكەدا گونجان و ئارموزووى لەگەلدا نەبىت، ئەوا مرۇف ناتوانىت بەخشىن و داھىنان بەرپابكات، ھەروەھا سەركەوتنىش لە وەزىفەدا بەدى نايەت.

۲- بۆ بەرپووبوونى كار، دەبىت لىھاتوووى پىويست، بوونى ھەبىت. چونكە ھەموو كارىك تايبەتمەندىيەتى خۆى ھەيە و پىويستە كەسى ئەنجامدەرى كارەكە پىي ناشىنايت، يەكەم لەلايەنى تىۆرىيەو، دوو دەم بە مەشكردن.

۳- سوود لە شارمەزاي ئەوانە وەربگرە كە لە كارەكەدا لە تۆ دىرىنەرن، تەنانەت ئەگەر ئاستى خويىند و پروانامەشيان لە ئاستى خويىند و پروانامەى تۆ نزمىت، شارمەزايى پراكتىكى بايەخ و گىرنگى خۆى ھەيە لە كاردا.

۴- لەو كىشە و گىرغانەى دىنەپىشت، راپۆژ

هەلەى کارگیرى

پشتیوان سید

دەردەكەوئیت كەپشت نابەستىن بەنواندىنى ئەو كاردى كە مەبەستیانە داواكراوە لەسەریان، بەلكو پشت بەكەسێك دەبەستىن لە یەكەى كاركەدايە، كە ئەمە هۆكاریكە بۆ كەم و كورتى لەجیبەجیكردى مەبەستەكەدا هەرچەندە ئەو كەسەش لێهاتوو بێت.

۱- دەركردنى بریارەكانى بەبێ ئەوەى هیچ وتووێژێكى لەسەر بگات و هیچ دانىشتنێكى بۆ بگات، بەبێ گۆبێستى لەكەسانى تر واتە لەسەر بنەمايەك دەروا كە یەك لایەنەيە.

۱۱- دیارى نەكردنى كاركەكان بەبێ ریزبەندى و كرنكى و پێویستى لە جیبەجیكردىناندا، چۆن بێتە پێشەوەرمانەیان دەكات.

۱۲- بەكارنەهێنانى نەخشەو بەپرەو، واتە شكستى ئەو كاردى كە ئەنجامى ددات، كاری بى نەخشە چاوەروانى هیچ سەرگەوتنێكى جەوهەرى لێناكرێت.

۱۳- بەكارهێنانى مەزاجى بەرپۆمبەر بۆ ئەنجامدانى ئەركەكانى، كە ناگونجێت بۆ بەرپۆمبەردنى كاری گشتى.

۱۴- لە بەرجاو نەگرتنى پاشەرۆژ، لە راستیدا هەرچى كاری ئەمەرفۆ دەكرێت دەبێت لەپێناو سەبەبى و داهاوودا بێت.

۵- پشت گۆبێستى داھێنانەكان و كاركە باشەكان، كە لەم هەلومەرجەدا واپێویست دەكات ھان بەرین و پالێشتیان بكرێت بەرمو باشتر و داھێنانى زیاتر.

۶- بەكارهێنانى ترسو تۆھاندن و ھەڕەشە وەك ناماژمەك بۆسزادان، یان دەستەواژەى رەق و ناشیاو، كە جگە لەو رێگایە دەتوانرێت زۆر باشتر و سەرگەوتنەتر دەستەواژەى شیرینى وەك ھاوڕێیەتى و دۆستایەتى بۆ بەرزكردنەوى ناستى بوارەكەى بەكارى بھێنێت.

۷- بوونى یەكسانى كە دەبێتە بناغە بۆ سەتمەكردن لە خاوەن بەھرەكان، لەگەڵ ئەوەشدا دادپەرورەیمان ھەيە بەكار بھێنێت بۆ پێدانى ئەرك و ماھەكانیان و ئەو داواپانەى لەئەستۆیاندايە، كە هیچ دیاردەيەكى سەتمەى تێدا بەدى ناكرێت، بۆیە پێویستە جیاوازی بكرێت لە نێوان یەكسانى و دادپەرورەیدا بۆ بەرپۆمبەردن.

۸- گەرانەو بۆ بەكار ھێنانى سۆزدارى و بەزەبى بەشیۆمەيەكى سەرەكى، بەرپۆمبەرى سەرگەوتوو دەبێت بەشیۆمەيەكى لاومكى ئەم دوو دەستەواژەيە بەكار بھێنێت و نابێت كاریگەرى ھەبێت لەسەرى.

۹- ھەلەى زۆربەى بەرپۆمبەردەكان لێرەو

گۆمەلێك لەو ھەلەى لایەنى بەرپۆمبەر لە ھواری كاریگەردا دەخەینە روو بەو ھىوایى كەبێتە ناگادار كەردنەوێكە: داواكارین وەك دیارییەك لێمانى وەربگرن:

۱- ئەو بۆجوونە ھەلەيە كەوا دەزانن كە بەیەك لایەنە كاری بەرپۆمبەردن ئەنجام دەدرێت، بەبێ بەشداریكردنى كەسانى تر كە ھاوپیچن لەكارەكەدا، چونكە بەرپۆمبەردن پڕۆژمەيەكى گشتیە.

۲- پشت یەستى بەرپۆمبەردن لەسەر شیوازی ئەمرو نەھى، كەئەم شیوازە گونجاو نییە بۆ بەرپۆمبەردن.

۳- بەرپۆمبەردن لەناو نوسینگەدا، بەپشت گۆبێستى لایەنى مەیدانى، كە ئەم رێگایە كۆتایى بێھاتووە لە بەكارهێنانیدا لەھەموو لایەنەكانى بەرپۆمبەردندا، واپێویست دەكات كە بەرپۆمبەر ناگادارى دەروەى نوسینگەش بێت.

۴- ھەلسوكەوتكردن لەگەڵ كەسانى تردا وەكو منداڵ، وا باشترە ئەوەى كە بەدەستى ھیناوە یەكسەر پێى نەبەخسێت، یان لەكاتى روودانى ھەلەيەكدا راستەوخۆ لێى ھەدەغەنەكرێت، بەلكو دەبێت ھاكتەرەكە بۆ ھەردوو دیوێكە دیارى بكرێت، پاشان ئەنجامى ھەلەكە یان دەست خۆشیەكە وەربگرێت.

زنجيرى نۆيم

سكرتارىت

كارامەيى پرۇسەي بەدواداچوون

۲/۱

نا / عمر عبدالقادر

رېۋوشىيەنەكانى جېيەجېكردىنى كار بەيى
جىياۋازى كارەكان جىياۋازن، خەمى سكرتېرى
سەرگەۋتوۋ ئەۋەپە كە بىتوانىت ئەۋ رېۋوشىيەنە
دېيىرى بىكات كە نامانجە خۋازراۋەكانى پېدا
تېدەپەرىت، چۈنكە دەرگىت لەبەر رۇشنىي
ئەۋ رېۋوشىيەنە باشخېن شىۋازى بەدواداچوون
ھەلېرېرېت. دانانى رېۋوشىيەنە گۇنجاۋ بۇ
بەدواداچوونى ھەر بابەتېك، ددخۋازىت شىۋازى
رېۋوشىيەنە پەيرەۋكرەۋى ھەرىشەك لە بەشەكانى
دامەزراۋەگە بىزانرېتۋ پاشان دەبىت سكرتېر
شارەزى لەۋ رېۋوشىيەنەدا ھەبىت پاخود پىرسار
لە كەسى پىسېۋر بىكات دەرېبارى رېۋوشىيەنە
پەيرەۋكرەۋەكانو ئەۋ بابەتەي كە دەتەۋىت
بەدواداچوونى بۇ بىكەت گەبىشتەتە چ قۇناغېك،
نەگەر تېبىنىت كەد لە ھەر رېۋوشىيەنەداۋەكەۋىت
ھەپە پىۋىستە تەداخول بىكەت بۇ تېپەراندىنى
كۆسپەكان بەلام ئەگەر بارودۇخەكە جىگىر
نەگەر پىۋىستە بۇ بەرېۋەبەر بەرز بىكرىتەۋە
مۇعەرمىزى دۋەكەۋىت بۇ ررون بىكرىتەۋە، پاشان
چاۋەرانى راسپاردەي بەرېۋەبەر بىكرىت. ئەمە
بەۋ گرىمانەي كە بابەتەكە پەيۋەندى بە ناۋخۇي
دامەزراۋەكەۋە ھەبىت، بەلام ئەگەر پەيۋەندى
بە دەرەۋى دامەزراۋەكەۋە ھەبىت، ئەۋا شىۋازى
بەدواداچوونەكە دىكەۋىتە سەر سىۋىتى ئەۋ
پەيۋەندىيەي لە نىۋان دامەزراۋەكەۋە لايەنى
دەرەكېدا ھەپە. جارۇبار تەۋاۋى بەدواداچوونەكە
لە رېگەي بەكارھىنانى پەيۋەندى تەلەفۇنىيەۋە
دەبىت ۋەك بەدواداچوونى دىلنابوون لە شىۋىن
گرىتى فرۇكە، بەلام ھەندى جار بەدواداچوونەكە
لە رېگەي ئاگادار كەردنەۋە پان داۋايەگى
فەرمىيەۋە دەبىت ۋەك بەدواداچوونى كېرارى
ھەمىشەيى كاتېك لە لايەن دامەزراۋەكەتەۋە
ئاگادار دەرگىتەۋە لە دانەۋى بىرى قەرزى نەدراۋ
كە لە كاتى خۇي دۋەكەۋىتۋە پاخود لېرېسەنەۋە
ھاوردەكار لە ھۇي دۋەكەۋىتى ھىنانى شەمەك
كەلۋپەل كە دەبىو بەيى تايپەتەندىۋ جۇرى
خۋاستى دامەزراۋەكە بېيەنە.

بابەتەكان لە روى گىرنگىيانو ناسىر
پىۋىستىيان بە پرۇسەي بەدواداچوون جىياۋە.
ھەندى كاروبار ھەن دۋەكەۋىتىيان كاردەكەتە سەر
كارۋەرمەن، بەلام ھەندى كاروبارى تر ھەن
دۋەكەۋىتىيان كارناكەتە سەر كارەكان، بۇ نەۋە
دۋەكەۋىتىيە پېدانى فۇرمى كىيەركى كەردن لە
كاتى دىيارىكرەۋى خۇيدا دامەزراۋە كۆمپانىيەكەت
بەرمە دۋەكەۋىتەۋە لە بەشدارىكرىدى
كىيەركىكە دەبات، دواتر دەرەۋەتە گەبىشتەن بە
بۇندى كارو پرۇژمەيەكى نوى لە دەست دەبات،
بەلام دۋەكەۋىتىيە پىشكەشكرىدى راپۇرتى
فرۇشراۋەكانى ھەتتە ھەمان زەرمە زىانى
لېناكەۋىتەۋە بەبەرەۋەد بە زىانەكانى دۋەكەۋىتى
پىشكەشكرىدى فۇرمى كىيەركى كەردن، زۆرەي
كارەكان پىۋىستە لە كاتىكى دىيارىكرەۋەدا
نەنجام بىرېنۋ دۋاخستىيان دەبىتە ھۇي لە
دەستچوونى بەرژەۋەندىيەكى تايپەت پاخود
روۋدانى چەند زەرمە زىانىك، ۋەك دۋاخستى
كېرىنى بىلىتى فرۇكە لە كاتى دىيارىكرەۋى خۇي
دەبىتە ھۇي ھەلۋەشاندەۋەي جىگە گىرتەكە.
بۇ دەستەبەركرىدى نەنجامدانى كارەكان لە كاتى
خۇيدا ناچار دەبىت بەدواداچوون بىكرىت بۇ ئەۋ
كەسانەي كە ھەلدەست بە جىيەجېكرىدى ئەۋ
كارانە بۇ دىلنابوون لەۋەي كە كارەكە بە پىي
ئەۋ بەرنامەيەي بۇ داپىرراۋە بەرېۋەدەجىت،
لە ھالەتە دۆزىنەۋەي ھەر رېگىر كۆسپىك كە
كارەكە بەرمە دۋاخستىيان بەرېت ناچار دەبىت
خۇەقۇرتاندىن ھەبىت بۇ دۋەرخستەۋەي ئەۋ
كۆسپۋ رېگىرە، پاخود بۇ جاككرىدى بەرنامەي
جىيەجېكرىدەكە بەمەرجىك دۋەكەۋىتىنۋ
زەرمە زىانەكانى بەتەۋاۋى لەناۋەبەرىت. لەم
تېرۋانىيەۋە دەرەكەۋىتە سكرتېرى جىيەجى
كەردن بەرېسە لە دىيارىكرىدى ئەۋ بابەتەي كە
دۋاداجوونىيان پىۋىستەۋە دەبىت بەدواداچوونىيان
بۇ بىكرىت، ئەمەش بە مەبەستى لە ناۋبىردىنى
زىانەكانى دۋەكەۋىت.
ھەلېرېرېتۋ باشخېن شىۋازى بەدواداچوون،

بىگومان پرۇسەي بەدواداچوونى
جىيەجېكرىدى بىرپارو راسپاردەۋە داۋاكارىيەكانى
بەرېۋەبەر دىكەۋىتە سەرشانى سكرتېر. رۇژانە
بەرېۋەبەر ھەلدەستىت بەدەركرىدى چەندىن
بىرپارو راسپاردەۋە رىنمايى بە شىۋەي نوسراۋ
زارەكى، زۆر ئەركو كارۋوبارى لە نەستۋەي كە
بەدېرېزى كاتى بىيەنەۋە سەرقالە، ھەر بۇيە
لە بەرېۋەچوونى كاروبارەكانىدا لە نەنجامدانى
بەدواداچوونى ھەمەۋ بەشە كارگىرېيەكانو
لايەنە دەرەكىيەكان بەتەۋاۋى پىشت دەبەستىت
بە بەرېۋەبەرى نۇقىسەكەي.
بۇيە لە بىرچوونەۋە گىرنگى ئەدانت
بە پرۇسەي بەدواداچوونەكە، لەۋانەيە تۆۋ
بەرېۋەبەرىش روۋبەرۋى سەرزەنشىتىكى توند
بىكەتەۋە، ئەمەش بەرېۋەبەر لەكەدار دىكەتو
رەنگە پەۋە بابەكەي پى لە دەست بەدات،
دامەزراۋەكەشەت لە كۆششۋ كاتو داراييەكەيدا
دۋەجارى زىانىكى راستەقىنە بېيىت.
چەمكى بەدواداچوون:
زۆرەي نامانجەكانى بەرېۋەبەر لە رېگەي
ئەۋ ھەرمەنەبەرانەي كە لەكەلىدا كار دىكەن
بەدى دېن، كاتىك نامانجەكان پەيۋەست دەين بە
چەند خستەيەكى كات بۇ دانراۋەۋە، بە نەنجام
گەياندنى ئەۋ كاروبارانەي كە دەسپېرېرىن بە
فەرمەنەبەرانى خۋار ئاستى دەسەلاتى بەرېۋەبەر
دۋوبارە پەيۋەندىن بەۋ خستە كات بۇ دانراۋەۋە،
دۋەكەۋىتىيە ھەر كەسكىيان لە جىيەجېكرىدى
نەركەكەيدا تەۋاۋى كارەكە بەرمە دۋەكەۋىت
دەبات دەبىتە كۆسپىك لە گەبىشتەن بە نامانجە
دىيارىكرەۋەكانى سەرپاۋى كۆمەلەكە. لېرەۋە
پىۋىستى بەدواداچوون دەرەكەۋىتە بۇ ئەۋ
كەسەي كە كارى پى دەسپېرېرىت، بۇ دىلنابوون
لە نەنجامدانى كارەكەي لە كاتى دىيارىكرەۋى
خۇيدا، ئەمەش بەشەكە لە كارى چاۋدىرى كەردن
كە نەركىكى بىجىنەيەي لە نەركەكانى كارگىرى كە
سكرتېر لە بارودۇخى ھەرمەنەبەرى خۇيدا پرۇقەيان
(مەراسە) دىكەت (سكرتېرى جىيەجېكرىد).

بینه ماکانی زانستی نابووری

نابوب نه نوهر سماقایی

2009

نابوب نه نوهر سماقایی

بینه ماکانی زانستی نابووری
له نووسینی م. ئەبوب نه نوهر سماقایی
کهوتە بهر دەستی خوینەران

بینه ماکانی زانستی نابووری

له نووسینی م. ئەبوب نه نوهر سماقایی
کهوتە بهر دەستی خوینەران

له میروولەوه فێر بیه، چونکه
ئەو له دەروازەکان ناگەڕێت، بەلکو
درووستیان دەکات.

ئەگەر نەتوانیت کۆنترۆلی درێزایی
ژیاوت بکەیت، بە دنیا بیه دەتوانیت
کۆنترۆلی قوولایی ژیاوت بکەیت.

دەتوانیت بیه خشیست بە بێ ئەوهی
خۆشت بویت، بەلام ناتوانیت خۆشت
بویت بەبێ ئەوهی بیه خشیست.

له دووژمنەکان خۆش به، بەلام
هەرگیز ناوه کانیان فرامۆش مەکە.

* داوای بەشداریی هەمووان بکەو هانیان بده
لەسەر کرانهوهیان به رووی بیروکەیی نویدا.
* با رێکەوتنیک هەبێت بۆ گوێگرێتی هەموو
ئەندامان بۆ یەکتر و دانانی سنووریک بۆ قەسە برین
به یەگەر.
* با بەشداریبووان هەریەکەو به یەکسانی
بەشی خۆی و مەبەستێک له قەسەکردن و رادەبرین و
گفت و گویدا.
* به سینگی فراوانهوه رەخنە بگره، بەلام
له یادت نەچیت که بەردەوام ئەندامان ناگادار
بکەیتەوه له گرنگی پەيوەست بوون له نادابی
رەخنەگرتن و گفت و گوو دایەلۆکی بەرزموه.
* هونەر مەندبە له مامەلەکردن لەگەڵ ئەنداماندا
شارەزایی نەفەسیت و هەواداریەکانیان به.
* خۆت لەوان به گەورەتر مەزانەو به
زمانیکی حیا قەسەیان لەگەڵدا مەکە.
* لەوانەشە هەندیک رێسای تر هەبێت که
پێویست بکات رەجەوبکری به پێی بارودۆخی
کۆبوونەوهکەت، چونکه لەوانەیه بارودۆخی
کۆبوونەوهکەت تۆ هەندێ جار جیاواز بێت.

هونەری کۆبوونەوه

زنجیری یازدەم

چۆن سەرکردایەتی
کۆبوونەوه دەکەیت؟!

سەرکردایەتی کردنی کۆبوونەوه کاریکی زۆر
قورس و گران نییه، بەرجاوەکردنی رێنمایی و رێسا
سادهماکانی سەرکردایەتی کۆبوونەوه، دەتوانیت به
سانایی سەرکردایەتی کۆبوونەوهکانت بکەیت و
له هەموو ئەو گەڕتانه خۆت بپاریزیت که زۆر
جار روودەدات و وا دەکات که کۆبوونەوهکان تەنها
مایە کات به فێر دان بن.

۱- دەست به کۆبوونەوهکەت بکە له کاتی
دیاریکراوی خۆیدا:

له کاتی دیاریکراویدا دەست پێ بکە با
هەندیک له بەشداریبووانیش دواکهوتن، چونکه
کاتییک دەرمان که هەندیک خالی گرنگیان له
دەست چوو، هەول دەدەن بۆ جاری ناینده
دواکههون. هاوکات مەگەرپۆه بۆ دواوه خالهکان
بۆ دواکهوتووکان دووبارە مەکەرەوه، چونکه
ئەگەر ئەو کارەت کرد ئەوا خەلاتت کردون.

۲- پێشەکییهک دابنێ بۆ ئەو بابەتانهی که
باس دەکری:

سەرەتای کۆبوونەوهکە به گفتوگۆیهکی
کورت سەبارەت به خشتە کات دەست پێ بکە، تا
دەتوانی بێت که هەموو ئەندامان ناگاداری خشتە
کار و ئامانج و مەبەستی کۆبوونەوهکەن.

۳- رێسا بنەرەتییهکان دابنێ و هەمیشە لهبەر
جاوت بن لهو رێسایانهش:

* پەيوەست به به دەستپێکردنی کۆبوونەوه
له کاتی دیاریکراویدا هەروەها کۆتایی پێ
هێنانیش له کاتی دیاریکراوی خۆیدا.

* با رێکەوتنیک هەبێت لەسەر ئەوهی کێ
خشتە کارەکان رێکەدەخات.

* با تێگەشتنیک باش هەبێت سەبارەت به
شیوازی بپارێدان.

* کاتی دیاریکراو دابنێ بۆ چارەسەری هەر
کێشەو دەرکردنی بپاریک.

* خاوهن بپاری کۆتایی بۆ هەر خالیک
کۆبوونەوه دیاری بکە.

کات ژيانه!

دياريکردنى وەلامى گونجاو بازنه يەك بکيشه
به دهوړى نهو وەلامى که له گهلت دمگونجيت و
ههولېده راستگۆ به له گهلت خوتدا؛

کاته کانت سووډى زوړى ليومر دمگريت، باش
وهلام دانوهى نهو پرسيارانه بزانه جهند
سه رکه وتوويت له نيدارمکردنى کاته کانتدا، بۆ

سييم، له بهر پوښه دنى کانتا تاجه ند ليها تووى؟
خوينه رى بهر پز نهو خشته يه خواره وه
بريتيه له (۱۰) پرسيار که بۆ باش به کاره ينانى

پرسيار	هه ميسه	زور جار	هه نديکجار	به ده گمه ن	به هيچ جوړى
۱- هه موو روژيک کاتيکي کهم دده نيم بۆ بيرکردنه وه له نه خسه ي کارى نهو روژه.					
۲- نامانجه کانم دياريکراو روونو نووسراوه و کاتي جي به جيکردنيم دياريکردووه.					
۳- ليستى کارى روژانه م ريکخستوه به گوپړى گرنگرتين جي به جيان ده کم له خيراترين کاتي گونجاودا.					
۴- ريساى (۲۰-۸۰) ده زانم به کارى دينم له کاره کانمدا ((نهو ريسا به ده ليت، به ۲۰% کاتي ريکخراو ده توانين ۸۰% ي ده سکه وتو نه نجام به ده ست بينين، نه گهر کات ريک نه خهين نهوا به ۸۰% ي کاته کانمان له ۲۰% ي ده سکه وت به ده ست دينين)):					
۵- نه خسه ي روژانه م کراوه يه، بۆ نهو ي جيگاي کارى کوتوپرو چاوه پروان نه کراوى تيدا بپيته وه.					
۶- هه رکارىک به رامبه ر بتوانيت بۆم جي به جى بکات پييده سپيرم.					
۷- هه ولده دم ته نها يه کجار گرنگى به کاغه زو نووسراوه کانم بدم.					
۸- خواردينى سووک ده خۆم بۆ نهو ي دواى نيومروان هه ست به بپي تافه تى و نارده حتمى نه کم.					
۹- هه ولده دم به يى خو ئاماده مکردن هه نديک رووداو نه يه نه به رده مم و نه خسه م لينه گوژن (وهک: ميوان و گوډو نه وه تله فون... هتد.					
۱۰- ده توانم ووشه ي ((نه خير)) بليم کاتيک دواى کارى کم ليده گريت به تايه ت نه گهر بپيته هوى تهواو نه کردنى نه خسه و به رنامه ي خۆم.					

سفر بده به وەلامى (به ده گمه ن).
باشان نمره کان گوډي کهرده و بزانه:

۲ نمره بده به وەلامى (زور جار) ده کانت.
۱ نمره بده به وەلامى (هه نديکجار) ده کانت.

بۆ نهو ي نمره ي کو تاي ت بزاني ت نهوا؛
۳ نمره بده به وەلامى (هه ميسه) کانت.

سفر-۱۵	باشتر وايه زياتر بير له نيدارمکردنى کاته کانت بکهيته وه.
۲۰-۱۵	خراب نيت، به لام پيوسته خوت باشتر بکهي ت.
۲۵-۲۰	زور باشيت.
۲۷-۲۵	نايابيت.
۳۰-۲۸	بيگومان تو غه ش له خوت ده کهي ت.

بەرپرسيارىيەتتە بەردەوامەكانى بەرپۇمبەرى قوتابخانە/۱

خويندنداد ئاستى جىيەنى مامۇستايان لەگەل قوتابيان.

۸- تەماشاكردنى دەفتەرى ھاتنى مامۇستايان، رۇژانە ئەۋەندى لە تۈنلەدا بىت، لەگەل بەكارھىنانى كارتىكى تايىمەت بەم مەبەستە بۇ بەدواداچوون.

۹- چاۋدىرىكىدىن يەكەي تەندروسىتى بەشى تەۋلىت دەست شۇرىنى قوتابخانە ۋە گۆرەپەنەكانى ناۋخۇ دەردەمۇ فرۇشكى قوتابخانە ئاستى چاگى ۋە پاكۇخاۋىنيان.

۱۰- بەدواداچوون لەسەر ئەم شتەنى كە لە چوارچىۋە قوتابخانە پېشكەش دەكرى تا ج ئاستىك لەگەل مەرجەكان ۋە سىمى قوتابخانەدا دىگۇنچىت.

۱۱- دىنباۋون لە گارەكانى چاۋدىران، لە بەجى گەيلىنى ئىركى راستەفەنيان لە ميانە خويندنى رۇژانە لە چوونە ژورومۇ قوتابيان بۇ قوتابخانە ۋە كاتەكانى پشوو، نوپۇز، تا چوونە دەردەمۇ قوتابيان لە قوتابخانە، ھەردەمۇ لە شۇنى خوارىن ۋە خوارىنەمۇ (خاتوت) ۋە گۆرەپەنە دەردى ۋە ناۋدىكىمەكان.

۱۲- ئاگادار كىرەنمۇ چاۋدىران كە تا كۇتايى دەۋام بىيىنەمۇ بە بىرھىنانەمۇيان.

۱۳- پېشۋازىكرىن لە كەسۋىكارى قوتابيان بە ھەستىكى برايانە ۋە رېككەۋىن لەگەلياندا، ھەردەمۇ بە جىيەنىنى ۋىستەمەكانىن بە پىي تۈنلە، يان رازىكرىن ئەگەر لە تۈنلەدا ئەۋو ۋىستەكەيان بۇ جىيەجى بىكەيت.

۱۴- پېشۋازىكرىن لە سەرپەرشتىيائى پەرۋەردىيى بەم شىۋازى كە لەگەل كەسپەتيان بىگۇنچىت، ھەركارى كىرەنيان لە خىزمەتكرىن پەرۋەردى گشتى ۋە كارى پەرۋەردىيى ۋە پىرۋەسى فېركىر.

۱۵- پىشكىنى ھەمۇ نووسراۋە ياسايەمەكان ۋە نووسراۋى رۇژانە ھاتوۋ لە بەرپۇمبەرىيەتى پەرۋەردىيى ۋە فېركىر، ھەردەمۇ ۋەلامدەنەمۇ

بەرپۇمبەرى قوتابخانە بەشىك لە ۋە پلانە دىرېژ خايەنى كە دەپىت ئەنجامى بىت، بىرپىيە لە گىرەنەمۇ ئەمۇ رېگايانە كە ھەيە بە شىۋەمكى بەردەۋام.

بە مانايەكى تر: بىرپىيە لە بەرپرسيارىيەتى گىرەنەمۇ رىۋ شۇنى پىۋىست كە دەپىت بەرپۇمبەرى بىگىرەتە بەم: (رۇژانە ۋە ھەقتانە يا مانگەنە يا سالانە).

ئەمانە خوارەۋەش ئەۋەندى ئەمۇ بەرپرسيارىيەتيانەن:

۱- زوۋ ھاتن بۇ قوتابخانە پېش رەۋىستىن بەيانىن، ھەردەمۇ تۈمەركىدىن كاتى ھاتن ۋە رۇيشتن لە خىشە غىبابات.

۲- داخستىن دەفتەرى تۈمەرى ھاتن ۋە رۇيشتىن رۇژانە لەگەل دەستپىكرىن بەيانىن. ۳- ئاگادار كىرەنمۇ يارىدەمە قوتابخانە ۋە مامۇستايان لە سەرمەنى رەۋىستىن بەيانىن، ھەردەمۇ لەگەل ئەندامنى دەستى فېركىر ۋە ۋەكۇ پېشەنگىك بۇيان.

۴- دىنباۋون لە بە ئەنجام گەيلىنى رەۋىستىن بەيانىن بە شىۋەمكى رېكۇپىك لە لاپەن مامۇستى پەرۋەردى ۋە مەزنى، ھەردەمۇ پېشەمەكرىن بەرنامە قىمەكرىن بەيانىن ۋە ئاستى گۇنچانە لەگەل رەۋىستى رۇژانە.

۵- سەرپەرشتىكرىن رۇيشتىن ھەمۇ قوتابيان بۇ پۇلەكانىن لەگەل كۇتايى ھاتنى ۋەستىن بەيانىن ۋە پېش دەستپىكرىن ۋەنى يەكەم، تاۋەمۇ مامۇستى راستەۋخۇ بىتۈنى بىجىتە پۇل لەگەل دەستپىكرىن ۋەنى يەكەم.

۶- بەدواداچوونى بەردەۋام لەگەل يارىدەمە قوتابخانە ۋە رەبەرى قوتابى بۇ قوتابيانى دۈكەۋتۈۋ لە رەۋىستىن بەيانىن، ھەردەمۇ دانانى رىۋ شۇنى گۇنچاۋ بۇ ئەھىشتى دۈكەۋت.

۷- ھاتوۋچۇكرىن بەسەر پۇلەكانى قوتابخانە ۋە ئەندىكچار چاۋدىرىكرىن لە دۈۋرۈ نىزىك لەسەر جۇنىمەتى بەرپۇمبەرىنى كىرەكان لەناۋ پۇلەكانى

ئەۋەندى كە پىۋىستە يەكسەر ۋەلام بەرپىتەمۇ.

۱۶- گىرەگىدان بە ئەنجامدىن نوپۇزى بە كۆمەل لە قوتابخانە لەگەل ھەمۇ مامۇستايان قوتابيان لە كاتى دىارىكرى خۇيدا.

۱۷- تەماشاكردنى ھەندىك ئەۋەندى لە دەفتەردەكانى ئەركى قوتابيان، بىر خىستەۋى ئەركەكان، ھەردەمۇ تۈمەركىدىن تىيىنى لەسەر كارتەكانى بەدواداچوون، لەگەل ۋەزۇكرىن.

۱۸- پېش رۇيشتن دەپى دىنباۋى كە ھەمۇ قوتابيان لە قوتابخانە چوونەتە دەردەمۇ.

۱۹- رۇژانە ئاگادار كىرەنمۇ پەسەۋى قوتابخانە لەسەر كۆرەندەۋى سۈيچەكانى كارمە ۋە گىرەنەمۇ بەلۋەمەكانى ناۋ ۋە كۆرەندەۋى زۇپاۋ داخستىن دەرگەكان ۋە پەنجەردەكانى دەردەمۇ ناۋەمۇ قوتابخانە.

۲۰- ھەركارىكرىن لەگەل يارىدەمە قوتابخانە ۋە رەبەرى قوتابى بۇ چارەمەركىدىن ھەر كىشەيەكى لە ئاگاۋ لە نىۋان مامۇستايان ۋە قوتابيان، يان لە نىۋان قوتابيان خۇيان، يان لە نىۋان ئەنجامەدەكانى كەركەكان ۋە مامۇستايان، ھەردەمۇ ھەلەلەن بۇ ئەھىشتى ھەر جۇرە كىشەيەك كە لە ناۋ قوتابخانە رەۋەدەت ئەمەش بە دانايى ۋە رەقتارى چالە ۋە رازىكرىن ھەمۇ لايەنەكانى ناۋ قوتابخانە، بۇ ئەۋە ھىمەنى ۋە خۇشى بال بەسەر قوتابخانەدا بىكىش.

۲۱- بە دۈدەچوون بە شىۋەمكى بەردەۋام لە ناۋ قوتابخانە لەسەر ھەمۇ خىزمەتگۈزارىەكان... ۋەكۇ ناۋ ۋە كارمە ساردو گەرمۇ داۋاكرىن كەسى شارمە بۇ چاكرىنەۋى ھەر شىك لە كاتى رەۋەدى كىشەيەكى لە ئاگاۋ.

۲۲- دەپى چاۋپىخشاندىن كۆرەكرى رېنمايەكانى سەرپەرشتىيائى بىكات بە بەردەۋامى ۋە رېكۇ پىكى، تاۋەمۇ رېنمايەكانى بەرپۇمبەرى بۇ مامۇستايان ۋە گەيلىنىان بە ئاستىكى باشر لە كەركەكان.

كيشه

بريار

وہك بايہ خداڻىكى زياتر به واقىعى نەمرۆى بوارى كارگيرى و بازارساى (بريار) لہ دووتوپى گۆشەيەكى نويدا «كيشەو بريار» ھەلدەستيت به خستە رووي كيشەيەكى وەھمى لہ ھەر ژمارەيەكداو ھەولەدەدات چارەسەرى نمونەيى بۇ ھەر كيشەيە ديارى بكات، بۇ ھەوى دواتر خاوەنى كيشەكە بريارى سەرکەوتوى خۇى بدات.

بۇ زياتر ناشابوونى ھەمووان و سوود وەرگرتن لہ بۇچوون وراى جياواى يەكترى، بۇ گەيشتن بە بريارىكى سەرکەوتوو دەرگای «كيشەو بريار» كراوہيە بۇ ھەر چارەسەرىك كە تۆى خوینەر بە پەسەندو شياوترى دەزانيت.

لەملاشەو لہ ۵۰٪ توانای تەكنىكى ھەلسۆرپنەرى كارگەكەى كەم بۆتەو و ناتوانى لہ و ماوہيەدا ھەر ھەرگە ھەنجام بدات، ھەمە جگە لہ و پاہەندبوونەى كارگە ھەيەتى لەگەل لايەنى تردا.

ھەر دوو رۆژەى لہ ماوہى نەمايشى پيشانگاگە ماوہ وەك دوو مانگ وايە بۇ شيرزاد، ھەر ھەز دەكات بە زووترين كات بچيتەو بۇ كەرگوك تاوہكو لہ نزيك ستافەكەو بە مەيدانى چارەسەرىك بۇ كيشەكە دابنيت.

وہك چارەسەرىك بە ھەريدا ھات بۇ داھاتوو حساب بۇ عەمبار كەردن بكات، رۆژانە ھەرل بدات بەرھەمى زياتر دروست بكات و عەمبارى بكات بۇ رۆژىكى ئاوا فرىاي بکەوئيت. بەلام ھيشتا چارەسەرى ھەنووکەيى بۇ ئيستايى نيبە، نازانيت چى بكات، ئايا پاشەكشە بكات لہ بەيماننامەكە ياخود خۇى تەسليمى كات بكات؟

(ناتوانيت كارەكەت دوا بخەيت، دواى دوو رۆژ، سەيىنى دەيتە دوينى) گيمونس ولسن!

ھەر لہ و تەيەى دامەزرينەرى زنجيرە ئوتيلەكانى (ھۆليدى ئين) ديارە تەسليمبوون بە كات چارەسەر نيبە بۇ شيرزاد، بەلكو ھەلەيك و دواكەوتنىكى ترە بۇى، بە تايەيتيش ھەم كيشەكەى پەيوەستە بە كاتىكى ديارىكرەو، لہ لايەكى تریشەو لەگەل ھەر چارەسەرى داھاتوویدا نيم كە بيەوى بەرھەمى زيادە عەمبار بكات، چونكە ھەر ھەرھەمەيان بۇ لايەنى تر.

بە دى كۆمپانييا بەلئندەرمكەيو زۆرى نرخ بە دلى شيرزاد.

شيرزاد ھەست بە سەرکەوتنىكى گەرەدەكات لہ ناخيدا، چونكە پىي وايە ھەر ھەنگاويكى زۆر باشە بۇ ھەم لہ دوو لايەنەو:

بەكەميان: قازانجى ھەم (سەققەيە) زياترە لہ چاوەر وانكراو، دووہم/ ھەر ھەم پەيمانە خۇى كرانەو دى كارگەى خەششايە بەرووى بازارى نويدا و لەگەل كۆمپانيياى چالاكدا.

ھەر بەو ھەستەكردن بە متمانەيەو، ئيوارە لہ ئوتيلەكەو تەلەفۇنى كەرد بۇ كاك (ياوزى) بەريوہەرى بەرھەم، تا ئاگادارى بكات لہ و دەستكەوتەو مژدەى بازارىكى نوينى پى بدات. بەلام ھەر توشى شۆك بوو كە لہ (ياوزى) بيبست ھەر دوو كادەر پەسپۆرەى لہ توركياو ھاتوون و سەرپەرشتى بەرھەمى كارگەكە دەكەن يەكيكيان بەھوى مردنى باوكييەو گەراوتەو بۇ توركيا. بىگومان ھەمە كارگەرى لەسەر پەيماننامەكەى شيرزاد ھەيە. چونكە كارگەكە تازيەو بەسەرپەرشتى ھەوان دمتوانيت پراوپرى تواناي بەرھەمەيىنانى كارگە بەدەست بەيىريت.

جگە لەوہش كاك (ياوزى) ھەوى بىرى شيرزاد ھينايەو كە ھەوان دمتوانن تەنھا (۲۰) دانە بەرھەم بەيىن، بەھوى بوونى ئىلتيزاماتى ترى بەرھەمەيىنان بۇ لايەنى تر.

ئيستايى شيرزاد سەرى ليشيواد، چونكە كۆمپانيياى كپيار چاوەرپيە دواى (۱۵) رۆژ لۆرى بئيريتە كەرگوك تاوہكو سەسەمەكان باربەكن،

لە سەرھەمى مانگى سىي ئەمسالدا، لہ شارى ھەولپر پيشانگاگەى كرايوەو بۇ نەمايشى بەرھەمە خۆمالىيەكان و تيايدا زياتر لہ (۱۰۰) كۆمپانيياو كارگە بەشدارييان كەرد.

كۆمپانيياى (خەششاپ) يش يەكيك بوو لہ و كۆمپانييانەى بەشدارى كەردبوو، خەششاپ كارگەى دروستكردنى مۆبيلياتە لہ شارى كەرگوك. (شيرزاد شىخ حسن) خاوەنيتى، مېژووى مامەلەكەردنى ھەر لەگەل مۆبيليات دريژ دەيتەو بۇ زياتر لہ (۲۰) سال.

لە سالى ۲۰۰۸ توانى خەتيكى بەرھەمەيىنانى نوى لہ توركياو ھاوردە بكات، بەمەبەستى باشكردنى بەرھەمەكانى بە تايەيت لہ رووى ديكۆرەو كە بەرھەستى گەورەى مۆبيلياتەكانى ناوخۆ بوو، بەلام خەششاپ توانى ھەر لەمپەرە لايدات و تەكنەلۆجيايەكى تازەى ھيناوتە ناوخۆو.

شيرزاد لہ و ھەنگاوى زۆر دلخۆشبوو، ھەر متمانەش بە كارگەى واكەرد كە بريارى بەشدارىكردنى پيشانگاگە بدات، بەراستيش ھەروا دەرچوو، لہ پيشانگاگەدا دەرگەوت كە بەرھەمەكانى جيى سوپاس و دەستخۆشى نامدەبووان بوون. ھەر لہ دووہم رۆژى نەمايشدا توانى پەيماننامەيەك مۆر بكات لەگەل كۆمپانييايەكى ناودار لہ بوارى بەلئندەرايەتيدا، بۇ دروستكردنى (۲۵۰) دانە سەسەمى يەك نەفەرى بۇ (يەشى ناوخۆيى كچان)ى زانگۆى سەلاخەدين، پەيپى ھەم پەيماننامەيە دەيتە لہ ماوہى (۱۵) رۆژدا كالاكە نامادەيت بۇ باركەردن، لہ ريكەوتەمدا كەمى ماوہى دابىنكەردن

بيروقراسى bureaucracy

۴- دايەشكرىنى دەسلەت لە دامەزراودا (لەنيوان كارمەنداندا).
۵- بەجيهاننى كار لەدامەزراودا لە قەوالە (مستندات) و دەفتەرى تۆماردا (السجلات) دەبىت.
۶- دانانى رېورسى تايبەت بۇ بە جيهاننى كار. پىكهاكەكانى بىرۆكراسى:
۱- بوونى پەيكەرىكى قوچكەيسى (الهيكل الهرمى) بۆدەسلەتلىكى فەرمى.
۲- كاروچالاكى تايبەت بەشيودەيكى فەرمى و بابەتيانەيه.
۳- بوونى پەيكەرىكى فەرمى (هيكل الرسمى) لەهەيل و تۆرمەكانى گەياندن لەرېخراودا. كە سى بىرۆكراسى كىيە؟ كە سىكە خاودنى كۆمەل رەوشتى تايبەتە برىتين لە:
۱- ئارمەزووى چركردنەوى دەسلەتە، كە خۇى لە ديارىكرىن و بەجيهاننى كاردا دەبىنئەتە، ئارمەزو و ناكات بە دايەزاندى ناومندى برىار بۇ بەشەكانى خاودە (السلطات التنفيذية).
۲- توندە لە چركردنەوى دەسلەت لەناومندى برىاردا، بەشيودەيكە هېچ برىارىك يان فەرمانيك (گەورە يان بچوك) راستەوخۆ دەرئەكرىت بەبى ئاگادارى بەرپەرووى ياخود گەرانەو بەسەرەو، بۇ ئەوى رەو بەرپەرووى بەرپەرسىارپىتە نەبىتەو.
۳- ناخاوتىت بەبەرەو پىشېردنى كار لە (رېخراودەكەيدا يان نوسىنگەكەي)، سەرئەنجام دووبارەبوونەو (رۆتين) بىزارى و سستى، دەبن بە سىماي بەجيهاننى كاركرىن لە (رېخراودەكەيدا يان نوسىنگەكەي) دا لەكۆتايدا كەسى بىرۆكرات دىكەوتە حالىتى بەرگرييەو لەم شىوازى كاركرىن.

زاراوى بىرۆكراسى (bureaucracy) لىكرىو لە دووبە ش: يەكمە: (bureau) واتە: نوسىنگە - فەرمانگە. دوومە: (cracy) واتە: دەسلەت ئەم بەشەش دا تاشراو لە زاراومەيكى ئەغرىقى (tobe strong - krata). كۆ واتاى هەردوو بەشەكە: (دەسلەتلى نوسىنگە يان فەرمانگە) دىگەپەنئەت. ماكس فيبەر زاناي ئەلمانى ئەم زاراوى بەكارهيناو بەرى بە بۆجوونى بىرۆكراسىدا، بەمەبەستى پاشەكەوتكرىن بەرزترىن ناستى ئەومندە بەش بىكات (الكفايه الإنتاجيه) لە بەرەمەهينان. لە سىما ديارەكانى بىرۆكراسى ملكەچ پىكرىنى بە رۆمەندى تايبەتە لە پىناو بەرژەومندى گشتىدا، كەواتە مەبەست لە بىرۆكراسى:
۱- ئەو كارمەندانەيه كە لە نوسىنگەكەيدا كارمەكن.
۲- شىوازىكى بەرپەرومىردنە پىكديت لەدەركردنى برىارى دروست، كاركرىن بە توانايەيكى بەرز، بەدبەهينانى ئامانجەكان بەشيودەيكى كارىگەر.
۳- چركردنەوى دەسلەتە لە نوسىنگە بەرپەرومىرەيكەكاندا.
۴- شىوازىكى بەرپەرومىردنە، ئەو بۆجوونە تاييدا باو، دەبىت هەموو هەلسوكەوتىكى كارمەندان بخرىتە ژىر ياساو لىپىچىنەوى ووردەو.
تايبەتمەندىكانى بىرۆكراسى:
۱- پىسپۆرى لە وەزىفەدا.
۲- دايەشكرىنى كار لە دامەزراودا (لەنيوان كارمەنداندا).
۳- كارپىكرىنى كارمەند بە دامەزاندىن دەبىت.

كارپىكراسى كارگەكانى جيهان و بەو پىيە بەرەم بە پى داواكارى دروست دىكرىت، مەگەر ئەو بەرەمانە نەبىت كە ستاندمەرو جەماومىرەن و سەرف بوونيان خىرايە وەك خاودنەوى گازى، شىشى چىمەنتۆ، خشت و.....
لە راستىدا فەركى عەمباركرىن بۇ شىرزاو كوشندەيه، چونكە كارمەكەي ئەو دىكۆر رۆلى سەركەي تىدا هەيه، پى دەچى ئەوى ئەمرو مۆدىلە سەينى كۆن بىت.
خالىكى تر كە دەبىت ئامازەي پى بىكرىت: شىرزاو پىويست بوو پىش ئەوى هېچ بەلنىك بەدات ئاگادارى ساوزى بىكرادىە لە پرۆبۆزەلى پەيماننامەكەو راي ئەوى بزانايە، چونكە كارگە وەك كۆئەندام وايە، هەر ئەندامىك نەتوانىت نەركى خۇى راپەرىنئەت ئەوا كارىگەرى بۇ ئەدى كۆئەندامەكە بەگشتى هەيه.
رېگا چارەكرىنى بەردەم شىرزاو كەمەن، چونكە تەومەرى سەركەي كىشەكە پەيوەندى بە كاتەو هەيه، ئەو پىويستە بەدواي چەند خالىكدا بچىت تا زياتر رەمەندەكانى كارى خۇى لە لا روون بىت:
۱- ئايا ئەو بەلنىانەي كارگە هەيهتى لەگەل خەلكى تردا بوو هەيه دوايان بخت تاوگە ئەم پەيمانەي پىشانگاي هەولير بباتە سەر.
۲- ئايا پىشنىارى (ئۆفەر تايەم) بۇ ستافى بەرەمەهينان يەكلىك نىيە لە هەنگاومەكانى نرىك بوونەو لە چارەسەر؟
لەم خالدا دەبىت شىرزاو بىرى لە لاى كات زياتر بىت ئەك لاى ئەو پرە پارمەي دەدات بە (ئۆفەر تايەم).
۳- پىويستە وەك بەشيك لە چارەسەر پەيوەندى بىكاتەو بە كۆمپانىيەي هەوليرەو تاوگە بزانئەت هەموو بەرەمەكەيان لە هەمان وادەي ديارىكرادى دەوت، ياخود دەتوانن بەش بەش وەربىگرن، بۇ نموونە لە وەجىبەي يەكەمدا نىووى وداي چەند رۆژىك لە وادەي ديارىكرادى نىووى دووم.
۴- لەوانەيه كارگەي خەششاپ لە قۇناغەكانى سەرمەي دروستكرىندا بىتوانىت لە رېگاي كارگەي ترەو تواناي بەرەمەهينانى زياتر بىكات واتە بۇ كەمكرىنەوى كات دەتوانىت تەنسىق لەگەل كارگەي تردا بىكات.
بەگشتى هەلە لە بزنسدا فەوتانى پارەي بەدواومەي، كەواتە ئەمەيش دەبىت چاومىرەي زيان بىكات لە مامەلەكەدا، بەلام بۇ ئەم قۇناغەي خەششاپ زەرمە چەند فۆرس بىت ئاسانترە لەو هەلانەي كە بۇ دروستكرىنى ناوبانگى كارگەكە دەدريت، لەبەرئەو پىشنىار دىكەم شىرزاو ئارامگر بىت لەو زيانە مادىيەي دىكات، ئەو پىويستە بابەندى ئەو بىت كە كوالىتى بەرەمەكەي دانەبەزىت و بەوپەرى (اتقان) مەو بەرەمەكە دابىن بىكات. ئەو دەبىت دووربىت كە چارىكى تر هەلەي لەو جۆرە بىكات، كە تاك لايمەن برىار لە چالاكى كارگەكەي بەدات، كاتىك شىرزاو سەركەوتوو كە روىيەتى تىم مامەلەي كارگەكەي رېكبخات.

خاڭە تشكردن لە جىڭلى تايپەت place

مەھمەد ھاشىم

۳- دايەشكردنى ماددى (بەرھەمەكە).

۴- چالاك كردن و خوش كردنى بازار.

۵- پەيدا كوردنى زانىيارى تەواو دەربارى بازار سىزى.

جوارەم: رەواج دان (الترويج) Promotion
نەم توخمەش گرنگى دەدات بە جۈنيەتى
گەياندىنى تايپەتمەندى و خاسىيەتەكانى گالاو
بەرھەم و خزمەتگوزارىيەكان و جۈنيەتى راكيشانى
كپيارو بەكاربەرەكان بۇ كپرينان، لپرەدا پئويستە
نەم ريگايانە بگريئە بەر بۇ جيبەجيكردنى نەم
توخمە:

۱- چ جۈرە ھاندان و رەواجىك ھەپە كە ئىستا
بەكارديت بۇ نەمەدى سىيخەت و تايپەتمەندى
بەرھەمەكان بگريئە پئويستە كپيارەكان.

۲- جۈنيەتى ريگخستنى نەم پەيودىيەكانى
كە وەك بازەنە دەپن، وەكو خزمەتگوزارى ھەميشە
كپيارەكان و پەيودىيە گشتيەكان و جۈنيەتى و
جەندىتى فرۈشتەكان.

۳- نەم گوزانكارىيە چين كە دەپيت بگريئە لە

بەرھەمەكانىيان لە بازارەكاندا.

نەم توخمە زياتر گرنگى بەم پرسىيارانە دەدات:
لە گوئ و جۈن بتوانى خزمەتگوزارى و بەرھەمەكانت
دەستەبەر بگريئە دايەشى بازارەكانى بگريئە بۇ
نەمەدى بە ئاسانى بگاتە دەستى كپيارەكان؟ نەمەش
دەپيت بزانين كە بارودۇخى دايەش كردنەكان
جۈنە؟ دەپيت نەمەش بزانين نايە بەرھەمەكە
جىڭلى خۇشخالى و رازىپوونى كپيارەكانە لە نيو
بازارەكاندا؟ يان نا؟ لپرەدە ئىمە دەتوانين بزانين
نایە بەرھەمەكانەمان كەئى و جۈن دەتوانين بەرەو
پيشى بپين و پەرى پى بدپين! پاشان گەلالە كردن و
دۈزىنەوئى باشترين و ئاسانترين ريگا بۇ بەكاربەرەكان
لە گالاو بەرھەمەكانىيان كە دەست دەكەوئىت.

خالىكى گرنگ لە بىر نەكەين نەمەش ھەندى بەرھەم
پئويستى بە خزمەتگوزارى پاش فرۈشتن ھەپە؟

دايەشكردنى بەرھەم لە جىڭا و شويئەكان نەم
خالانەى خوارەومان بۇ دىنيئە دى:

۱- پەيودىيەكان لەگەل بازاردا.

۲- جياگردنەوئە تەسنيف كردنى بەرھەمەكان.

مەبەستەمان لپرەدا نەمەپە كە لە گوئ
بەرھەمەكەمان دەست دەكەون و كپيارەكان جۈن
دەستيان گريئەت لە بەرھەمەكان، نەمەش ھەموو
كەنەلەكانى دايەشكردن دگريئە خۇئ كە كارپەگەرى
ھەپە لەسەر جۈنيەتى گەياندىنى خودى بەرھەمەكان
بە دەستى بەكاربەرەكان، زۇرجار كۆمپانيەكان يان
كارگەكان چەند ريگايەكان لەبەر دەستەپە بۇ نەم
مەبەستە، نەمەش يان فرۈشتنى راستەوخۇ دەپيت
يان لە ريگاي دەستى دووھەمە دەپيت واتە فرۈشتنى
ناراستەوخۇ، كە كسانى پى ھەلدەستەن لە نيوئان
بەرھەمەپەنەرەو كپيارەكان، لپرەدا بەھەر شىوازيك
بىت گرنگ نەمەپە بەرھەمەكان داپين و دايەش بگريئە
لە بازارەكاندا، لەگەل نەمەشدا كۆمپانيە و دەرگاگان
پئويستە نەم لايئەنە گرنگە ھەرامۇش نەكەن و گرنگى
تەواو پى بدەن، سازكردنى بازاريان رادەوستيئە
سەر جۈنيەتى و جەندىتى (كواليتى) بەرھەمەكان و
سروشتى بازارەكان، بۇيە زۇر پئويستە دىراسەتى
بازار بگريئە بۇ نەمەدى كۆمپانيە بەرھەمەپەنەرەكان
بتوانن بپيارى دروست بدەن دەربارەدى خستەنە رووى

- بەشدارىکردن لە ھەندى پيشانگا كە
دمكرىتمووە.

- دابەشكردنى ھەندى ديارى وەك مەداليا،
رۆژمير، بېنوس.

- كردنەووە ھەندى پيارى و
پيشىركى.

- قسەكردن و بەستنى ھەندى سيمينارو
كۆبونەووە، ئەمەش زۆر گرنگە كاتىك لەم كاتانەدا
قسە دەكەيت و بەرھەمەكانىست دەخەيتە روو بە
خەلى دەناسىن، نيشانىيان دەدەيت كە تۆ ھەردەم
لە پيشەووە پيشەنگيت لەم بواردەدا، ئەمەش دەبێتە
ھۆى بەرزبونەووەى ئاستى فرۆشتنى بەرھەمەكان.

٢- ئاكتيفكردنى فرۆشتنەكان (تنشيج المبيعات)
Sales Promotion

ئەمە زياتر بۆ ئەوھە چۆن بىتوانيت فرۆشتنەكان
زىاد بكەيت، ئەويش بەگرتنە بەرى رىگاى زۆر
وەك ھاندەرىك. (تافىكرەنەووەى بەرھەمەكە،
پيشكەشكردنى خزمەتگوزارىيەك باش فرۆشتنى
بەرھەمەكەت).

٣- پەيوەندىيە گشتىيەكان (العلاقات العامة)
(Public Relation).

ئەم چالاكەش رادەووستى لەسەر ئەو
پەيوەندىيانەى كە دەزگاگە يان كۆمپانىياگە ھەيەتى
لەگەل چىنەكانى كۆمەلگادا.

٤- فرۆشتنى تاكە كەسى Personal Selling.

ئەمەش بىرىتيە لە پيشكەشكردن و گفتوگو
كردنىكى راستەوخۆ لەگەل كەريارەكان بۆ ئەوھە بىتوانيت
كردارىكى فرۆشتنى سەرکەوتوو نەىجام بەدەيت.

دیتە دى پيوستە چەند ھەنگاوىك رەجاو بكەين:

- ديارىكردنى بازارو كەرتى فرۆشتنەكان واتە:
چ كەسێك يا چىنێك ديارى دەكەيت بۆ ئەوھە
بەرھەمەكانيان ئاراستە بكەيت.

- ديارى كردنى ئەو ئامانجانەى كە لە رىگاى
رىكلامكردنەووە دەكەيت پىي.

- دانانى يودجەيەكى ديارىكراو بۆ رىكلامەكان.
- ديارىكردنى رىكلامەكەو ديارىكردنى ئەو
بەيامەى كە دەتەوێت بىگەيەنەيت و لەگەل رەجاو
كردنى ئەو رىگايانەى كە كەريار ھانەيدات و رايان
بكيشن بۆ لاى بەرھەمەكە.

- ھەلبژاردنى (وسيلە)ى دروست و تەواوو گونجاو
بۆ رىكلام كردن.

- دووبارەو سى بارە كردنەووەى رىكلام.

- دانانى خستەبەگى كاتى ديارىكراو بۆ
بلاوكردنەووەى رىكلامەكە لەگەل ديارىكردنى ئەو
كاتانەى كە زۆرتەرين بىنەروخوینەر خەرىك دەبن و
رىكلامەكان دەبين، ھەروەھا گرتەبەرى ئەو
رىگايانەى كە بەكاردەيت بۆ رىكلام كردن وەكو:

رۆژنامەكان-تەلەفزیۆن-رادىۆكان-گۆڤارەكان-
لاھیتەو پۆستەرو ھەلواسراوەكانى سەر دیوار-شاشە
گەرەو جولاوەكان-پۆستەو گەياندى راستەوخۆ-
نێتەرنيٹ-ئيمیل-چاپكردنى ياداشتنامە (مفكرە)
يان بېنوس-پرۆشۆر..... ھتد.

- چاودەركردنى ھەرمى: وەك چاودەركردنى
ھەندىك بانك و كۆمپانىيا بەناوبانگەكان و ھەندى لە
كۆمپانىياى فرۆشتنى خواردنەووە گازىيەكان و ھەندى
لەو يارىيانەى تۆپى پى كە دمكرىت.

حالتى دروستبوونى كۆپى بۆ بەرھەم پيش جوونى
ئەو ھەول و توانيانەى كە پيوستە پيشكەش بكرىن.
رەواچدان يارمەتيدەرە بۆ گەيشتن و ئەنجامدانى
ئەم خالانەى خوارەو:

١- پيدانى زانىارى تەواو لەسەر ئەو كالاو
بەرھەم و خزمەتگوزارىيە تازانەى كە ھاتوونەتە نيو
بازارەكانەووە لە كۆى بەدەست دەكەوێت.

٢- بە بىرھىنانەووەى كەريار و بەكاربەرەكان كە
پيوستە ھەميشە ئەم بەرھەمانە بەكاربەين.

٣- ھاندان و دروست كردنى متمانەى پيوست لاى
بەكاربەرەكان كە بىتوانن جياوازی نيوان بەرھەمە باش و
خراپەكان بكەن و دەست بەردارى باشەكان نەين.

٤- دروستكردنى پەيوەندىيەكى تەواو لەگەل
كەريار و ھەميشە كەريارەكان.

(رەواچدان (الترويج) Promotion) لە چەند
توخمىكى سەرمەكى پێك ديت:

١- رىكلامكردن Advertising.

٢- ئاكتيفكردنى فرۆشتن Sales
promotion.

٣- پەيوەندىيە گشتىيەكان (العلاقات العامة)
(Public Relation).

٤- فرۆشتنى تاكە كەسى Personal Selling.

١- رىكلامكردن Advertising.

بىرىتيە لە پيشكەشكردنى ھەر بىرو بۆ
جوونىك دەريارەى بەرھەمەكان، دەبیت پيش وەخت
پارەكەى بدريت لە رىگاى باسكردن و خستە رووى
بەرھەمەكان و ئامانجى رىكلامكردن لە راستيدا
فرۆشتنى بەرھەمىكى تازە، بەلام تا ئەو ئامانجە

جياوازی نيوان كارمەندى كلاسيكى و كارمەندى لەليكترونى

وریا علی سەنكاوی

كارمەندى كلاسيكى (التقليدى)	كارمەندى لەليكترونى (الالكترونى)
رازىبوون بەو بارەى كە تيبداە.	ھەولەدان بۆ بەكارھيئەتەى رىگاى باشتر بۆ خزمەتكردنى باشتر بە كارەكەى.
ھەول نەدان بۆ داھيئەت زياتر.	ھەميشە رىگاى باشتر ھەيە لەو بارەى كە تيايەتى.
رازى بوون بە ھەلەو كەم و كورتەكان.	ھەولەدان بۆ پيشەيشتنىكى نمونەيى.
وەرەگرتنى داھيئەتەى تازەو ھاوچەرە.	راھاتن و وەرگرتنى تەنگ و جەلەمە تازەكان وەكو ئەزمونىك بۆ پيشكەوتن لە كاردا.
بە باش دانەنانى ناوھەندىتى (المرکزىه) رانەسپاردنى كەسانى تر.	ھەولەدان بۆ كاركردن بە شىواى گروپ.
بە بۆجوونى ئەم كارمەندە پيوستى بەراھيئەت و فيربوون نىيە.	ھەولەدان بۆ فيربوونى پەرسنسيە ئەلكترۆنيەكان.
پيوستى بە زانستى پيوست نىيە بۆ بە جيهيئەتەى كار.	ھەولەدان بۆ دەستخستنى زانىارى پيوست پيش دەست بە كاربوون.
ھىچ پالەنەرىكى نىيە بۆ داھيئەت و تازەگەرى.	ھەولەدان بۆ تازەگەرى.
بىر مەمرى و توانست و داھيئەتەى سنوردارە.	ھەولەدان بۆ لەبەرگەردن و وەبەر ھيئەتەى ناو و ژمارەكان.
ھىچ رىگەيەك نىيە بۆ پاراستنى دۆسيە ناسراوەكان.	بەكارھيئەتەى رىساى پۆلن كردنى زانىارىيەكان. (قاعدا البيانات).
ھەول نادەت رىگاكانى خویندەنەو بەدەست بھيئەت.	مەشقكردن لەسەر شىوازەكانى خویندەنەو.
ھەولەدادەت بۆ بەكارھيئەتەى پيشكەوتنە تەكنەلۆجىيەكان.	بەردەوام ھەولەدان بۆ بەكارھيئەتەى پيشكەوتنە تەكنەلۆجىيەكان بەمەبەستى پەرەپيدانى كار.

پەيمان بەرزنجى

ھۈنەرى دانانى خىشتەى خويندىن

نەمەش خىشتەى چۆنىەتتى دانانى نەخشەپەك كە لە رۇژىكدا زياتر لە وانەپەك موراجەعە بىكەيت:

رۇژ	كات بە كاتىمىر	وانە	كارەكەم نەنجام دا	كارەكەم نەنجام
شەممە	۹ - ۶	كىميا (بەشى يەكەم)		
	۱۰ - ۹	(پشودان) نانى بەيانی.		
	۱ - ۱۰	جوگرافيا لە بەشى يەكەم تا دووەم.		
	۱: ۲,۳۰	پشودان (نویژ + نان خواردنى نیومرۇ + خەوتن پشودان پىش نیومرۇ).		
	۴: ۷,۳۰	زمانى عەرمبى.		
	۷,۳۰ - ۸,۳۰	خواردنى ئىوارە.		
	۸,۳۰ - ۱۰	خويندىنەو.		
يەك شەممە	ھەروھە		

ج- خواردنى گويز- دومەلان- گۆشتى ماسى.
بەلام ئەگەر تۆ لەو ھوتابیانەى كە حمز دەكەيت
تەنھا وانەپەك لە رۇژىكدا موراجەعە بىكەى ئىنجا
بجىتە سەر دانەپەكى تر پىويستە وانە زانستىەكانت
بە شىيۈمەكى ھەمەجۇر دىبارى بىكەيت تا تووشى
بىزارى نەبىت.

ھەروھە پىويستە لە ھەر سەمە سەعاتىك
(۵) خولەك پشودان بە چاۋەكانت بىدەيت، بۆ
پشودان بە:
ا- سەپىركردنى ئاسمان و سەوزاىى.
ب- سەپىركردنى ئىمە شتانەى كە تۆ خۇشت
دەۋىت.

(نەۋەى لە ھەولەن ماندوو نەبىت سەمەنەنجام
سەمەكەوتو دەپ) بىتھۇن.
(سەمەتا ھەولەن و ئومىدو ئارەزوومكان كۆتايىش
سەمەكەوتن و سادەپى) مارك تۈپىن.
۱- دىبارىكردى كاتەكانى تافىكرەنەو.
۲- دىبارىكردى وانە ئاسانەكان، پاشان ئەو وانەى
پىويستىان بە كاتىكى زۆرتەر ھەپە بۆ خويندىن.
۳- دىبارىكردى كاتى گونجاو رۇژانە بۆ
پىداچوونەو، باشترىن كاتىش ئەو كاتەپە كە تۆ
چالاكى لە بارى دەروونى ھەستەپىدا نامادەيت
بۆ خويندىن، ئەمىش لە ھوتابىەك بۆ ھوتابىەكى تر
دەگۇرىت.
۴- دىبارىكردى ئەو رۇژانەى كە بە دەستەۋمەپە تا
يەكەم رۇژى تافىكرەنەو.
۵- وانەكانت دابەش بىكە بەسەر ئەو كاتانەى بە
دەستەۋمەپە، بە شىيۈمەكى رىكۈپىك و ئاسانترىن و
خۇشەۋىستىرەن وانە لای تۆ جىە دەستى پى بىكە كە
پىويست بە كاتىكى زۆر نىيە.
۶- ئەگەر دەتەۋىت لە يەك وانە زياتر موراجەعە
بىكەيت لە رۇژىكدا پىويست بەم خالانە ھەپە:
ا- پىويستە ئەوانەى دەتەۋىت لە يەك رۇژدا
موراجەعەى بىكەى لە سى وانە پتر نەپى، لىك چوون
لە نىۋانىاندا نەپى، پىويستە يەككىيان لەبەركردىن
نەۋىترەن شىكرەنەو، وانەى سىيەمىش تىگەپىشتن
بىت.

ب- پىويستە شارەزايىت ھەپىت ئەو وانەپەى كە
كاتىكى زۆرى دەۋىت و كاتەكانى ترىش دابەش بىكەيت
بەسەر دوو وانەكەى تردا.
ج- وا باشترە بەو وانانە دەست پىيەكەيت كە
كاتىكى كەمى دەۋىت و كۆتايىش بە وانەپەك بىت كە
كاتىكى زۆرى دەۋىت.

چۈن دەھىتە خوڭدكارىكى رۇشنىير؟

ۋ / عدنان دى كۆنى

ھوتابى خۇشەويست دەھى ئەمەت لە بىرىت كە تۈنەكەن لە ھوتابىكەمە بۇ ھوتابىكە دەھىت، مەرچ نىيە تۇ ئەم خۇشەويست پىشەر بەكاربىنىت بەلگە بە گۈيرەى خوڭندىنى خۇت نەخشەيەك دابىنى مەنەت بەخۇت ھەبى كە دەتوانىت بە سەرگەوتوۋىي ۋانەكانت موراجەمە بىكەيت نەمەى بەرز بە دەست دەھىنىت تا توۋشى بى ھىۋايى نەبىت لە كاتى خوڭندىنا.

۷- پىۋىستە لە خوڭندىنەۋى ھەمو ۋانەكانت بىيەتەۋە پىش تافىكرەنەۋە چەند رۇڭىكت بە دەستەۋە بىمىنىت بۇ پىداچوۋنەۋە. ۸- زۇر پىۋىستە ھەمو رۇڭىكت پىش نوۋست موراجەمە شتە گىرەگەكان بىكەيت كە پىشەر لە بەرتكرەۋە تا جىگىر بىت لە مېشكتا ۋەكو بىرەۋز، ياساكان ۋەدەكان، چۈنكە مېشك لە كاتى نوۋست ئەم شتە ۋەك ھىلە لىدەدا. دىل كانگى دەلەت (ھەر شتەك كە ئارەزوۋى دەكەن بەر لە نوۋست بىدەنە مېشك).

۹- پىۋىستە پىشودانى رۇڭانە دابىنىت بۇ نوڭرەنەۋى چالاكىەكانت بەم شىۋە: ۱- پىشودان كاتىمىرەك پاش نانخواردن راستەۋخۇ.

ب- (۵ - ۱۰) خولەك پىشودان لە ھەمو سەرە سەعاتىكا.

ج- ۲۰ چىرە لە نىۋان ۲-۳ سەعات خوڭندىن بۇ چەسپاندىنى ئەۋ زانىارپىيەنى كە دەپخوڭنىت لەكاتى پىشودان تۇ سەرىستى چى بىكەيت، بەلام ئامۇڭگارەم ئەۋەپە دورىن لەۋ شتەنەى كارىگەرپىيان زۇر بەھىزە بەسەر بىر مېشكا، ۋەكو تەماشاكردىنى فىلىمى ترسناك خوڭندىنەۋى ئەۋ پەرتوۋكانەى دەپنە ھۇى وروڭاندىنى ھەست، چۈنكە زۇر ئاستەمە مەۋف لەۋ شتەنە دەرىچى ۋە بىگەرپىتەۋە سەر خوڭندىكەى.

باشترىن كار ئەۋەپە كە پىاسەپەك لە دەۋرۋىرە مەلەكتە بىكەيت يان سەرى شتەك بىكەيت كە دورە لە چاۋت ۋەك خۇنچەپەكى دورى يان ئەستىرە يان مانگ، تا بە پەرۋشەپەكى زۇرۋ دەروۋنىكى ئارامى نوپۋە بىيەتەۋە سەر ۋانەكتە.

۱۰- دىارىكرەندى چەند رۇڭىكى (پىشۋ) لە نەخشەكە بۇ ئەۋەى كە ھوتابى توۋشى رۇڭگارەكى ناخۇش يان كارمەساتىك بوۋ بىتوانىت ئەۋ كاتەى لىي رۇشەتۋە پىر بىكاتەۋە يان ھەندىك ۋانە ھورسە دەھى گىرەگى تاپەپەتى بىرەپىن.

۱۱- زۇر پىۋىستە لە دانانى خۇشەكتە بۇ ھەمو نوڭرەكانت كات دابىنى چۈنكە نوڭر رۇجى دەروۋنى مەۋف پاك دەكاتەۋە.

۱۲- خوارەنەۋى شىر، زەپتون، گۈپز، مېۋز، بادەم، خورما، ھەنجىر، زەنجەفەل، ھۇخ، زەپتى زەپتون.

۱۳- ھەست بە لىپىرسراۋى ۋەزەردارى بىكە نەگەر كەمتەرخەمىۋىت لە خوڭندىكەتەدا.

۱۴- پىشت بە خوا بىمەستە ھەمو ھەۋل ۋە كۇششەكتە بىخەرە كارو خۇت بۇ تافىكرەنەۋە نامادە بىكە، نەك پالى لىپەپەتەۋە بىلى خوا كەرىمە!

خوڭندىكارو ھوتابى خۇشەويست گەر دەتەۋىت كەسكى ھۇشەندو رۇشنىر دەرىچىت لە نىۋ ھۇناغەكانى ئىانتا، ئەم خالانەى خوارەۋە رەچاۋ بىكە:

۱- دانانى بەرنامەپەكى گونچاۋ بۇ خۇ رۇشنىرەكردن، پىۋىستە بىرپار بەدەت ۋەنگاۋ بىنىت دەست بەكاربىت.

۲- سوۋد ۋەزەرتەن لە ھەمو كاتەكان ۋە دەستىشانكرەندى كاتىكى گونچاۋ بۇ خوڭندىنەۋە.

۳- تۆمار كەندى ھەر تىپىنى ۋە بىرۋچوۋن ۋە زانىارپىيەكى گىرەگ كە دەست دەكەۋىت، بۇ ئەۋەى لە بىر نەجىتەۋە.

۴- ھەۋل بەدە بۇ دەستخەستى ئەۋ گۇڭارو رۇڭنامانەى كە بە سوۋد، بەردەۋام خوڭنەپىيان بە، ھىچ كات لىيان دامەپىرى.

۵- گۈپكرەن ۋە ناگادىۋوۋن لە ھەمو ئەۋ ھەۋال دەنگ ۋەباسانەى كە لە كەنەلەكانى

راگەپاندەۋە بەخىش دەكرەت.

۶- ھەۋلەدان بۇ دارشتەۋە نوۋسىنى بابەت ۋە خۇراھىيان لەسەر نوۋسىن.

۷- خۇراھىيان لەسەر بەدەۋادچوۋنى سەرچاۋەكان.

۸- چەزكەردن بە دانىشتەن لەگەل زاناۋ پىپۇرۋ شارەزايان، سوۋد ۋەزەرتەن لە تۈنەۋ زانستەكانيان.

۹- خۇراھىيان لەسەر خوڭندىنەۋەى روۋادەكان ۋە لىكەدەۋەپىيان بە پىۋەپەكى زانستەكانيان.

۱۰- ھاورپەپەتى كەندى كەسانى رۇشنىر ۋە تامەزەۋى فېرېۋوۋن خوڭندىنەۋە.

۱۱- بەھىزەكەندى لاپەنى دەروۋنى ۋە دل ۋە دەروۋن پاكى ۋە خۇپەرستى، بىناغەى سوۋد ۋەزەرتەن لە ھەمو سەرچاۋەپەكى تر.

ھاۋسەنگى نەيىنى سەرگەۋتتە لە ھەموو بۈۋارەكانى ژياندا

ماريا كەرىم

زۆر شت ھەن لە ژيانى ئىمەدا گرنكى زۆريان
ھەيە لە سەرگەۋتنو بەھىزگردنى كەسايەتى و
برۈا بەخۇبۈون، لەو ھۆكارانەى كە دەمانگەيەنن
بە خەۋنەكانمان بىرىتىن لە: (كات) چۆنىتى دابەش
گردن و راپەراندنى، (ھەۋلەدان) واتە بە دل ھەول
بەدەين لە پىناۋ بە دىھىتئانى خەۋنەكانمادا.

بۇ سەرگەۋتن زۆر ھۆكارى تىرىش ھەن
ئەۋانەش: (ھىۋا بە ژيان و خۇشۈيىستى، ويىست،
توانا، نامانچ، ئىرادە)، ئەو كاتە بە دلنەيەيەۋە
سەرگەۋتن چاۋەرپتە.

كۆمەلى ھاۋگىشە ھەن كە پىۋىستە گرنگان
بى يەدەين:

ئادەمىزادە جەستە + رۇج.

ژيان بەخشىن + ۋەرگرتن.

سەرگەۋتن ھەول + خۇراگرىي.

پىۋىستە ھاۋسەنگى تەۋاۋ درۈستبەكەين
لە لايەنەكانى ژيانمان كە لايەنى (تەندروسىتى،
ئايىنى، پىشەيى، كۆمەلەيتى، كەسى) دەگرپتەۋە،
نەۋەش بزانن كە لە ژياندا:

ماندوبۈون خۋاردنى بەرى رەنج.

چاكە گردن ئاسودەيى دەروون.

زۈۋ راپەراندنى كارەكان مانەۋە لە لوتكەدا.

ۋەرزش ژيانىكى تەندروسىتى لە شىاغ.

تىگەپشتن زۈۋ نەكەۋتتە ھەلەۋە.

ھەلسۈكەۋتى جوان بەدەستەيئانى

خۇشەۋىستى خەلك.

خۇشەۋىستى ژيان بەختەۋمىرى.

كى زەنگۈلەكە ھەلدەۋاسىت؟!

شىركۆ

لەگەل ئەم پىرسىارەدا بى دىنگى و ماتى بالى
كىشا بەسەر ھۆلەكەداۋ پىرسىارەكە بى ۋەلام
مايەۋە، دواتر يەكە يەكە ھۆلەكەيان بەجى
ھىشتو كۇنفرانس بى ئەۋەى بگاتە ئەنجام
كۇتايى پى ھات!!

كەۋاتە تەنھا دىپارىگردنى چارسەر بەس
نەيەۋ ئەم كارە ھىچ لە مەسەلەكە ناگۇرپت
نەگەر كارى بۇ نەكەين و لە پىناۋىدا ھۆربانى
نەدەين!!

كاتىك چارسەر دىپارى دەكەين پىۋىستە
بەرنامە رىژى بۇ بىكەين و پلان بۇ جىبەجىگردنى
دابىيىن!

قۇناغىكى گرنگە كاتىك دەگەينە دەست
نیشانگردنى چارسەر!

بەلام زۆر پىۋىستە كە ۋەك ھەۋانى
سروۋدىكى كۇن ھەموو رۇژىك چارسەر دووبارە
نەكەينەۋە جەپلە بۇ ھەندىك ۋەتى جوانى بى
گردەۋە لى نەدەين، بەلكو دەبىت ھەمىشە دۋاى
دەستنىشانگردنى چارسەر لە خۇمان بېرسىن:
ئىستا پىۋىستە جى بىكەين؟ جى پىۋىستە لە
سەرمان؟

بۇ ئەم مەبەستەش دەبىت ئامادەى ھەموو
ھۆربانى و ماندوۋ بوۋنىك بىن!!

لە كۇنفرانسى گشتىدا سكرتېرى گشتى پارتى
مىشان بەم شىۋەيە ھاتە ناخاۋتن:

ھەۋالانى بەرىز: روون و ئاشكرايە كە ئىمە
تا ئىستا جەندەين ھەۋالمان بوۋنەتە ھۆربانى
دەستى (گورپە) ھەنى و رۇژانە خۋىنى ھەۋالانمان
بەيەرچاۋى خۇمانەۋە دەرژىت و ئىمەش ناتۋانين
ھىچ بەرگىرىيەكان لى بىكەين! جامن پىشنىپارىكەم
ھەيە بۇ چارسەرى ئەم كىشەيە!

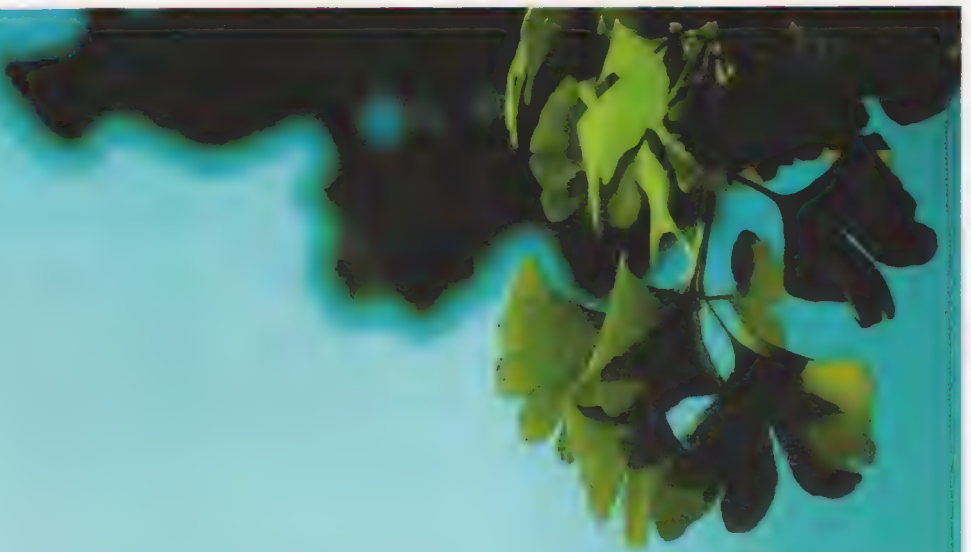
ھەموو بەيەك دەنگ دۋاى رىژنەى
جەپلەيەكى گەرم: ھەموو ھۆربان ئىمە لە
خەزمەتداين!

سكرتېر: بەرىزان پىشنىپار دەكەم كە
زەنگۈلەيەك بىكەينە مىلى (گورپە) بۇ ئەۋەى
ھەركاتىك ھىرشى بۇ ھەندەين بە دەنگ
زەنگۈلەكە ۋىيا بىيەنەۋە خۇمان سەر بەدەين،
بەم شىۋەيە ناتۋانيت جى دى راۋمان بىكاتو
خۋىنمان پىرژىت!

دووبارە لە ھەموو لايەكى ھۆلەكەۋە، دىنگى
جەپلەۋ درۈشمە شۇرشىگىرەكان بەرز بوۋەۋە!

لەم كاتەدا يەكىك لەئامادەۋەۋان دەستى
ھەلېرى و گۋتى: ھۆربان پىشنىپارەكەت جوانەۋ
كارىكى گونچاۋە، بەلام: ئايا كى دەتۋانيت بېجىت
ئەم زەنگۈلەيە بىخاتە گەردنى (گورپە)؟!

نا / قىزىقارلىق ھېسسان خەتەر

ئىمە لە كويىن؟!

لەم قۇناغەدا مەرۇف ھەزى چاكەى ھەيەو چاكەش دەكات بۇئەۋەي بىيى بلىن چاك يان بۇ ئەۋەي لە دوارۇژ چاكەى لەگەل بىكىتەۋە، ۋەك دەلىن: (چيا بە چيا ناكات بەلام چاۋبەجاۋ دەكەۋىتەۋە).
قۇناغى چوارەم: چاكەكردن بىيى ھىچ بەرامبەرەي:

ئەم قۇناغە قۇناغىكى زېرىنە، مەرۇف تىيىدا لەناستىكى زۆربەرزى ھۇشيارىدايە، چاكە دەكات بىي ئەۋەي چاۋى لە پاداشت بىي ئە ئىستا يان لەدوارۇژدا، بەلكو ھەر گارىكى كە دەيكات بەگارىكى مەرۇفانە ۋە ئىركى خۇي دەزانى، كەۋاتە بەرپرسيارىيى لەم قۇناغە لە لوتكەدايە.

دۋاى خستەنە روۋى قۇناغەكانى ھۇشيارى مەرۇف با خويىندەۋەيك بۇ كۆمەلگەى كوردەۋارى خۇمان بىكەين ۋە بزانين زياتر كام قۇناغ لە ئىمەدا بەرجەستە بوۋە ئىمە لەكام قۇناغى ھۇشيارىداين؟ گومانم لەۋە ئىيە كە ھاۋدەنگن لەگەل من، ئەگەر بلىم لەقۇناغى يەكەم ۋەدوۋەم دەربازمان ئەبوۋە، ئەگەرچى لە سەدەي بىستۋىەكەمىن ۋەلەھەزارەي دۋەمدا دەئىن.

بۇيە زۇر گرنگە خۇمان بدۇزىنەۋەو كاربىكەين بۇ ئەۋەي مەرۇفانە بىرىكەينەۋەو مەرۇف دۇستانە پىژين، ئەگەر ئەگەينە قۇناغى چوارەمىش با ھەۋلىدەين لە قۇناغى سىيەمدايىن.

قۇناغى يەكەم: ھەق لاي بەھىزە يان ھەق لاي گەرەيە:

ئەم قۇناغە يەكەم قۇناغى بىرو ھۇشيارى مەرۇفەو مەرۇفى سەرەتايىمان دىنيتەۋە ياد ۋەك ئەۋەي دارووين ناۋى ناۋە (مانەۋە بۇ بەھىزە).
بەھىز يان گەرە ھەقى بىرىارەو ھەموو شتىك دەبىت بە قسەى ئەۋە بىتە ھەموو گىفتوگۇكانىش دەبىت لەبەرژەۋەندى ئەۋە كۇتايى بىي بىت. كەۋاتە لەم قۇناغەدا گەرە پىۋىستى بەۋە نىيە چاكە لەگەل كەس بىكات، بىچوۋكىش ھىچ مەجالىكى تىرى نىيە، خۇشى بىي يان ترشى بىت ناپىت لەچاكە كىردن لەگەل گەرەدا لاپدات ئەگەرنا لەناۋ دەچىت.

قۇناغى دوۋەم: چاكە بەرامبەر چاكە:
ئەم قۇناغە ۋەك فىقتى بەھىقتىكەى خۇمانە، چاكەيەكەم لەگەل بىكە چاكەيەكەم لەگەل دەكەم. خۇشناۋ گۈۋتەنى: (ۋىم دە، ۋىت دەم).
ۋاتە لەم قۇناغەدا مەرۇف ھىچ چاكەيەك بىي بەرامبەر ناكات ۋەچاۋەرۋانى چاكەى دوارۇژىش ناكات بەلكو دەبىت لەھەمان كات پاداشتەكەى ۋەمىرگىتەۋە، ئىتر ھەموو شتىك دەبىت بە بەرژەۋەندى.

قۇناغى سىيەم: چاكە بەرامبەر پاداشتىك لە دوارۇژ:

ئەگەر چاۋىك بە مېژوۋى مەرۇفايەتىدا بىخىيىن ۋە لە بەنجەرەي ماددىەكانەۋە سەيرى بىكەين جىۋاۋىيەكى يەكجار زۇردەبىيىن، لە شىۋازى ژيان ۋە تەكەلۇژياۋ پىشكەۋتنى زانستى، بەلام كاتىك لە بەنجەرەكەى تىرەۋە ۋاتە لە لايەنە مەنەۋىيەكەۋە سەيرى گۇرانتكارىيەكان بىكەين دەبىيىن زۇر سستەو زۇر بەكەمى گۇراۋە، بەتايىبەت لەۋەي پەيۋەندى بە كىلتوۋرو لايەنە ھۇشيارىكەى مەرۇفەۋە ھەيە.

رەنگە بوۋىرتىت زۇر ئاسايىيە ۋە ھەردەبىت لايەنى ماددى زوۋترو زۇرتىر بىگۇردىت لە لە لايەنى مەنەۋى. زۇر راستە بەلام ئەگەر ئەم دوۋ لايەنە بەشىۋەمىكى تەرىپ لەگەل يەكتر نەرۋن ئەۋا گۇرانتكارىيەكە بەرەۋ ئاقارىكى خراب دەچىت ۋەك دوۋ شتى لەگەل يەكتر نەگۇنجاۋ دىتە بەرچاۋ.

من لىرەدا نامەۋى پاس لە گۇرانتكارىيە ماددىەكان يان مەنەۋىيەكان بىكەم، بەلكو دەمەۋى تىشك بىخەمە سەر قۇناغەكانى بىرى مەرۇف ۋە ئاستى ھۇشيارىيەكانى ديارى بىكەم. تاۋەكو بزانين ئىمە لە كويىن؟! چۈنكە ئەگەر نەزانين لەكويىن نەزانين لەكويىۋە دەست بىيىكەين.

دەتۋانين ھۇشيارى مەرۇف بەسەر چەند قۇناغىك دابەش بىكەين:

بهرده گهرمهكان

و/ نه سكه ندهر ره جيم

هوكارى سهرمكى نيه... نه نمونه يه نهوهمان
فهر دهكات نهگمر يه كه مجار بهرده گهرمهكان
دانه نين، ئيدى هرگيز ناتوانين دايان بنين.
پاشان وتى: هه نديك دميرسن كه بهرده
گهرمهكان چين و كامانه؟ لات روون بيت نهوه
نامانجى تويه لهم ژيانهدا، يان پرژويهكه
دمته وئيت بهيئيتيه دى، وهك خوئندنت، هيووا
ئوميدكانت، خوشى خستنه نيو دلى نهوانه
خوشت دهوين، يان هر شتيك له ژيانى تودا به
بايه خو بهنرخه.

بويه ههميشه له يادت بيت كه يه كه م جار
بهرده گهرمهكان دابنيت.
نهگينا هرگيز بيت ناكريت دايان
بنيتيهوه...

جا خوئنهري خوشهويست نهمرؤ يان سبه
زوو له خوشت بپرسه: بهرده گهرمهكانى ژيانت
كامانه؟

له ئيستاهه ههسته به دانانين، پاشان
شوشه كهت پر بكه به كارمكاني تريت كه دمته وئيت
نه نجاميان بدميت.

نه م جارمى پرسيارى ليكردن: ئايا شوشهكه
پر بووه؟

يهكيان وهلامى دايهوه: ربي تيدمچيت پر
نه بوو بيت!

ماموستا كه وهلامى فهرخوازمكه لاپه سهند
بوو، پاشتر كيسيك لى هيناو رشتيه ناو
شوشه كهوه، تا گشت كون و كهله بهرهمكاني نيوان
بهردهكان و چهوهمكان پر بوونهوه...

ديسان جاريكى تر پرسى: ئايا ئيستا شوشهكه
پر بووه؟

ههموو فهرخوازمكان به نهخير وهلاميان دايهوه.
دواتر ماموستا كه جاميكي پر له ناو
هيناو كرديه ناو شوشه كهوه تا ليوان ليو بوو،
پاشان پرسى: به برواي ئيوه مهبهست له م
تافيردنهوهميه چيه؟

فهرخوازيك به گهرم و گورپيهوه وتى:
مهبهست له م تافيردنهوهميه نهوهميه هر چهنده
خشته كاري هر كهسيك پر له نيش و كاربيت،
نهوا له توانيدا هميه كاري زور تر بكات.
ماموستا كه گوتى: راست فهرموو، بهلام نهوه

ماموستايهكى زانكو له بهشى كارگيري،
ههستا به وتنهوى وانپهك له باردى بايه خى
ريخستن و بهريوهميردنى كات.

له و وانپهيدا ماموستا نمونه يهكى زيندووى
له بهردهم فهرخوازمكانيدا خسته روو تاوهكو
مهبهست و بيرۆكه كه يان تى بگه يه نيت.

نمونه كه تافيردنهوهميهكى كورتبوو:
ماموستا كه شوشه يهكى گهردى لهسهر ميزمكه
دانا، پاشان كۆمه ليك بهردى گهردى هينا،
بهوردى و زور به ورياييهوه دانه دانه و
يهك له دواى يهك بهرده گهرمهكاني خسته
ناو شوشه كهوه، كاتيكي شوشهكه پر بوو، له
فهرخوازمكاني پرسى: ئايا شوشهكه پر بووه؟
بچين ههلى بريزين؟

هه نديك له فهرخوازمكاني وتيان: بهلى.
ماموستا: دلتيان كه شوشهكه پر بووه؟
پاشان كيسيكى پر له زيخو چهوى له ژير
ميزمكه دا دهرهيناو روى كرد نهو نيو شوشهكه،
ههتا نهو كه لين و بوشاييانهى كه له نيوان بهرده
گهرمهكاني هه بوون پر بوونهوه...

كچان و كوران له نيوان نازارو ئاواتدا

خۇشەويستى!!

بەدىناكرىت، كەواتە پېويستە لاوان ھۇشيارىن
لەكەوتنە ناو ئەو داوانەمۇدو زياتر ھەنگاو نەنن
بەرمە لاى ئەو ھۇكارانەى ئاسانكارى بۇ كارە
دەكات.

خۇشەويستى راستەقىنە بوونى ھەيە، بەلام
نەك ئەو خۇشەويستىيەى لەرىگەى نوکەيەكى
مۇبايل، ئاردنى كارتىك، بىننىكى كتوپر
دروست بوو، نابىت ئىمەى لاو ئەومندە سادەبىن
بە ئاسانترىن شىوہ لە ژىر ناوى خۇشەويستىدا
فريو بخوين!

بۇ دەبىت خۇشەويستى تەنھا لە پىناو
گەپشتن بە ئارەزووەكاندا بىت؟
بۇجى كاتىك ناوى ئەم وشە پىرۇزە
دەھىترىت، يەكسەر خەيال بۇ لاى پەيوەندى
سۆزدارى نيوان كچان و كوران دەجىت؟

بۇ دەبىت ئىمە تەنھا ئەو كەسە بە
خۇشەويستى راستەقىنەى خۇمان بزانىن
كە بەجەند وشەيەك و بە فىلېزانە ھەست و
غەيرىزەمان دەورۇڭنى؟!

بۇجى چاومان خۇشەويستە راستەقىنە
كانمان نابىنىت، ئەوانەى ومكو مۇم لە پىناوماندا
دەسووتىن، بەلام ئىمە ھەستىيان پىناكەين!!
ئەوانەى لەپىناوى ئىمەدا دەژىن، رىگامان بۇ روناك
دەكەنەو، ئەوانەى بەراستى شايمەى ئەوون كە پر
بە گەروومان ھاوار بکەين: خۇشمان دەوين!!

سۆزو خۇشەويستى لەناو لاواندا ئەنجامەكەى
گەران و پشكىن دەبىت بە دواى دۆزىنەوەى
بەناو خۇشەويستىك، كە داھاتووى لاوان دەخاتە
مەترسىيەو. پېويستە لاوان بزانن كە ئەوجۇرە
گەرانە بۇ دۆزىنەوەى خۇشەويستى ھەلەيەو
بەھىچ جۇرىك بەرمە رىگەى راست ھەنگاو
نانن، با جىرۇكى ئەو كەسانەى بوونەتە قوربانى
سەرابى خۇشەويستى لەياد نەكەين و بىيە
پەندو ئامۇزگارى، نەك تەنھا بۇ خویندەوە يان
كات بەسەربردن بىت، بەلام ئەفسوس زۇرجار
رووداوەكان دەقاو دەق دووبارە دەبنەو!

چەننن جىرۇك يان بەسەرھاتى وا ھەيە كە
كۇتايەكانيان زۇر ناخۇش و پر پەشىمانى و دەردو
جەسرتە، قوربانى يەكەمىش تىيائندا (كچ) دەبىت،
كچان بەسروشيان نەرم و نىان و ناسكن و مەنەيان
بۇ بەرامبەر بەشىومىيەك دەبىت كە ھەست بە
ھەلەكان ناگەن، ئەگەر ھەستىش بکەن بەھۆى
خۇشەويستى و گىرۇدە بوونىانەو دەربازبوونيان
ئەستەمە، لەكۇتايەكەيدا بەناگا دىنەو بەلام
پاش جى؟ ناتوانن ھىچ بکەن لەو كاتەشدا كار لە
كار ترازووە پەشىمانىش ھىچ دادىك نادات ئەوەى
دەمىنىتەو خەم و خەفەت و قىولكردىن لۇمەى
كەس و كارو نازاردانى دەروونى يان جەستەيە!

ئىمە كە ئەنجامى ئەو كارانە دەزانىن
لە پەشىمانى و دەردەسەرى زياتر ھىچى لى

خۇشەويستى ئەو وشە جوانەى كە گوزارش
كردن لىي زۇر زەحمەتەو ناتوانىن بەناسانى
پىناسەى بکەين!! خۇشەويستى جوانترىن وشەو
ناسكتىن دەربىرىن لە ژيان دا، ئەو ووشەيەى زۇر
لەو گەورەترە كە مرۇفەكان بۇى دەروان.

بى خۇشەويستى ژيان دەبوو دەوۇدە دۆزەخ و
ھىچ مانايەكى نەدەبوو، خۇشەويستى ئەو ھىزە
ئەفسونايىيەى يارمەتيمان دەدات بۇ ئەوەى
ژيانىكى پر گامەرانى و جوانى و سادەبى و ئاوپزان
لەسۆزو مېھرىبانى بەسەربەرىن.

زۇرن ئەو كەسانەى كە دەبىت خۇشمان بوين،
زۇرن ئەو شتانەى كە دەبىت خۇشمان بوين،
ئەم وشە نورىنەى ھەويىنى شىعرى شاعىرانەو
ھەرچى نووسىنى نووسەران و سروودو نەغمەى
بولبولان و لاى لايەى داپكان و خورەى تافگەو
قەلبەزمكان و تىشكى خۇرو تافگەى مانگەشەو،
ھەموو ئەمانە تەنھا گوزارش لە تىشكىكى ئەو
نورە دەكەن!!

زۇر بەداخەو خۇشەويستى زۇر لەو
گەورەترە كە ئىمە تەنھا بە پەيوەندىيەكى
سۆزدارى ناووزەندى بکەين!

ئەى خۇشەويستى خاك و ولات و داپك و باوك و
مامۇستاو مرۇفایەتى بە گشتى جى لىھات؟
بەداخەو ھەندى جار بەھۆى بىر تەسكى و
لىلبوونى كانىي دەروون و دروستبوونى بۇشايى

قاسم سىرۋوش

چەند پەيىقەك

كۆيەر بۇ چاۋساغ
دەك بۇ گۈل
خراپ بۇ دىسۆز
ئەگەر دەپىزى مەن ناتوانم
بېگومان بە تۆ دەتوانى
تۆ بە ھىزى، قارەمانى

ئەگەر ئە ناۋ شارى كۆيەر
تەنھا چاۋساغى دەك تەنگ مەبە
ئەگەر ئە ناۋ باخى دەكان
تەنھا گۈلى دەك تەنگ مەبە
ئەگەر ئە ناۋ ولاتىكىش تەنھا دىسۆزى
دەك تەنگ مەبە
ھەلبەدە بىيانگۈرە

ئاسۋى وىنەپەك

مەن بىر ئادەم، بىر ئادەم، بىر ئادەم
مەن بىر ئادەم، بىر ئادەم، بىر ئادەم
مەن بىر ئادەم، بىر ئادەم، بىر ئادەم
مەن بىر ئادەم، بىر ئادەم، بىر ئادەم
مەن بىر ئادەم، بىر ئادەم، بىر ئادەم
مەن بىر ئادەم، بىر ئادەم، بىر ئادەم
مەن بىر ئادەم، بىر ئادەم، بىر ئادەم
مەن بىر ئادەم، بىر ئادەم، بىر ئادەم

- بەشدارى بى بەرامبەرى
سالىكى گۆقارى بىرپار.
- بەشدارى بى بەرامبەرى
شەش مانگى گۆقارى بىرپار.

راھىيانى مېشك

بە وردى لەم وىنەيە وردبەرەو
ھىزى مېشك و بىرکردنەووت
بىخەرەكار
بزانە چى دەبىنىت؟
تا چ رادەيەك
دیدی تىروانىنت وردە؟

خەلاتى يەكەم
ھەمزە عەباس فەقى

گەر تەنپاش بىم ھەر رېدەكەم، پەيامى
من مژدەى ژيانە، ئومىدى رابوون و ھەستانە،
بە گژداچوونەووى مەرگ و بەرخودانە، گەر
تەنپاش بىم روومو ئاسۆ ھەنگاو دەنىم، در بە
تارىكى دەمدەم، بە جەللادەكانى دارستان دەلىم؛
من پېشەنگى كاروانىكەم رەگ و رېشەم لەگەل
زەوى ئاویزانە، چوار و مرزى سال ھەنگاو دەنىم،
لەگەل نەسىمى بەھاردا ئومىدى ژيان بە بوون
دەبەخشم، لق و پۆپم والا دەكەم دەيكەم بە جى
ژوانى بالندە عاشقەكان، دىكەم بە نىشتان بۆ
كۆترە ئاوارەكانى ناشتى، بە رەونەقى سەوزى
رووخسارم شوپىن پىي زۆردارى ئىو دەسرمەو،
من گەر بە تەنپاش بىم ھىمى نەمىریم، چەند
بالام بەرزوچوانە، سەد ئەوئەندە بوونم مایەى
خستە رووى روخسارى ناحەزو ستمى
سەختى زۆردارانە. گەر چى ئىستا بە تەنپاش
بەلام دلتىام سەبى ئېرە دارستانە.

خەلاتى دوووم

ئىبراھىم عەبدول كەرىم عەلى - خورمال

گەر زالىمان بىنە پايز بۆ بەھارى رازاودمان
ھەلومرېنن خونچەو، گولو گەلای گەشمان
بىبارېنن ئاگر ئاسن بەسەر لەشمان
بىپەرېنن سەر و قاچ و مل و دەستمان
غازى خەردەل خۇراكامان بېت لە جىي بەشمان
وېران بکەن بروخېنن مال و حالى ھەموو كەشمان
بە تەما بن دەر بېنن عىشق و ئەوین لە نىو دلمان
ناشېرېن كەن لەبەر چاومان رووخسارى جوانى نىشتىمان
نەبوو و نایىت نەگۇنچاوە كەسك و تەن ناوى ناو
خۆشەوېستى لە ناو دلى دەر بېنن لە خاكىكا لىي ریاو

ئەو پەيمانەى بۆ ئەم خاكە ئىمە بەستان
ئەو ئەوینەى بەم ولاتە لە دەرووندا ئىمە ھەسمان
پېم وانىيە پېرە دارېك بە سادەيى لە ناو بېجىت
رەگ و رېشەى ھەزاران سال لەم خاكەدا ھەر رۆدەجىت
رەگى جوانى لە ناو خۆلى كوردستاندا تېكەلاو
بىرېنەو و ھەنا بوونى بەم شىو خەيال پلاو
سەختى زستان ماوېيەكە كۆتايى دى و دەبرېتەو
بەھارى ژىنى ئەم دارە دووبارە دەگەرېتەو.
ئەوسا لە جىي چىك چوار پېنچ ھەلدەداتەو
باوئەشى خۆى بۆ بولبولە بى لانەكان دەكاتەو
بانگيان دەكات بۆ سەر سەرى ھەموويان خە دەكاتەو
ناسنامەى ژىن لە بەرۆكى يەك بە يەكيان دەكاتەو.

زۆر سوپاسى ئەم بەرېزانە دەكەن كە نامەيان
ناردو و بۆ ئاسۆ وىنەيەك و پلاو نەكراوتمەو،
چاومروانى بەرھەمى نوپتانىن، ھىوادىن
ھەمىشە خامەكانتان بە بىشت بېت، دەستان
خۆش بىو سوپاسى ماندووبوونتان دەكەن:

- ۱- شاھۆ ئەحمەد ناھىب كۆلىزى پزىشكى
- ۲- دان- سلېمانى. ۲- باوكى ئاسۆ كارېزە وشك.
- ۳- ئەبۇبەكر كەرىم عەبدوللا- سەید سادق.
- ۴- ھاوشان عەبدولرەحمان مستەفا- كۆلىزى پزىشكى دان.
- ۵- ئەبەرد عوسمان. ۶- م. دانا بىياوئەلى. ۷- رشید
- ۸- ئەحمەد سابىر- كەركوك. ۸- ھېرش ئەحمەد
- ۹- خەدر- كۆلىزى دەرمانسازى- سلېمانى. ۹- چالاك
- ۱۰- نەسرەدىن ھەمە شەرىف. ۹- سۆران عەلى
- ۱۱- ئامادەيى سەرچان. ۱۰- رەنگىن قادىر رۆستەم
- ۱۲- ئامادەيى توى مەلىكى نەوونەيى ۱۱- ھونەر
- ۱۳- تەوھەكەلى ۱۲- پەشىو مەجىد سەفەيى ۱۳- مامۇستا
- ۱۴- بەھرۇز شېرزاد ۱۴- ئىسماعىل سەنگەسەرى
- ۱۵- ئازاد ئەحمەد ۱۶- ھونەر مەھمەد سالىح.

با خوانه كانمان يېتاز نەين لە زەللاتە!

پەرس شېخ كەرىم

خواردنەكە ناكرېت بەلگە ھەندى خواردن كېش و ھەبارمىيان بچوكە لەگەل ئەوشدا ناوبراون بە خواردنە دولەمەندەكان ەك سەوزەو مېوە تازە. لە لىكۆلېنەومىيەكى ئوسترالېدا لەسالى ۱۹۹۵ سەلېنرا لەلایەن (ھېلېن بس رس رېنولدز) كە لېپرسراوى خۆراكە لە شارى مېنيسوتا، تېايدا دەلېت: ((ئەو رووھەكانەى لەكۆمەلى رېشالەكانن شېوەى دەرەوئى ئەو رووھەكە ديارى دەكات، ئەم رېشالانە رېخۆلەكان پەر دەكات و ھەرسكردن دوا دەخات لە دواى خواردنەكان ھەست بەتېرى دەكرېت، بۆنمەو سېو ئەگەر لى و رېدېتەو لە ناو دەو ھەموو رېشالە بەلام بەناسانى نابېرنىن)). بېويستە لەسەر ھەموو كەسك رۆژانە (۲۰ تا ۳۰) گرام لەم جۆرە رووھەكە رېشالانە بخوات، ھەموو روھەكە لەناو دەو رېشالى زۆرە، بەجاو نابېرنىن ئەو رېشالانە بەسوودن بۆ پاكردەنەو ددان و رېگرتن لە نەخۆشەكانى و شكبەنەو دەرەكانى خوين)). ھەموو خوشك و دايكىكى نازىز دەتوانىت رۆژانە جۆرى سەوزەكان لەگەل بەكرېدا كۆ بكا تەو، ياخود دروستكردنى زەللاتە بە مېوە نەوېش بە تىكەلكردنەى ماست و ئاولىمۆ كە دەبېتە زياتر ئارموزووكردن لە خواردنەكان، ياخود مېوەيەكە كە خۆت و ئەندامانى خېزانەكەت ھەزتان لىيەتى، چونكە ھەريەك لە ئەندامەكانى خېزانەكەت كاتىك لى دەخوات دەبېت ئەوە بزانىت كە ديارىيەكى گەورە پېشكەش كەردووە نەوېش تەندروست باشىيە! بەتايبەتى بۆ مەندالان دەبېتە ھۆى ئىشتىھاكردنى خواردن لە لاين.

لەگەل ئەوشدا دانانى زەللاتەو مېوە جۆرىكە لە دەست رەنگىنەيت لە رازاندەنەوئى خوانەكەتدا و وېراى ئەوئى پېويستە لەسەرمان بايەخ بەدېن بە تەندروستىمان بە خواردنى خۆراكە بەسوودەكان.

پارېزگارېكردى جاو و پاكيونەوئى پېست و پالوتنى خوين لە جەورى، بەتايبەتى دەست كەوتنى ھىتامىن (C) و (d) كەلە مېوە مەزەكاندا ھەيە ەك پرتەقال و لېمۆ لالەنگى و شىك دا ھەيە.

لە نەرىتى خۆماندا مېوە لە دواى تېرى دادەنرېت ئەمەش ھەلەيە و نايەلېت سوودى تەواو لى و مەريگىن، بەلام بە پېچەوانەو لە ھەندى ولاتى دراوسېدا پېشكەش كەردنى مېوە لەگەل نانى نېومرۆو ئىوارەدا دادەنرېت، چونكە سەوزەو مېوە بەرەستى بخورىت باشترە، بە تايبەتى بۆ ئەو كەسانەى كېشيان زۆرە ئەگەر پېش نانخواردن، زۆرىك لە مېوە زەللاتە بخوات ھەست بەتېرى دەكات بە بى ئەوئى ئارموزو لى خواردنى تر بېت، لەم سالانەى دوايشدا لىكۆلېنەوئىكان روونيان كەردۆتەو كە خواردنى ئەو جۆرە خۆراكەنى كەيەكەى خۆراكىيان نەمترە، دەبېتە ھۆى ئەوئى كەزۆر زوو ھەست بەتېرى بکەيت بە بى ئەوئى ھەست بە مەحروم بوون بکەيت لە خواردندا، بە جۆرىك رادېت كۆتايى بېنى بى ئەوئى پېويستت بە خواردنى خۆراكىكى تر ھەبېت، بۆيە ئەگەر رۆژانە مېوە سەوزە لە سەر خوانەكەت دابىت و بېخەيتە ناو سىستەمى خواردنى رۆژانەتەو ئەو نەزىكەى ۲۰۰ يەكەى خۆراكىك بە لاشەت بەخشیو، ئەمەش ئەو دەگەيەنېت خۆت رزگار كەردووە لە نېو كېلو گرام لەكېشت لە ماوئى ھەفتەيەكدا بەبى ئەوئى خۆت مەحروم بکەى لە خواردن، ياخود تووشى بېزارى و دووئى بيت بەھۆى زىادبوونى كېشتەو، لەگەل ئەوشدا نايا ئەمە سىستەمىكى راست نىيە بۆ جوانى سەرخوانەكەت؟ بەلام بەپېچەوانەو ئەو خواردنانەى كە يەكەى خۆراكىيان زۆرە دەبېتە ھۆى زىادبوونى كېش.

لە خواردندا سەپرى كېش و ھەبارى

سەوزەو مېوە ديارىيەكە لە سروشتەو بۆ ئەو كەسانەى كېشيان زۆرە، ئەم سىستەمى خواردنە تەنھا رېگايە بۆ كەمكردنەوئى كېشيان بە نېو كېلو گرام لە ھەفتەيەكدا.

خواردنى ئەو خۆراكەنى كەيەكەى خۆراكى نەمترە، ھەست بە تېرى دەكەيت بە بى ئەوئى ھەست بە مەحرومبوون بکەيت لە خواردن. خواردنى رووھەكە رېشالەكان خواردنىكى سەرەكىن سەوزەو مېوە زۆر گرنگە بۆ تەندروستى مندال و گەورە، وېراى ئەوئى دوو كۆمەلى سەرەكىن لە خواردندا بايەخ نەدان پېيان كارىكى ھەلەيە و زيان لە تەندروستىمان دەكات، چونكە سەوزە زۆر گرنگە و جەوريەكى زۆر كەمى تىدايە و سەرچاومىيەكى سەرەكىيە بۆ بوونى ھىتامىن و خۆى و كۆمەلى پېكايەى كېمىاوى كە پارېزگارى لاشەمان دەكات لە مادە ژمەراوئەكان و رېگرە لە نەخۆشى، ھەندى سەوزە بەشكى زۆر لە كاربۆھىدراتى تىدايە كە زۆر گرنگە بۆ وەو جالاکى.

بۆ نمونە: كېزەرو سېنناخ و تەماتە سەرچاومىيەكى زۆر گرنگە بۆ دەست كەوتنى ھىتامىن (a) و زۆر بەسوودەو لاشە دەپارېزىت لە نەخۆشى (شېرپەنجەى سى) و نەخۆشى پروسىتات و دەبېتە مايەى بەھىزكردنى بېنن و پاراستن و لەناوئەچوونى خانەكانى لاشە.

تەماتە و بېيەرى شېرىن دوو سەرچاوى سەرەكىن بۆ ھىتامىن (C) ھەروەھا بەكارھىنانى سەوزە گەلەيەكان بۆ نمونە ەك كەردوز بقدونس و كەزەمەرە لە دروستكردنى زەللاتەدا دەبېتە بەخشینى مادەى ئاسن بە لاشە.

ھەروەك دەزانن ھەندى مېوە ەك سەوزەيەك بەكاردەھىنرېت لە دروستكردنى زەللاتەدا و ەك مېوەيەكېش پېشكەش دەكرېت. خواردنى مېوە دەبېتە مايەى زىادبوونى ھىتامىنات لەلەشداو

سايە فارس

بۇ ئەومى لە مانگى ھەنگوینی بەردەوامدا بڑیت!

بەلام ئەگەر ئەو غىرىمە لە رادى خۇى تېپەرى دەپتە غىرىمەكى سىلى، چونكە گومان بردن لە ھەر جۈلەو ھەلسو كەوتىك سزاو ناخۇشى بە داودىيە.

پېنجەم: دلسۆزى:

دلسۆزى بىنەمايەكى بىنچىنەپىيە كە پالېشتو يارمەتيدەرى سەركەوتنى ژيانى ھاوسەرىتى يە، بە تايبەتى ئەگەر ئەو دلسۆزىيە لە قەناعەتى ئافەتەكەمە بىت نەك لەبەر ھۆى باوو نەرىتى كۆمەلگا بىت.

لەبەرئەو خانمى نازىز:

تۆ بە ھەنگاۋ نانت بۆ ئەم خالانەو جېبەجىكرىدنىيان وات لىدەكات كە ژيانىكى بەختەمورو ئاسوودەو سەركەوتنەمت ھەبىتو زال دەبىت بەسەر ھەر كېشەو ناخۇشىو تەنگانەپەكى ژياندا... ئەودى لەسەر تۆپە ئەومىيە كە پىداچوونەومەيك بۆ خودى خۆت بىكەپتو بە سىنەپەكى ھراوانو نارام گرتنەو ھەولنى جېبەجىكرىدنىيان بدمىت.

بە ھىواى بەسەر بردنى ژيانىكى ئاسوودەو بەختەمورانە بۆ ھەموو ھاوسەران...

رووبەرۋى دەپتەو، دەبىت كاتىك ھاوسەرمەكى گىتوگۆى لەگەل دەكات قىسەكانى پى نەبىت تا تەواو دەبىت، گىتوگۆىكرىدنى كېشەكان بە ھىمىنى يەكەكە لە رىگەكانى چارەسەركرىد.

سىيەم: نەرمو نىانى:

ھەر چەندە ئافەرت ئەو بۆچوونەى كە ھەبەتى راست بىت، نابىت دەمارگىرى تيا بىكات، ھەروەھا نابىت ھەموو كېشەكە بخاتە ئەستۆى ھاوسەرمەكەپەو ھۆ ئەوى بە جىى بھىلى بەلكو دەبىت بىكەمە بە نەرمو نىانى چارەسەرى بىكەن، دەتوانىت بە شىۋەپەكى جانو نەرمو نىانى تىى بگەپەنىو قەناعەتى بىبىكات نەك فەرزى بىكات بە سەرىدا، نابىت ھەمىشە خەرىكى كاروبار بىتو سەرقال بىتو بىر لە ھۆكارە سەرمەكەكان نەكاتەو ھەم لادەكەكان بە گرنگ بزانىت، پىۋىستە ھاوسەنگى رابىگىت.

جوارەم: غىرەكرىد:

غىرەكرىد دوو جۆرى ھەپە يەككىيان ئىجابىيە كەوا لە ھاوسەر دەكات ھەست بە خۆشەوۋىستى خىزانەكەى بىكاتو بزانىت ھەولنى پاراستنى ئەو پەيۋەندىيەى نىۋانىيان دەمات،

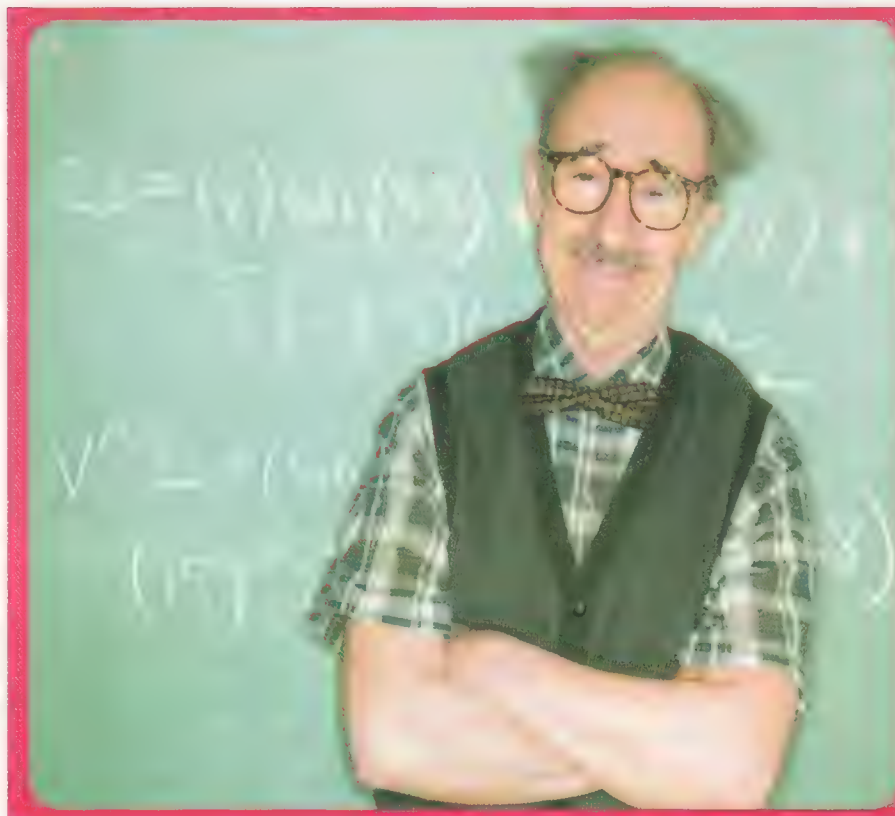
ئافەرت بە تەنھا خاۋەنى كلىلى بەختەمورىو ھۆكارى سەرمەكى خۆشەوۋىستىيە، ئەو خۆشەوۋىستىو بەختەمورىيەى كە نامىنىت دواى ئەودى چەند مانگىك لە بە ھاوسەر بوون تىدەپەرىت، ئەمەش چەندىن شارەزى بوارى پەيۋەندىيەكانى ژنو مىزد روونىيان كىرەتەو ھەم دەلىن: ئافەرت دەتوانىت بە ھۆى چەند ھەنگاۋىكى سادەو ئاسانەو ھەم ژيانى ھاوسەرىتى بۆ مانگى ھەمىشەپى ھەنگوینی بگۆرىت... ئەمەش بە پىشت بەستىن بەم خالانە:

يەكەم: لىبوردن:

پىۋىستە لەسەر ئافەرت ھەموو كات چاۋەرى ئەو نەكات كە ھاوسەرمەكى ناشتى بىكاتەو، بەلكو دەبىت ھەندى جار ئەو بەو رۆلە ھەستىت بۆ ئەودى ناكۆكىو جىياۋازىيەكان كەم بىكاتەو.

دوۋەم: گىتوگۆ:

پىۋىستە لەسەر ئافەرت بەردەوام گىتوگۆ لەگەل ھاوسەرمەكى بىكات، لەگەل ئەمەشدا ھونەرى گۆيگرتنى ھەبىتو راۋبۆچونى وەربىگىت بۆ ھەر كېشەپەك كە لە مالاكەيدا

خوينىمىرى بىر ئىز: بەجۋانى لەم
خىشتەيەي خوارەدە ورد بەردەدە كە
لېكچوونى نىزىكە لەخىشتەي تەھىكرەنەدەي
قوتابخانە بىنەرمەتتەيەكان، لەبەرۋارى
۲۰۰۸/۱/۱ بىۋ ۲۰۰۹/۱/۱ واتە ئاۋرىكە لە
سائىك لە تەمەنى رابردوۋ بىدەردەدە
بەپىي پىرسىارى خۇھەلسەنگاندن ۋەلامى
ھەرىكە لەۋانەكان بىدەردەدە پاشان
بەخامەكەت نەردە بۇ خۇت دابىنى، ئەگەر
سەرگەۋىتتە بەدەست ھىتا سوپاسى خوا
بىكە بەپىچەۋانەشەۋە تىۋىش ۋەك مەن
ئاۋمىد مەبەۋ با پىكەۋە ھەۋلى گۇران
بەدىن لە رۇۋانى سالى داھاتوۋدا.

تېيىنى/ ئەم خىشتەيە تەمنا نەۋ كەسانە
دەگىرەتەۋە كە تەمەنىان زىاترە لە (۱۸) سال

زىنجىرە	ۋانەكان	پىرسىارى خۇھەلسەنگاندن	نەردە	تېيىنى
۱	بەرۋەردەي ئاين	كام بىركام باۋەر كام بەرنامەيە كارو گوڧتارت خوا ويستانەيە؟		نەيمزى نىزىكتەين ھاۋرەيت قوتابخانەي ژيان ژمارە: بەرۋار:
۲	زمانى كوردى	بۇ زمانى دايك پەرۋشيت نواند بۇ ئەم فەرھەنگە چەند ۋشەت رۋاند؟		
۳	بەرۋەردەي نىشتەمانى	كىت پەرۋەردە كىد كام شىۋەي خەبات ۋەك خۈنەۋىست بۇ گەل ۋلات؟		
۴	مىژۋو	ئەۋەي تېپەرى جىي شانازىيە يا پەشىمانى ۋ پەنجە گازىيە؟		
۵	جوگرافيا	ئىفرازت بۇ كى لەنەخىشەي دل كىد لەناۋ چەند دلا جىگەي خۇتتە بىرد؟		
۶	بىركارى	كۆي ژمارەي شەھىد لەم كوردستانە چەند گۈندى ۋىران ۋەك خۇي ۋىرانە؟		
۷	زانست	زانىت كە ژىنگە يەكسانە بەژيان بۇ پاراستنى جىت نواند قوربان؟		
۸	ماي مەرۋف	جارنامەي جىهان ۋا زرايەۋە ماي خورۋاي كىت گىرايەۋە؟		
۹	ۋەرزىش	مەشىقتە بەكى كىد لەۋ گۆرەپانە جۈستۋ چالاك بى رۇۋى تەنگانە؟		
۱۰	ۋىنە	رەنگۋ رەنگالەي چەند ۋىنەي نەخشاۋ گۇزارىش دەكا لە ماي خورۋا؟		
كۆي گىشتى نەردەكان				

چۈن ئامۇزگارى مىندالەكت دەكەيت؟

بەشى دووم

ھەست دەكەم كە ھاسەرەكەم لەگەل مەن بوو نەك لە دژم بووستىت، ھەروەھا رەخنەى لىنەگىرم بەلكو لە ھەستو نەستىم تىگەشتو زانى لەو كاتەدا مەن رووبەرۋوى چ بارودۇخىكى ناخۇش و دژوار بوومەتەو.

پاشان ھەر دوو داپكەكەى تەر ھاورا بوون لەگەل ساراو ھەمان بۇ چوونىيان ھەبوو.

پسپۆرەكە: ئەى ئەگەر ھاسەرەكەتان لە مال چوۋە دەرۋە ئايسا ئەركەكانى رۇژانەتان بە ناسانى جىبەجى دەكەن؟

سوعاد بەناۋى ھەموپانەو بەم شىۋەىيە وەلامى داھەو: بەلى بە دلنىياپەو بەم پەرى دلخۇشى و دلسۆزىيەو كاروبارى مال جىبەجى دەكەن.

پسپۆرەكە: كاتى ئەو ھاتوۋەباسى جۆزى سىيەم بەكەم لە پىساۋ: ئەم جۆرەيان پاش ئەوۋى بىنى خوارەنكە سووتاۋە بە خىزانەكەى دەلىت: رىم بەدە با پىشانىت بەدەم چۈن خوارەن نامادە دىكرىت؟ لەم كاتەدا ھەر سىكىيان بە دىنگىكى بەرز و تىيان: نەخىر ئەم جۆرەيان لە جۆزى يەكەمىش خرابەر، چونكە ئەم كارە ئەو دەگەپەنىت كە ئىيە ھىچ شىك نازانىن، تەنانت خوارەن نامادە كىرنىش پىۋىستە ھاسەرەكەتان فېرمان بەكەن. لەم كاتەدا پسپۆرەكە و تى: رىم بەدەن ئەم جۆرە مامەلە كىرنانە لەسەر مىندالەكانەمان تاقى بەكەپەنەو:

سارا: ئىستا دەزانم ئامانچ لەم گىفتوگۇپانە جىيە، مەن ھەمىشە رەخنە لە مىندالەكەم دىكرىم بە بى ئەوۋى ھەست بە شىۋىنەۋارى خرابى رەخنەو گەپەكەنم بەكەم، پىنى دەلىم: (خۇ تۆ مىندالەكەى جاران نىت ئىستا گەورەيت تاكو كەى فېر ناپىت، كارەكانت ھەلەن بە بەردەوامىش دووبارەيان دەكەپەتەو).

ئىستا دەزانم كە مىندالەكەم ھەمىشە لە قسەكانم زوېرو دىكران دەپىت.

پاشان سوعاد و تى: مەنىش ھەمىشە بە كۆرەكەم دەلىم: (كۆرى خۇم رىم بەدە با پىشانىت بەدەم جى بەكەيت چۈن بەكەيت).

كە جارىكى تەر خوارەن بۇ ھاسەرەكەتان نامادە بەكەن؟

ھەرسىكىيان لە وەلامدا و تىيان: بە دلنىياپەو نەخىر.

پسپۆرەكە جارىكى تەر پىرسىياري لىكرەن و تى: ئەگەر ھاسەرەكەتان لە مال چوۋە دەرۋە بۇ سەركار، ئايسا ئاسانە بۇتان كە مالىكەتان رىكۆپىك بەكەن و سەرچەم ئەو پىداۋىستىيانە بىكرەن كە ئەو ئارمەزوۋىيان دەكات؟

سارا: لە وەلامدا و تى: نەخىر بە تەۋاۋى ئەو رۇژە بىزاري و پىتاقەتى رووم تىدەكات.

سوعاد: نەخىر بە دلنىياپەو ئەو رۇژە ھىچ پىۋىستىيەكى مال ناكەم.

لەيلا و تى: ئەو رۇژە زۆر بىزار دەبەم تەنھا كاروبارەكانى تاپەت بە خۇم جىبەجى دەكەم.

پسپۆرەكە جارىكى تەر پىرسى: با ۋى دابىنىن خوارەنكە سووتا، بەلام ھاسەرەكەتان و تى: پىدەجى ئەمىرۇ زۆر سەرقال و مەندوۋ بىت، زەنگى تەلەفۇنەكە لىدەدا، لە ھەمان كاتدا مىندالەكە دىكرى، ئەمۇش خوارەنكەپە سووتاۋە.

ھەرىكەكە لە ئىۋە پەرچە كىردارى چۈن دەپىت بەرامبەر ئەم و تەپە؟

سارا: ھەرگىز باۋەر ناكەم ئەو ھاسەرەكەم پىت بەم شىۋەىيە لەگەلەم دەدوۋىت!

سوعاد: ھەست بەخۇشى بەختەۋەرىيەكى زۆر دەكەم.

لەيلا: ھەست بە بەختەۋەرى دەكەم و خۇشەالى خۇم دەرەبىر بەرامبەر قسەكانى.

پسپۆرەكە و تى: بۇجى خۇشەال دەبەن لە كاتىكىدا مىندالەكە بەردەۋامە لە گىريان و زەنگى تەلەفۇنەكە ھەر لىدەداو خوارەنكەش ھەر دەسوۋىت؟

ھەر سى داپكەكە پىكەۋە و تىيان گىرنگ نىيە بەلامانەو.

پسپۆرەكە: جىاۋازى نىۋان ئەم دوو ھالەتە جىيە؟

سارا: جىاۋازى نىۋانىيان وەكو جىاۋازى نىۋان ناسماۋ رىسمانە، چونكە لە ھالەتى دوۋەمدا

(رىگەى دوۋەم لە رىگەكانى دروستكرەنى كارىگەرى لەسەر دەرۋەن و بىر ھۆشى مىندال)

لە دىارترىن مافەكانى مىندال بەسەر گەۋرەكانەو بە تاپەت داپكە باۋك كە پىۋىستە بۇيان دەستەبەر بەكەن بىرىتىيە لە تىگەمەندەن و بەشدارى پىكرەنىيان لە بۇنەكانداو ئامۇزگارىكرەنىيان لە كاتى ھەلەكانىياندا.

بۇ زىاتەر دەرۋەستىنى گىرنگى ئەم رىگەپە با سەرنجى ئەم باپەتە بەمىن:

پسپۆرەكى پەرۋەردىيى سى داپكى ھەلپۇزارد كە بەشدارى بەكەن لە خولكى رايەنەدا، يەكەمەيان ناۋى (سارا) بوو، دوۋەم (سوعاد) سىيەم (لەيلا)، سەرەتا داۋى لىكرەن كە وەلامى پىرسىياريەكانى بەمەنەو:

پىرسىياري يەكەم/ ئەگەر ھەر يەكەتان لە كاتى نامادەكرەنى خوارەنى نانى بەيانىدا بوون بۇ ھاسەرەكەتان، لەم كاتەدا زەنگى مۇبەپەلەكەت لىيىداو لە ھەمان كاتىشدا مىندالەكەت دەستىكرە بە گىريان، بەھۇى سەر قال بوونت بەم كارانەو خوارەنكەت سووتاۋە لەم كاتەدا ھاسەرەكەت گوتى: تاكو كەى فېر ناپىت بە رىكۆپىكى خوارەننىك نامادە بەكەيت بەبى ئەوۋى بىسوۋىتىنى؟

پەرچە كىردارى (رد فعل) ى ھەر يەكەتان چۈن دەپىت؟

سارا لە وەلامدا و تى: دەستەبەجى خوارەنكە ھىرى دەدەمە بەردەمى و پەرش و بلاۋى دەكەمەو.

سوعادىش و تى: پىنى دەلىم ھەستە خۇت خوارەن نامادە بەكە.

لەيلا و تى: قسەكانى ھەستەم بىرپىندار دەكات و لەۋانەپە بگاتە رادەپەك كە بە كول بەگىرەنىت. پاشان پسپۆرەكە لىي پىرسىن: لە دا ھاتوۋا ھەرىكەتان ھەستەن چۈن دەپىت بەرامبەر بە ھاسەرەكانەتان؟

ھەر سى داپكەكە لە وەلامدا و تىيان: تۈرەپى و رىق لى بوۋنەۋەو ھەستەكرەن بە ستەم و زۆردارى.

پسپۆرەكە و تى: ئايسا بۇ ئىۋە كارىكى ئاسانە

ئەۋىش بەۋ ھسانە زۆر نازەھەت و دلگران دەپت.
لەيلاش وتى: منىش ھەمىشە رەخنە لە كچەكەم دەگرم، تەننەت تاۋەكو ئىستاش بە كارىكى زۆر ئاساسى دەھاتە پىش چاۋم، بەردەۋام ئەۋ ھسانەم لە روۋىدا دوپارە دەكردەۋە كە كاتى خۇى دايەك پىي دەۋتەم ئەۋ كاتەى كە منداڭ بوۋم، بە راستى منىش زوپر دەبوۋم لە قسەكانى دايەك.

پاشان پىپۇرەكە وتى: ئىستاش تۆ ھەمان ئەۋ ھسانە بە كچەكەت دەپت؟
لەيلا: بەلى بەۋ شىۋەپە دەكەم، ھەر جەندە لە كاتى ئەۋ ھسانەدا تەننەت رەقىشەم لە خۇم دەپتەۋە، پاشانىش پەشىمان دەبەۋە بەلام پاش جى!
لەم كاتەدا پىپۇرەكە وتى: ئەى ئىستا زانىارپەكت وەرگرت لەسەر چۆنىەتتى مامەلە كىردن لەگەل كچەكەتدا؟

لەيلا لە ۋەلامدا وتى: بەلى، بە دىنبايەۋە ئومىدەۋارم رىگەى باشتىش ھىر بىم.
پىپۇرەكە: با ئىستا بزانىن جى ھىر بوۋىن لە چىرۋكى خواردىنى سوۋتاۋەۋە؟ ج شتىك كارىگەرى ھەبوۋ لەسەر گۆزىنى ھەست و نەستتان؟ لە رق لىبوۋەنەۋە تۈرەپپەۋە بۆ رەزامەندى و خۇشەۋىستى ھاۋسەرەكانتان؟!

سارا: بە بۆجۈۋىنى من ھۆكارەكەى دەگەرپتەۋە بۆ ئەۋەى كە ھاۋسەرەكەم لە دژم ئەۋەستاپەۋە، بەلكۈرەچاۋى بارودۇخى منى كىرد، لەۋ كاتە ناسكەدا، سوعاد: ھەرۋەھا ئەۋەش كە ھاۋسەرەكەم لۆمەى نەكردم.

لەيلا: ھەرۋەھا بە بى ئەۋەى رىگەى جى كىردن و چۆن كىردنمان پىشان بىدن.
لەم كاتەدا پىپۇرەكە پاش ئەۋەى گەيشت بە نامانجى خۇى وتى: ئىستا دەرك بەۋە دەكەن كە ئەۋ ئاكارانەى ئىۋە پىۋىستانە لە ھاۋسەرەكانتاندا بوۋنىان ھەبىت، ھەمان ئەۋ ئاكارانەپە كە منداڭەكانمان پىۋىستىانە لە ئىۋەدا ھەبن، پىۋىستە بوۋارى بەشدارىكىردن و رەخنەگرتن و قسەكىردن و رادەپرېن تەننەت ھەلە راستكىردنەۋەى گەۋرەكانىش بۆ منداڭ بەرەخسىنن و لىيانەۋە ھىرېن تا ۋەكو باشترو بەردە پىشتەر ھەنگاۋ بىننن...

بەم شىۋەپە ئەگەر ماقى بەشدارىكىردن بۆ منداڭ دەستەبەر بىكەن ئەۋا ھەستىكى ئىجابى لە دەروۋنىدا دروست دەپت بەرامبەر بە ژيان

بىرىتپە لە ۋەرگرتن و بەخشىن.
پىۋىستە لەسەرمان ھەق و راستى لە ھەموو كەس قىۋول بىكەن بە تاپىت لە منداڭ بە بى ئەۋەى خۇمان بە گەۋرە بزانىن و منەت بەسەرياندا بىكەن.
بىرسىارىك بۆ گەۋرەكان: ئايا ئەم ھىل و خۇلادانە لە راستى و كۆى نەدان بە ماقى منداڭ لەبەر جى؟!

لە كاتىكدا پىشىنە چاكەكانمان راستى و ئامۇزگارىيان لە منداڭان ۋەرگرتەۋە، بۆ نەۋنە: جارىك زانايەك بەلەى جەند منداڭىكدا تىپەرى كە لەناۋ خۇلدا يارىيان دەكرد، بە پەكىكىيانى ھەرموۋ و رىبابە نەكەۋىت، منداڭەكە سەپرېكى زانايەى كىرد و وتى: تۆ و رىبابە نەكەۋىت، چۈنكە ئەگەر من بىكەم تەننا جەلكانم پىس دەپت، پاشان دايەك بۆم دەشۋاتەۋە، بەلام كەۋتنى زانايەك كەۋتنى جىھانىكە!

زانايەك دەپت: لەۋ كاتەۋە گۆيم لە قسەى ئەۋ منداڭە بوۋە بە جۆرىك ترس ھەموۋ لاشەى داگرتوۋم كە نەمتۋانىۋە ھەتۋايەك پلاۋ بىكەمەۋە تاۋەكو يەك مانگى تەۋاۋ لەگەل قوتابىەكانمدا تاۋتۋى نەكەم.

كاتىك پىشەۋا عومەرى كورى عبدالعزىز بوۋ بە خەلىفەى موسولمانان لە ھەموۋ جىگەپەكەۋە خەلكى دەھاتى بۆ پىرۋزبايى لىكىردنى، كۆمەلىك ھاتن منداڭىك نۆپنەريان بوۋ لە بىرى ئەۋان قسەى دەكرد، خەلىفە وتى: كەسكى گەۋرەمىرتان تيا نىپە بىت و قسە بىكات، ئەم منداڭە چىپە؟! منداڭەكە وتى: ئەى پىشەۋاى موسولمانان ئەگەر بەتەمەن بوۋايە كەسانى لە تۆ بەتەمەنر ھەبوۋن بىنە خەلىفە، ئەى نازانى بىنچىنەى ھەموۋ كارىك لە مەۋفدا دل و زمانە).

پاشان خەلىفە وتى كورى خۇم ۋەرە پىشەۋە ئامۇزگارېم بىكە، منداڭەكە نەۋەندە ئامۇزگارىى كىرد تاۋەكو خەلىفە دەستى بەگريان كىرد.
كەۋاتە پىۋىستە ئىمەش پەند لەم نەۋەنە ۋەرگرىن و ئامۇزگارىى و تەى راست و دروست لە گەۋرەۋ بچوۋك ۋەرگرىن و بىكەپنە بىنچىنەپەك بۆ راستكىردنەۋەى ھەلەكانمان.

بەرزان نەبۇكر رەشىد

جگەرەكىشان واتە مردنىكى لەسەرخو!

بەشى يەكەم

زيانانەى ئامازەى پىكراۋە ئەۋەيە كە جگەرە
كىشان ھۆكارى سەرەككە بۆ توۋشبوۋنى مەرۋف
بە كوشندەترىن نەخۇشى كە (شېرپەنچە) يە،
تەننەت لەم سەردەمى تەككەلۇزىياۋ پىشكەۋتەدا
تا ئىستا زانست دەستەۋسانە لە دۇزىنەۋى رىگە
چارمەك بۆ ئەم نەخۇشىيە! كەۋاتە ئەم مەرۋفەى
كە توۋشى شېرپەنچە دەبىت جگە لە چاۋدروان
گردنى مەرگ چارمەكى ترى نىيە! رەنگە زۇرىك
لەو بەرپزانەى كە جگەرە كىشەن بېرسەن بىلەن:
بۆ ئەم مەرۋفەى كە جگەرە ناكىشەن ھەرۋەكو
ئىمە ژيانان كۆتايى نايەت؟ لەۋەلامدا دەلىين:
بەلى زۆر راستە ئاكامى ھەموو مەرۋفەكان
مردنە، بەلام جۆرى مردنەكان زۆر جياۋازە!
روونتر بىلەن: رەنگە مردن شىتىكى ئاسايى بىت
بەلەى ئەم مەرۋفەى كە جگەرە كىشان بوۋتە
خولىاى شەو رۆژى ۋەنى ناتوانىت ۋازى
لېنەننىت! بەلام ئەى ئەم دامۋى نارەحەتى ۋ
نازارو زەلىلە جى لىدەكەيت كە ئەمرو يا سەبى
بەھۋى جگەرە كىشانەۋە توۋشت دەبىت؟ خۆ
ئەگەر سەردانىكى ئەم نەخۇشخانانە بەكەيت كە
تايبەتەن بە نەخۇشى (ئۇنكۇلۇجى) ۋ بەۋردى
سەرنج بەدەيت لە حال ۋ گوزمران ۋ بىتاقەتى ئەم
نەخۇشانەى كە بەھۋى جگەرە كىشانەۋە توۋشى
ئەم نەخۇشىيە ھاتوون، ئەم كات دەزانىت كە
ئەم نەخۇشىيە چ كارەسات ۋ خەمىكى گەۋرەۋە
تۇش بەسەرۋەت ۋ سامانى خۆت ۋ بە دەستى
خۆت روۋدەكەيتە دوكان ۋ سوپەر ماركەتەكان بۆ
كرىنى ئەم نەخۇشىيە!

لە تەرازوۋى كام مەرۋفى ژىردا جىگەى
دەبىتەۋە بىلى شېرپەنچە لە بازاردا دەفرۇشەىت ۋ
كەسانىكىش ھەن دەيكرن؟! لەۋانەيە ھەموومان
بىلەن كەس ھەيە بەدەستى خۆى بجىت كوشندە
ترىن نەخۇشى بىكرىت؟ ئەگەر بە بېۋەرىكى ەھلى
ۋەلام بەدەينەۋە، دەلىين: بېگومان نەخىر! دەى
كەۋاتە تۆى بەرپز كاتىك بە دوكاندارىك دەلىيت:
فلان پاكەتم بەدەى، ھەست ناكەيت كە تۆ كرىپارى

كەس بەھۋى جگەرە كىشانەۋە گيان لە دەست
دەدەن، پىشەبىنى دەكرىت بۆ سالى (۲۰۲۰) ئەم
رېژمىە بگاتە (۷۰۰۰۰۰) ھەوت مىلۇن كەس،
كەۋاتە با بزانىن ئەم بەلەيە چ دىپارىيەك
دەبەخىشەت بەمەرۋفەۋەتى، روونتر بىلەن: لە
روۋى تەندروستىيەۋە جگەرە زىانى جىيە؟
زىانەكانى جگەرە:

۱- توۋش بوۋنى مەرۋف بە جەنەد

شېرپەنچە ھەراج دەكرىت ۋ كەسانىكىش ھەن دەيكرن!

نەخۇشىيەكى كوشندە بە تايبەت (شېرپەنچە)
ۋەك (شېرپەنچەى قورگ، خوين، سى، دەم، گەدە،
پەنكرىياس، گورجىلە، رەحم، مىزەلان).

۲- دەبىتە ھۋى رەش بوۋنەۋە سىيەكان.
۲- كارىگەرى دەكاتە سەر بۆرىيەكانى خوين ۋ
شى بوۋنەۋە ئەندامەكانى لاشە.

۵- دەبىتە ھۋى توۋشبوۋن بە جەلەى
دەماغ ۋ جەلەى چاۋ ۋ ھەكرەدى سىيەكان.

۶- دروستكرەدى بۆنى ناخۇشى ناۋ دەم.

۷- ئەمانى ئارموزو بۆ خوارەن.

۱۱- خەر جكرەدى پارەيەكى زۆر بەبى سوۋد.
شېرپەنچە ھەراج دەكرى ۋ دەفرۇشەىر!
كەسانىكىش ھەن دەيكرن!

ھەموومان كەم تا زۆر دەزانىن كە جگەرە
ئەم زىانە كوشندەنە بە تەندروستى مەرۋف ۋ
ژىنگەۋ دەۋرۋەرەكەى دەگەيەننىت، بەلام
ئەۋدى جىگەى تىرامان ۋ وردبوۋنەۋەيە ئەۋەيە
كە مەرۋف بە دەستى خۆى ئاگر لەسامان ۋ
جەستەۋ دەروۋنى خۆى بەرەدەت! يەككە لەو

جگەرە ئەم بەلەيە كە ھەموو سەرزەمىنى
گرتۋەۋە، رەنگە دەگەمەن بىت مالىك لە
رەحمەتى پەتاۋ دوۋكەلى جگەرە بىيەش بىت!
مىژۋوى ئەم نەخۇشىيە كوشندەيە سەردەكەى
دەگەرپتەۋە بۆ سالى (۱۹۹۳) زاپىنى، بۆ يەكەمجار
بە شىۋەيەكى سەردەت كۆلۇمبوس لە ھىندىيە
سوردەكانى ۋەرگرتوۋە، پاشان وردە وردە بەو
شىۋازدى كە ئىستا ھەيە بە ھەموو جىھاندا
بىلاۋ بۆتەۋەۋە كوردوستانىش بىيەش نەبۋوۋە
لەو بەلەيە بەلكو پىشكى زۆرىشى بەرەكەۋتوۋە،
بەبىنى ئامارىكى نوۋ لە كوردستاندا لە (۴۱%)
پىاۋان ۋ لە (۷%) ئافرىقان جگەرەكىشەن، ھەرۋەھا
لەناۋ جىن ۋ توپژەكاندا قوتابىيانى كور لە (۲۱%)
قوتابىيانى كچ لە (۱۲%) ۋ پزىشكان (۲۷%) يان
جگەرە كىشەن، مانگانە (۲۵۰۰۰) كارتۇن جگەرە
دېتە كوردستانەۋەۋە سالانە نىزىكەى (۳۰۰۰۰۰۰)
سى مىلۇن دۆلارى بۆ خەرچ دەكرىت، ئەمە جگە
لەۋدى سالانە (۲۴۰۰۰۰۰) مىلۇن دۆلار بۆ كىشانى
نېرگەلە سەرف دەكرىت!

سەردەت با بزانىن جگەرە لە جى پىكەتوۋە،
چونكە مەرۋف پىش خوارەن ۋ بەكارھىنانى
ھەرشتىك پىۋىستە ئاشنا بىت بە پىكەتەكەى،
جگەرە لەم مادانەى خوارەۋە پىكەتوۋە:
۱- نىكۆتىن/ (دەرمانى ھەشەرەتە)- ھەرۋەھا
ئەم مادەيە دەبىتە ھۋى ئالوۋدەبىۋون ۋ لەرزىنى
ماسۈلكەكان.

۲- ئامۇنىيا/ پاكەردەۋى تەۋالېت.
۳- مىنان/ سىرگە، بۇياخ، بەنزىنى ساروخ،
زەھرى فاينىك، غازى چەرخ، زەھرى جالجالۇكە.
۴- مادەى (CO) تىدەيە كە دەبىتە ھۋى:
نەخۇشى دل، زەھراۋى روشىنەر، شېرپەنچە،
كىمىۋىيەۋ بە ھەزارەھا ئاۋتەى تىدەيە.

پاش ئەۋدى بە پىكەتەى جگەرە ئاشنا
بوۋىن پىۋىستە رۇژانە زىانەكانى جگەرە بۆ سەر
تەندروستى مەرۋف بە بىر خۆمان بەيىنەۋە،
كە سالانە لە جىھاندا (۵۰۰۰۰۰۰) پىنج مىلۇن

نەخۇشى شېرپەنجەيت بەلەم ھېۋاش ھېۋاش!
ئەۋەى جېگەى سەرسورمانە ئەۋەىيە كە
جگەرەمكىنسان لە لاى خەلىكى كوردستان زۆر
جىاۋازە لە ۋلاتانى دېكە، ئەگەر لەم شارەدا
پرسىيار لە ھەر كەسىكى جگەرە كېش بېكەيت و
بىلىيت: بېورە ئەتۋانى پېم بىلىيت لە شەو رۇژىكىدا
چەند جگەرە دىكىشيت؟ لە ۋەلەمدا دەلىت تۆ
بىھرموو چەند پاكەت! ئەو كات تۆش ناراستەى
پرسىيارەكەت بگۆرەو بلى: كەۋاتە لەشەو رۇژىكىدا
چەند پاكەت دىكىشيت؟ رەنگە زۆر دىگەمەنيان
لە ۋەلەمدا بلىن: زۆر ناكېشەم تەنھا يەك پاكەت!
زۆر بەيان بە شانازىيەۋە دەلىن: تەنھا دوو پاكەت!
ھەندىكىشيان بە دەستكەۋىتىكى كە: رەى دەزانو
دەلىن زۆر نا سى پاكەت!

بەلەم لە ۋلاتانى دېكەدا كەسىك زۆر جگەرە
كېش بېت لە شەو رۇژىكىدا تەنھا پاكەتەك
دىكىشيت.

جگەرە كېشى دەستى دوۋەم/

جگەرە كېشەكان تەنھا زىيان بە خۇيان
ناگەيەنەن، بەلكو زىيان بە ھەموو ئەو كەسانە
دەگەيەنەن كە لە گەلىاندا دەرژىن بە تايبەت
مىندالان، گرىمان كەسى جگەرە كېش بەزمىي
بە خۇيدا ناپەتەۋەو گرنكى بە تەندروستى و
سامانى خۇى نادات، بەلەم ئەى تاۋانى ئەو مىندالە
پاك و بېگەردانە جىيە كە لەمالەكەى تۇدا ژيان
دەگوزمىن؟ تۆش لە جىياتى بەدەيەننى خۇشى و
شادى بۇ يان دۈكەلى جگەرميان بەسەردا بەخش
دەكەيت، يان تاۋانى ئەو كەس و ھاورپايانەت
جىيە كە لەگەل تۇدا گاردەكەن ياخود بە مىۋانى
ھاتوون بۇلات يا تۆ مىۋانى ئەۋانېت، جگەرەكەت
ناكوزىنىتەۋەو بەردەۋام دۈكەليان بەسەردا
دەكەيت؟! ئەمەش ديارەمىيەكى زۆر ناشارستانى و
ناشېرەنە، دىسانەۋە لە ۋلاتانى دىنيا ئەم ديارەمىيە
بوۋنى نىيەۋە لە ھىچ شۇيىنكى دۇنيا لە ناو جۋار
دىۋارو سەققىكىدا جگەرە ناكېشېت، جگەرەكېش
ھەركات ئارمىۋى جگەرە كېشنى ھەبېت،
دەچىتە دەرۋەو لە شۇيىنكى كراۋدا جگەرەكەى
دەكېش كە زىيان بە ھاورپايىكى نەگەيەنەت، بەلكو
تەنھا زىيان بەخۇى ژىنگەكەى دىگەيەنەت،
كورد وتەنى (زەمەر لە نىۋەشى بگەپتەۋە ھەر
باشە).

لە ۋلاتى نېمەدا زۆر دىگەمەنە جگەرە كېش
بجىتە شۇيىنى تايبەتەى بىر لە تەندروستى
كەسانى تر بىكەتەۋە، زۆر جار ئەو شۇيىنەى كە
لىى دانىشتوۋە، تەم دايگرتوۋەو لە دەرگاى
دەرۋە بۇنى دۈكەل و خلتە، مەرۇف بېزار
دەكاتو زىيانكىى زۆر بەژىنگەۋە كەسانى
دەرۋەيەرى دىگەيەنەت، كە لە زانستى پزىشكىدا
بە جگەرە كېشى دەستى دوو بۆلىن كراۋن. بۇيە
كاتىك ئەم جۆرە كەسانە توۋشى نەخۇشەيەك
دەپن بۇ چارەسەر دەچنە لاى پزىشك، بەرپزىيان
پېيان رادەگەيەنەن كە ئەو نەخۇشەيە بەھۋى

شۇيىنە گشتىيەكاندا جگەرە كېشان قەدەغەيە!
نېمەش دەپرسىن تۆى بەرپزى چەند جار رېت
كەتۋتە فەرمانگە حكومى و نا حكومىيەكان و
كۇمپانىكان و... ھتە، نوسراۋىكت بە قەد
دىۋارەكەۋە بىنىۋەو كە تىايدا نوسراۋە (ئىرە
شۇيىنى گشتىيە، ماقى جگەرە كېشانى نىيە).
بەلەم بەرپۋەمىر يان فەرمانبەر يا... ھتە، دۈكەلى
جگەرەكەى ئاسمانى ژوۋرەكەى داگىر كىردوۋە،
ۋەكو ئەۋەى ئەو نوسراۋەى كە لە پىشت سەرىيەۋە
ھەلۋاسراۋە خۇى نەگەپتەۋە! ياخود مىۋانە لە
مالىكىدا لە ژوۋرىكى داخراۋدا دانىشتوۋە تا
كاتى رۇيشتى چەند جار تەپلەكەكەى بۇ خالى
دەكەن! ئەمانە مەشتىك لە خەرۋارىك.

كەۋاتە زىانەندە مەرۇفە، بۇيە پىۋىستە
ھەموۋمان بە يەك دەنگو بەبى شەرمكردن
بلىن: بېورە ئىرە شۇيىنى جگەرە كېشان
نىيە؟ رەنگە لە ۋەلەمدا پىت بلى من ئازادىم بۇ
سەربەستىم لى داگىر دەكەيت؟! نېمەش دەلىن:
تۆ ئەۋەندە ئازادى كە ئازادى كەسانى تر پىشلى
نەكەيت!

لە ژمارەكانى داھاتوۋدا ئەم بابەتانە
بىخۇيەنەرۋە ھۇكارى زۆرى جگەرەكېشان، ھەرۋەھا
مەرۇف چۈن دەتۋانېت لە جگەرەكېشان دوۋر
بەكەپتەۋە واز لەۋ دەرەكۈشندە بەيىنېت.

جگەرە كېشانەۋە توۋشيان ھاتوۋە، ئەۋىش زۆر
بە سەرسورمانەۋە دەلىت: بېورە من ھەرگىز
جگەرەم نەكېشاۋە! رەنگە ۋا گومان بەرپت كە
قەسەى پزىشكەكە لە راستىيەۋە دوۋرە، بەلەم لە
راستىدا قەسەى پزىشكەكە زۆر راست و دروستە!
چۈنكە راستە بەرپزىت جگەرەكېش نىت، بەلەم
(ھاورپەكت، مىۋانەكەت، ھاوركارمەكانت... ھتە)،
بە درپزىسى رۇژگار دۈكەلى جگەرەمەكانىيان بە
ژىنگەكەى تۇدا پالو دىگەنەۋە! بۇيە تۆى
بەرپزى پىت دەۋىرتىت جگەرە كېشى دەستى
دوۋەم، دەتۋانېن بلىن: ۋەكو جگەرە كېشەكان
خراپەتېش زىانت پىدەگات! كەۋاتە ماقى خۇتە
بېرسىت و بلىن: تاۋانى من چى يە كە توۋشى
ئەو دەرەد كۈشندە بوۋوم بەھۋى دۈكەلى
ئەۋانەۋە؟! نېمەش بۇ ۋەلەمى پرسىيارەكەت
دەلىن: راستە بەرپزىت ھىچ تاۋانېكت نىيە
جگە لەۋەى شەرم دىكەى بە كاكى جگەرە كېش
بلىن: بېورە ئەگەر بە ئەرك نەبېت تەشرىفت
بەرە بۇ دەرۋە بۇ كېشنى جگەرەكەت، چۈنكە
ئەم ژىنگەيە گشتى يەو ماقى تاكە كەس نىيە.
بەلەم ۋەلەمى راستەقەينەتر لاى ئەو بەرپزىانەيە
كە جگەرە لە شۇيىنە گشتىيەكاندا دىكىشەن و
ھىچ حسابىك بۇ ھەست و نەست و تەندروستى
بىرامبەرەمەكانىيان ناكەن! رەنگە بلىن: ئىستە لە

تا / دانا فوناد خەمە صالح

كىشكردى تىرس

كەبتوانى لىكەسىكى شىكىستخواردو كەسىكى سىركەوتو دروست بىكات نەمەيە كە (بىرى خۇتان لىسەر ئەو شتە چىر بىكەنەو كە دەتەنەوئىت). بەگىشتىگىر كىردى ئەم بىنەمايە دەگەين بە بىنەمايەكى تازە بىناوى "تىرسى لەدەستدان". كاتىك تىرسى ئەوئەمان ھەيە شىتىك لەدەست بىدەين، خۇمان ئامادە دەكەين ئەوشتە لەدەست بىدەين ئەمە سەبارەت بەھاوسەر، دۇست، جىزدانى پارە، پىشېرىكى تىنس و ھەموو شىتىكى تر راستە. ئەم ياسايانە ھەر بەو ھىزو وردەكارىانەو بەسەر بەيۈمىدىيە مەۋىيەكانىشەو ھوكىم دەكەن. كاتىك دەترسىن غەشق و سۆزى كەسىك لەدەست بىدەين، خىرا لەگەل مەترسى لەدەستدانى ئەودا بەرەو روو دەيىن. بىنەماكە بەم جۆرەيە: (بىر لەو شتە بىكەنەو كەھەتەنە، چىژ لەبۇونى ئەو شتە وەرگىن، مەترسە لەودى لەدەستى بىدەن) تا لە ئىستادا بىژىن. تىرس لە لەدەستدان، نابىتە لە ئىستا ژيان بەلكو بەماناى لەداھاتوودا ژيان كىردنە.

تىرسى روودانى كارەسات بوو تا بووئە ھۆى توش بوونى ئەو روودانە). تەنەت ئەگەر بەخۇمان بىلەين: (مەن نامەۋى فلائەشت رووبىدات) بەلام بەرەو لاي ئەو شتە كىش دەكرىين. چۈنكە مەشك تەنە دەتوانى بەرەو لاي شتەكان بىچىت تۈنانى دوركەوتنەوئى لەوان نىە. دەتۈنەين لەتەواۋى بواردەكانى ژياندا بۇنەوئە ھەژارى و مەزاجى نەخۇش ئاساشدا، كارىگەرى ئەم بىنەمايە بىيىن. بەشىۋەيەكى گىشتى ئەگەر نىمە بەردەوام بىرلە رووداۋە خراپەكان بىكەينەوئە شتىان لىسەر بىخۇينەوئە لىيان بىدوئىن، بىمانەۋى و نەمانەۋى بەرەو لاي ئەوان دەكىشەين. رىرەۋى جولانى كەسە سىركەوتوودەكان بەرەو لاي سىركەوتنە. لەكاتىكدا ھەۋل و تەقەلاى شىكىستخواردوودەكان راكردنە لەشكىست. ئەگەر تەنە بىنەمايەكى دەروونى ھەين

لەبەر ئەوئە جۈانترىن و ھەروەھا دىلەراۋكىترىن (ئەندىشەكان) زۇرتىن كاتەكانى ژيانى نىمە بەخۇيانەو سەرقال دەكەن، كەواتە نىمە ھەر ئەم ئەندىشەكان بەرەو لاي خۇمان دەكىشەين، ئەو كاتەدا كەبەخۇمان دەليين: (نامەۋى ئەم كىرەسە تازەيە بىس بىكەم)، قەلەم جافەكەتان پەلەيەكى شىنى گەورە لىسەر گىرەفەكەى دروستدەكات. تائىستا چەند جار گوئتان لەم ھەمەيە بوو كە: مەن ھەوت سال ئۆتۈمبىلىكى شەق و شىرم لىخورى يەك جارىش دەمەم نەكرد، بەلام لەگەل ئەوئە كە ئۆتۈمبىلە نۆيكەم لەكۇمپانىكە وەرگىر، خەلك خۇيان دەكىشا بە پاش يان بە پىشى ئۆتۈمبىلەكەمدا يان لەملاۋ لاي شەقامەكەو دەريان دەپەراندەم. ئنىك دەيگوت: (لەماۋەى بىنەج سالى رابىردودا، توشى بىنەج رووداۋى قورسى ئۆتۈمبىل بووم، ئەو دانى بەودانە كەئەوئە بىرى لاي

خویندن بۇ سپارکی

کاریکی

زۆر قورس بوو

سپارکی وېنە داواگراۋەگە وېنەگانی تریشى بەشیۋەمەکی زۆر وردەکاریانە نامادە کرد. لەکۆتایدا لە ستۆدیوگانی دیزنییەو وەلامیک ھاتەو دە کارەگانی سپارکیان رەنگردەو بەدلیان نەبوو، لەژانیدا جاریکی تر شکستی خواردو سەرکەوتن پشتی تیکرد... سپارکی دواي ئەم شکستەو بى ئەنجامی کارەگەى ھەر کۆلى نەداو ئەم شکستەى گرد بە ئەزمونیک بۇ ژانی خوئى، بۆیە بریاریدا کە چیرۆکی ژانی خوئى لە شیۋەى داستانیکى کاریکاتیریدا لەسەر کتیبیک بەچاپ بگەیمەنیت.

وېنەى خوئى لەشیۋەى بچووک و بى توانایی و ھەمیشە شکست خواردوویەکی بەردەوامدا کیشا، پاشماوویەکی کەم ئەم کەسایەتیە بەدونیادا بلاویووە ناوبانگیکی گەورەى دەرکرد. ئەو کەسەى کە ھەمیشە شکستی دەخواردو کارەگانی قوتابخانەى ھەمیشە بەشیۋەمەکی ناریک بوو ئەو کەسە «چارلز سکەلتز» بوو.

لە سپارکی کاریکی مەحکوم بوو، ئەم کارە ھەم لای خوئى و ھەم لای سەرچەم ھاوړیکانی ئاشکرا بوو، لە راستیدا سپارکی کەسێکی زۆر بى فیزو سادە بوو.

پاشان شتیکی زۆر گرنگ ھەبوو بۇ سپارکی کە ئەویش وېنەکیشان بوو، ئەو شانازی دەکرد بەخوێنەو لە ھونەرکەیدا. بەلام کەس ریزو تەقدیری بۇ ئەم کارەى سپارکی دانەدەنا. لە کۆتا سەلەگانی دوا ناوەندیدا پېشانگایەکی سالانە کرایەو ئەمیش چەند وېنەپەکی کیشاو بردی بەلام وېنەگانی وەرەگیران، سەرەرای ئەمەش ئەوئەندە لە تواناو لیھاتوویی خوئى رازیبوو بریاریدا ببیتە نیگارکیش. کاتیک قۇناغی دواناوەندى تەواکرد نامەپەکی نارد بۇ ستۆدیوگانی (والت دیزنى) ئەوانیش داواي کیشانی وېنەپەکیان لیکرد لە بارەى بابەتیکەو کە لەلایەن خوێانەو دیاڕیکراپوو، ھەروەھا داواي کیشانی چەند وېنەپەکی تریان لیکرد.

لە قوتابخانەى سەرمتاییدا لە ھەموو وانەکانیدا خراب بوو. کاتیک چوووە ناوەندى لە وانەى فیزیادا سفرى ھینا بوو. لە زمانى لاتینی و ئینگلیزی و وانەى بیرکاریدا بەھەمان شیۋەبوو. لە وەرزشیدا کە نەیدەوت باشە. سەرکەوتوو بوو لە چوونە ناو تیپی (گولف)ى قوتابخانەکەیان. لە وەرژەگەدا لە گرنگترین یاریدا خرابوو و شکستی بەدەستھینا، لەم یارییەدا بە ھەمان شیۋە ھاوړیکانیخى خراب یارییان دەکرد. کاتیک سپارکی گەشتە تەمەنى لاوی نەیدەتوانی پەيوەندییە کۆمەلایەتیپەگانی ریکوپییک بکات. لە راستییدا ناتوانیین بلیین کە ھاوړیکانی قوتابخانەى رقیان لیبى بوو، بەلام ھاوړیکانی ناو پۆلى ئاگایان لیبى نەبوو، ئەویان بەکەسێکی جیا ھەژمار دەکرد. ئەگەر یەکیک لە ھاوړیکانی لە دەرەوئى پۆلدا سلاویکی لى بکردایە تۆشى گومان و سەرسۆرمان دەھات، چونکە بەلایەو سەیر بوو یەکیک سلاوی لیبکات. لەبیرکردن و خۆدوورخستەو

ھەردى غازى

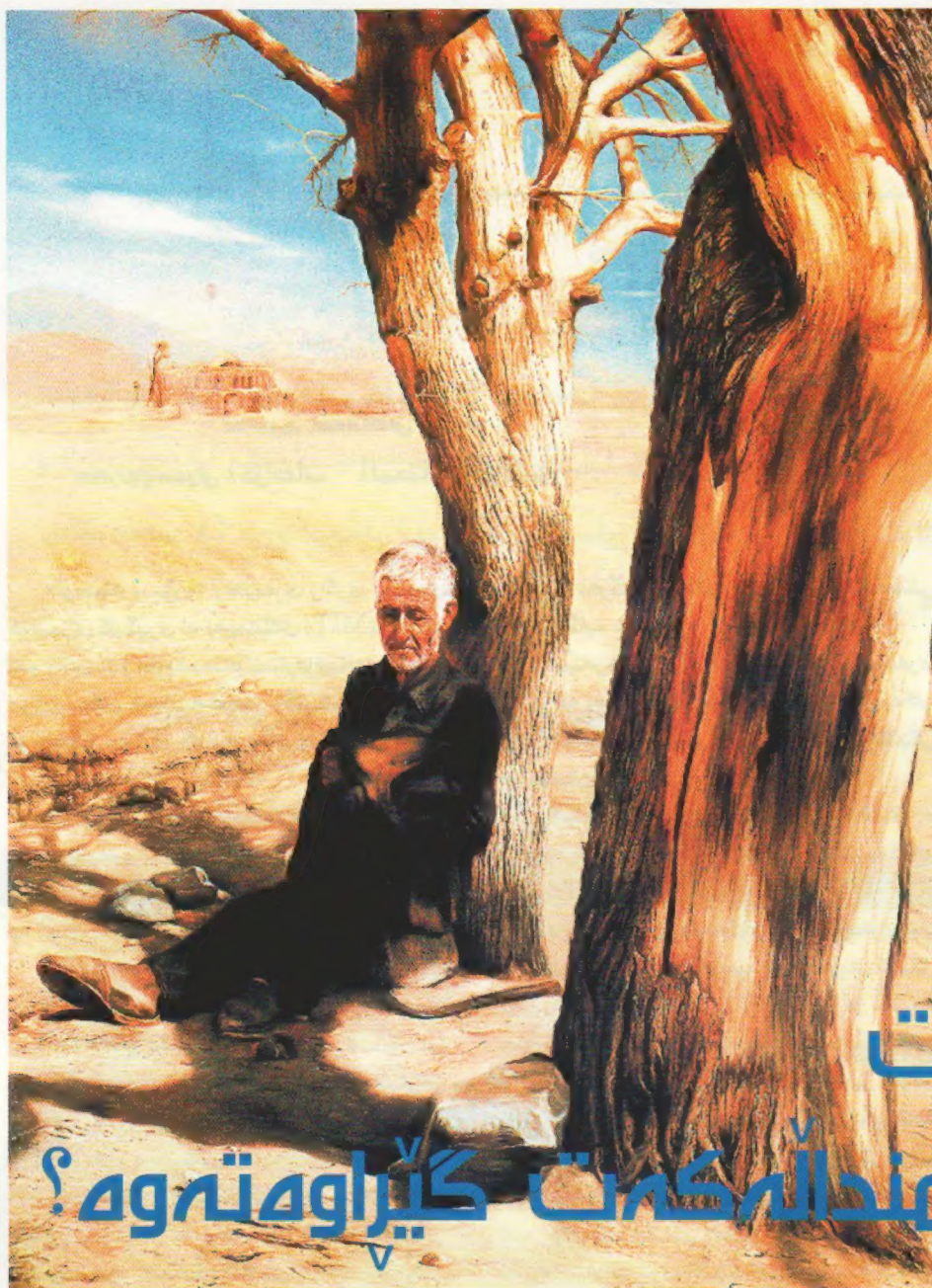
گۈلۈك وانەمان پى دەلىتەو!

مرۇقەكان! گەر ھاورپىيەكتان ھەبوو.. وەك گۈل بوو.. رازاۋو بۇنخۇش (واتە: جوانکردار و سود بەخش).. گەر جارۈك ھەلەپەكى كىرد، ئەو ھەرگىز لەدلىيەو نىيە، بەلكو ئەو بارۈكى دەرونى تايبەت و كاتىيە وى لىكردوو ئەو ھەلەپە بەرامبەر تۆ ياخود بەرامبەر كەسىكى تر بىكات، باومرى وى لىنەكردوو ئەو كىدارە ھەلەپە بىكات.. بۆيە نىو مېھرتان ھەبىت و پى بلىن: بوراۋى ئازىزەكەم! تۆ ھەر رىزدارى لای من و خۇشم دەۋىت!

لەسنگى ئەم كورتە چىركەدا با فېرىن:
* بە سادەپى لە شتەكانى دەوروبەرمان نەروانىن، با چەند پىرسىارى لە بارمىانەو بەكەين..
بۆ ھەيە؟ ماناى چىيە؟ لە كۆپو ھاتوو؟
* كەسىك زۆرتىن چاكەت لەگەل بىكات، ئەو مافى ئەو ھەلەپە سەرت ھەيە كە چاۋپۇشى لىبەكەيت، لەكاتى كىردنى كىدارۈكى نادروستدا بەرامبەر بە تۆ.
* با يەكترمان خۇش بویت.. بۆ ئەو ھەيە بە خۇشەويستانمان بگەين!

سەھەند بەمجۆرە وەلامى دايەو: يەكۈك لەماناكانى ئەو ھەبوو.. ئەمانە ھەموۋىان لەپەك كارگەو بەرھەم ھىنراون، ماناى بوۋنى يەك بەدپىنەرە..
ئەم گۈلە مۇرى ئەو بەدپىنەرەپە كە لە لاپەرە ئەم درەختە داون، ئەم درەختەش دىسان مۇرى ئەو بەدپىنەرەپە لەم سەۋزايىيە داۋا!
ھەلوان بەم وەلامە كەوتە نىو دەرياي بىرو خەيالەو، دەستى بە روۋى گۈلەكەدا دەھىنا، لە پىر دەستى ترازو بەر دىكى سەر روومەتى قەدى درەختەكە كەوتە دەستى خويى لىھات..
سەھەند دەستە ئاورىشمىنەكانى لە گۈلەباخەكە نىزىك كىردوو بەلاكە تىرىشى پەنجە گەورە دەستى راستى يەكۈك لە دىركەكانى لاركىردوو بەرىدايەو.. ھەلوان سەرى لەمە سورماۋ لە ھۆكارەكە پىرسى: سەھەند لىۋەكانى لەراندەو ئەم وشانە لىھاتە دەر: لە روۋەكزانىدا ھاتوو دىكى سەر گۈلەباخ لە روۋەكشى قەد (بەرگى دەرۋە) دروست دەبىت! ئەمەش وانەپەكى مەنەۋىمان بەزمانى حال پى دەلىت، دەلى:

ھەلوان و سەھەند بەۋىنە دوو كۆترى سىپى.. سىپى تر لە بەفر.. بەرە روۋى باخچە خىجىلانەو سەۋزەكەيان رۇيشتن.. پۇشاكى سىپى ئەمان و سەۋزى باخچەكە ۋىنەپەكى ئەفسوناۋى پەخشى ئەو ناۋچەپە دىكرد.. كە دەتبىنەن واتدەزانى بەفر و گۈلەكان پىكەو سەما دىكەن.. ھەلوان بەرە روۋى گۈلەباخەكە دايكى رۇيشت، ئەو ھەيە دىۋى مەرگى بۆى بەجى ھىشتىبوو.. ھەموو ھىزى خۆى لە ھەلمىنى بۆنى گۈلە سورەكەيدا بەكار ھىنا.. روۋى كىردە سەھەند و بەۋىنە نەرمەباران كەوتە دوان: باشە سەھەند گۈل لە ھەموو جىگەپەك وەك يەكە؟ سەھەند وەك سەرگىردەپەكى خۇراگر: بەلى بە باومرىە خۇبۋىنەو، سەپىكى گۈلەكە كىردو رىژنەى وشەكانى داپارىن: ھاورپىكەم! گۈل لەھەموو جىگەپەك ھەر گۈلە.. فەرمانى سەرەكى زۆرپوون و ھىلانەۋى توخمو جۆرەكەپەتى.. ھەلوان قسەكانى بە ھاورپىكە پىرسى: ئەى ئەمە ماناى چىيە؟

نەم چىرۆكەت

بۇ مىندالەكەت گىراۋەتەۋە؟

ماقئاس: ھېمىن مىھمەد ئەلى

شەتەت پى بېخەشەم، تەنھا شەتەك كە ماۋمە رەگە
مردوۋەكانمە... پىاۋەكەش وتى: دۋاى سالانىكى
زۆر، زۆر ھىلاك و ماندوۋم، درەختەكەش وتى:
زۆر باشە رەگى دارى بە تەمەن شوپىنىكى چاكە بۇ
پشودان، وەرە نەزىكەم و لە لام دانىشە... پىاۋەكە
بەرامبەرى دانىشتە زەردەخەنە كەۋتە سەر
لېۋى و فرمىسكى كامەرانى چاۋەكانى پىركرد...
ئەو درەختە نموۋنەى دايك و باۋەكە... كاتىك
كە مىندالەكەز دەكەين يارىيان لەگەل بېكەين،
كاتىكىش گەۋرە دەبىن وازيان لى دەھىنەن و
پشتيان تى دەكەين و سەردانىان ناكەين، مەگەر
كاتىك نەبىت كە پىۋىستەم پىيان بىت و بېكەينە
ناۋ كىشەيەكەۋە، لەگەل ئەۋەى ھەرچىيەك روو
بەت، دايك و باۋەك بۇ خۇشەختى مىندالەكانيان
ئامادەن ھەموو شەتەك بېخەشەن... لەگەل ئەۋەشدا
ھەلسەكەۋەتى پىاۋەكە لەگەل درەختەكەدا
زۆر درندەنە بوو... زۆر بەشەمان بەھەمان شېۋە
ھەلسەكەۋەت لەگەل دايك و باۋەكاندا دەكەين...

وت: وەرە يارىم لەگەل بېكە... پىاۋەكە وتى:
پىر بوۋم دەمەۋىت كەمىك پشوو بەدەم... ئايا
دەتۋانىت كەلەكەك (بەلەمىكى بچوك) م پى
بەدەت؟ درەختەكە وتى: بە داخەۋە كەلەكەم
نەيە، بەلام دەتۋانىت لە كۆتەرەكەم كەلەكەك
دروست بېكەيت و بەسەر ئاۋدا پىر پىرۋىت و شادو
كامەرەن بىت... پىاۋەكە ھەستە قەدى دارەكەى
پىر و كەلەكەكى لى دروستكرد و بەسەر ئاۋدا
پىر پىرۋىت و تا ماۋمەيەكى زۆر نەگەرپەۋە... بۇ
دۋا چار باش سالانىكى زۆر پىاۋەكە گەرپەۋە
درەختەكە پىر وت: بەداخەۋە كۆرەكەم ھىچ
شەتەك بە دەستەۋە نەيە تا پىت بېخەشەم...
سېۋىشەم لە لانىيە تا بىخۇيتە قەدىشەم نەماۋە
تا بەسەرىدا سەرگەۋىتە يارىم لەگەل بېكەيت...
پىاۋەكە وتى: گرەنگ نەيە، ددانەكانەم تۋاناي
سېۋ خۋاردنىان نەماۋە بە تەۋاۋىش پىر بوۋم
تۋاناي يارىكردنەم نەماۋە... درەختەكە بە چاۋى
پىر ئەسەرىنەۋە وتى: بەراستى من ناتۋانەم ھىچ

درەختەكە... درەختەكەش زۆر خۇشەل بوۋ پىر
وت: وەرە يارىم لەگەل بېكە... پىاۋەكە ۋەلامى
دايەۋە وتى: ئەۋەندە كاتەم نەيە تا لە يارىدا بە
پىرۋى بەدەم، پىۋىستە كار بېكەم بۇ ئەۋەى پىرۋى
بۇ خانەۋادەكەم پەيدا بېكەم... ھەرۋەدا دەمەۋىت
خانۋىيەك دروست بېكەم، بۇ ئەۋەى تىيادا بىژىم...
ئايا دەتۋانىت يارمەتەم بەدەت؟ درەختەكە
ۋەلامى دايەۋە وتى: بەداخەۋە شوپىن و جېگەم
نەيە، بەلام دەتۋانىت ھەموو لەقەكانەم پىرپىت، بۇ
ئەۋەى خانۋى پىر دروست بېكەيت... مىندالەكەى
چاران و پىاۋەكەى ئىستە رووخسارى گەشەيەۋە
ھەستە بە پىرپەنەۋەى لەقەكانەى درەختەكە بە
خۇشەلىيەۋە گەرپەۋە... درەختەكەش بە
دەلخۇشى پىاۋەكە زۆر خۇشەل بوۋ... پىاۋەكە
دىسانەۋە ۋەك رۋى نەھاتەۋە... درەختەكە
چارىكى تىر بە تەنھا مايەۋە خەم دايگرتەۋە...
لە ھاۋىنىكى گەرمدا پىاۋەكە گەرپەۋە بۇ لاي
درەختەكە، درەختەكەش زۆر خۇشەل بوۋ پىر

راہینان و تیكداندا

نہ سیم سے مادی

سہرنووسہری (خلاصات - المختار - علاقات)

وڤ سيمايهك بۇ شارمزاىى و ناوازمىي!
 يهكېك لهوانه كه برونامهيهكى له
 «ژميرىارى» دا ههيه، گوتى، برونامهيهكم له
 كارگيرىداو دبلۆميشم له بازارسازىداو دكتورايشم
 له داهاتى مروئيدا ههيه، بهلام هرگيز جاريك
 نىگوتوو، نهو برونامهيهى له چ زانكويهك
 بهدمست هيناوه!!

چونکه شهرم دهکات له ناوو شوینی
ئهو زانکویه، ئەم پروانامه دروستکراوانهش
تهنها لهو دمزاگایه برۆکراسیانهدا بهکاردیت که
ههسهنگاندنی راهینهر تهنها به پروانامه
دهکهن نەک به شارمزی و لیهاتوووی! پیویسته
لیردا ناماژ به چیرۆکی بهریوهیهریکی گهوهی
هرۆشیاری بکهین که کاتیک لیان پرسی ناخۆ له
چ زانکویهک دهرجووه؟ ئهوش له وهلامدا گوئی:
(٤) سال! کهواته گرنگ پروانامه نییه، گرنگ
کهسایهتی ئهو راهینهردیه، ئهمش مه بهستی
«براهالاد»، خاوهنی کتییی (بهریوهردنی
نایینه) که دهلیت: کهسایهتی ههموو شتیکه.

که سیتی دوزگاو رو شنبری و ناکاری ریکخستنی
نهو دوزگایه دهگورین.

راهبڼهري ناسايي تهنھا قسه دهکات، راهبڼهري
باش راڼه دهکات، راهبڼهري ناوازش زانياريه کان
روون دهکاته وډو خوښي به شپږمه کي پراکتیکي
نه نجاميان ددات.

راھینەری مەزنیڭ ئیلهام بەخشە، بە
داخووە ژۆربەي راھینەرەکان لە قوئای یەگەم
دووەمدا وەستاو.

ئەوئەي مایەي سەرنجە کۆمەلەیک راھینەری دیار
پەیدایبوون لە ولاتانی عەرەبیداو لە مەودای کاتیک
کورتدا، ئەمەش کاریکێ دایخۆشکەرەو دەمیکە
چاوەروانمان دەکرد، بەلام بە داخەو پێویستی
بەبازارو رەواج پەیداکردن فاکتەرێک بوو بە ئەوئەي
ئەم راھینەرەنە بگەرێن بە شوێن گرینی برۆنامە
بە چەند هەزار دۆلاریک پێ ئەوئەي شتیکێ نوێ
لیوێ فیڕببین، یەکیک لە هۆکارمانیش ئەنەرنیته
کە چەندین زانکۆی وەھمی تەیداہو خەلکیش
نارەزوویان لە ناوی دکتۆرە لە پێش ناوەکانیانەو

«لیسته سۆرۆ» راهینهری راکری پېشوو
کۆلیژ کارگېری له پهمانگای (MIT) ده لیت؛
ئو زانستو ماریفتو شارمزاپیانای داهاته
مروپیه کان همیان له ههر ولاتیکدا، بریتیه
له تمنا جه کیک که ئو ولاته له گهل ولاتانی
جیهاندا کبهرکبی بدهکات.

«توم بېترز» پش دملیت: هر چنده سهرف
بکین له راهیناندا، هیشتا زیاده رویمان نه کړدوو،
چونکه راهینان تهنا خرمه تگوزا رپیکه ناتوانین
به ناسانی نهووی دمانه ویټ دمسته بهری بکین.
نیمه راهینان و مه مشق کړدن به شتیکی
زیاده دوزانین، له کاتیکدا نیمه بو نهووه مه مشق
به فهرمانیه رگامان دهکین تا پشتیان پی
بیستین، چونکه ناتوانین پشت بهو فهرمانیه رانه
بیستین که رانه هیتراون.

راهبڻان و مهش ڪردن پڻويسته ٻڙ دهر ڪاڪان
زياتر له تاڪه ڪان، ڪاتيڪيش له داهاته مروڻيه ڪاندا
ڪاري ومبره ڻيان نه نجام دهمدين، ههولي گوري
ناڪار دهمدين، ڪاتيڪيش ناڪاري تاڪه ڪان دهمگورين،

علاقات

RELATIONS

www.adama.com
02030 3000
www.adama.com

2 مايو 2010
العدد 1000
العدد 1000

العدد 1000
العدد 1000
العدد 1000

المجلة المتخصصة في العلاقات الاقتصادية والصناعية والسياسية

الاتحاد... أجمع مزارع مصر

المنتدى الاقتصادي العالمي في لندن أقر في 2009 أن مصر هي واحدة من أكثر اقتصادات العالم نموًا، حيث سجلت نموًا في الناتج المحلي الإجمالي بنسبة 7.5% في عام 2009. هذا النمو يعكس النجاحات التي حققتها مصر في جذب الاستثمارات الأجنبية وتحسين مناخ الأعمال. كما أن مصر أصبحت واحدة من أكثر الدول التنافسية في المنطقة، مما يعزز مكانتها كقوة اقتصادية ناشئة.

في هذا العدد، نناقش التحديات التي تواجه مصر في تحقيق التنمية الاقتصادية المستدامة، ونقدم تحليلًا لسياسات الحكومة في تعزيز النمو الاقتصادي. كما نسلط الضوء على دور القطاع الخاص في دفع عجلة التنمية، ونستعرض بعض المشاريع الاستثمارية الكبيرة التي تخطط لها مصر في المستقبل.

نأمل أن يكون هذا العدد من مجلة العلاقات الاقتصادية والصناعية والسياسية مفيدًا للقراء، وأن يساهم في فهم أعمق للتحديات والفرص التي تواجه مصر في ظل الظروف الاقتصادية العالمية المعقدة.

د. محمد عبد الحليم
مدير التحرير

العدد 1000
العدد 1000
العدد 1000

العدد 1000
العدد 1000
العدد 1000

مستويات العمل

العدد 1000
العدد 1000
العدد 1000

العدد 1000
العدد 1000
العدد 1000

[illegible][illegible]

تۆمارى ياسايى

بە پىتى بىرگە كانى (1, 2, 3, 4, 5, 6) لە ماددەى (3) ى ياساى رۆژنامەگەرىي لە كوردستان ژمارە (35) ى سالى 2007 كە لە 2008/9/22 بىريارى لەسەر درا، پاش ئەوەى كە دەرکەوت رۆژنامە / گۆفارى (بىريار) كە خاوەن ئىمتيازى (مسعود طاھرىونس) و سەرنووسەرەكەنى (عادل محمەدى)، مەرجه ياسايەكانى تىدا بەدیهاتوو، لە سەندىكاى رۆژنامەنووسانى كوردستان بە ژمارە متمانەى (١٠١) تۆمار كرا..

فەرھاد عەونى
نەقىبى رۆژنامەنووسانى كوردستان
ھەولير ١٧ / ٣ / ٢٠٠٩

دەتەوێت لە کاروبارەكانتا سەرکەوتوو بیت؟
دەتەوێت چيژ بە ژيانت ببەخشیت؟
دەتەوێت برەو بە تواناکانت بەدەیت؟
دەتەوێت بىرۆكەى بەجى وەرېگریت؟
دەتەوێت گۆفارىك بخوینیتەو،
لە خویندنەوێ پەشیمان نەبیتەو؟
گەر بەرپووبەريت يان فەرمانبەر
کاسبکاریت يان فرۆشیار
مامۆستایت يان قوتابى و خویندکار
دايک و باوکیت يان پەرورەدەکار..
ئەوا ھەموو مانگیك، ببە بە خوینەرى بىريار..

جوانترین و بەنرخترین دیارى بۆ ھەموو خۆشەويستانت

گۆفارى بىريارە!

مانگانە نازیزانت بە قەشەنگترین دیارى بەسەر بکەرەو